ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 1564

20 динара

18. 12. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

завршен наградни конкурс:

НАЦРТАЈТЕ ТИТОВОГ ВОЈНИКА!

Веровали или не!

НОРМАН ВАУГАН

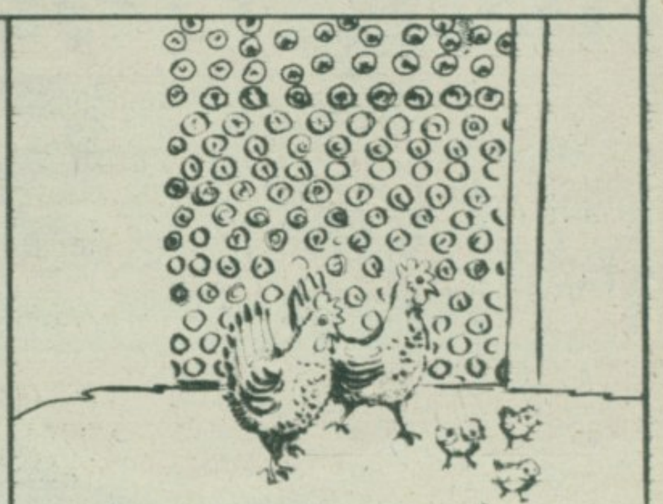
ЈЕ У СВОЈОЈ 75. ГОДИНИ САНКАМА ПРЕШАО ПУТ ОД АНКОРЕЦА ДО НОМА (АЉАСКА), И ПРЕВАЛИО УКУПНО 1678,4 КИЛОМЕТРА.

©1981 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

ЛУТКЕ НА НАВИЈАЊЕ

КОЈЕ ПРАВИ ЈЕДНА ПОРОДИЦА ИЗ НАГОЈЕ (ЈАПАН), ПОСЛУЖУЈУ ГОСТЕ ЧАЈЕМ.

КОКОШАРНИК

ОД СТАКЛЕНИХ БОЦА ИЗГРАДИО ЈЕ ФАРМЕР ЧАРЛС КАПЕХАРТ ИЗ ФЛОРИДЕ (САД).

ЖАБА

ИМА ОКО 3000 ВРСТА ОД КОЈИХ ВЕЋИНА ИМА БУБНЕ ОПНЕ СМЕШТЕНЕ ИЗА ОЧИЈУ.

ЕНГЛЕСКИ НОВЧИЋ

ОД ШЕСТ ПЕНИЈА БИО ЈЕ У ОПТИЦАЈУ ПРЕКО 400 ГОДИНА.

ОКАМЕЊЕНУ ЖАБУКУ

СТАРУ ПРЕКО 152 ГОДИНЕ ПРОНАШАО ЈЕ ТИМ ХАРЕЛ ИЗ ФЛОРИДЕ (САД).

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● због пада цене кокосовог уља на Тајланду се појавила нова врста незапослености. Без посла је остало више хиљада мајмуна који су својим власницима доносили леп приход јер су ове животиње коришћене као берачи кокосових ораха.

● становници индијске области Белуџистан носе панталоне које су направљене од тридесетак метара платна.

● најмања јавна железница на свету саобраћа у Енглеској, југозападно од Довера. Возни ред је утврђен, а композиција се креће по шинама између којих је размак од 38,3 центиметра. Вагоне вуку локомотиве које су три пута мање од уобичајених.

● записано је да је 1289. године зима у Европи била тако блага да није пала ни пахуља снега, дрвеће је олистало, а у фебруару су сазреле јагоде и грожђе. Онда је, изненада, у мају дошла права зима, опало је лишће, пао је снег и Европљани су дуго цвокотали од хладноће.

● благајнице у супермаркетима и великим робним кућама обављају тежак физички посао. На благајнама, где робу треба извадити из корпе и пребацити је на тезгу, благајнице дигну дневно и до пет тона. Такви су резултати тестова у СР Немачкој.

● најчешће француско презиме није, како се веровало, Дипон, већ Мартен: носи га 160000 Француза. За њима је 98000 Бернара, 78000 Дирана и 77000 Дибоа. Француски статистичари су утврдили да су веома честа и презимена Пети, Томас, Робер, Миро, Ришар, Мишел и Ру.

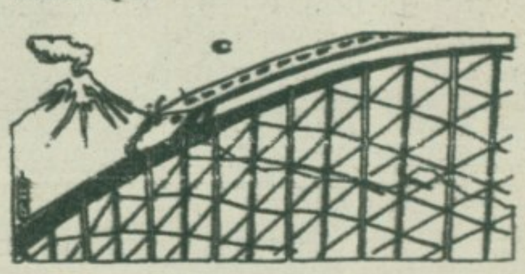
● у Кини су недавно отворене прве агенције за „усамљена срца“ и већ се око десет хиљада младих пријавило и затражило помоћ у проналажењу „сродне душе“.

● прво југословенско првенство у скијашким скоковима одржано је 1921. године у Бохињу на скакаоници коју је

саградио Цирил Жичек. Победио је Јоже Погачар из Љубљане скоком од 9 метара и 13 центиметара.

● Јапанци држе рекорд у путовању возом. Годишње овим превозним средством сваки Јапанац пређе просечно 1702 километра. На другом месту су Швајцарци са 1493 километра, трећи су Енглези са 999, а четврти Аустријанци са 946 километара.

ЧУДНО ОД ЧУДНИЈЕГ: САЧУВАНА СРЦА

КУЦАЛО ЈЕ ЗА ПОЉСКУ

Славни композитор Фредерик Шопен умро је од туберкулозе 1849. у Паризу у тридесет деветој години. Када је на сахрани, на париском гробљу Пер Ла Шез, лес с телом спуштен у раку, бацили су на њега прегршт пољске земље коју је готово двадесет година носио уза се. Срце, које је увек куцало за родну Пољску, било је, по Шопеновој изричитој жељи, послато у Варшаву. На његовом надгробном споменику, увек посутом цвећем обожавалаца, уклесано је да се срце вратило тамо где је увек припадало.

☆

Енглески песник Перси Биш Шели, један од највећих лиричара, страдао је у бродолому код Италије 1822. у тридесетој години живота. Море је избацило његово тело и оно је кремирано у присуству песникових очајних пријатеља Лорда Бајрона, Едварда Трилонија и Лија Ханта. Пре него што је леш сасвим изгорео, Трилони је плачући скочио у пламен и спасавао од ватре Шелијево срце. При том је задобио тешке опекотине по рукама. Он и Ли Хант завадили су се око тог срца и на крају га је узео Хант који га је чувао све док га Мери Шели није затражила. Хант је прво одбио да јој повери срце написавши у писму да га она не заслужује и да је његово право вољеног оданог пријатеља веће од права жене из неуспелог брака. У препирку се умешао заједнички пријатељ и убедио Ханта да Шелијево срце ипак да Мери. Мери је то драго срце, завијено у најфинију свилу, чувала до краја живота. Кад је умрла, срце је, сасвим осушено и готово претворено у прах, нађено у фиоци њеног писаћег стола међу страницама Шелијевог дела »Adonais«. Оно што је од срца остало стављено је у сребрну кутију и закопано у гроб Шелијевог сина Персија у порти цркве Св. Петра у Борнмуту. Али, ово није крај приче о песниковом срцу: познато је да од свих човекових органа јетра најдуже одолева ватри, а нико од присутних кремацији Шелијевог тела није познавао анатомију да би срце разликовао од јетре. Ова теорија можда може да објасни легенду о необичној величини Шелијевог сачуваног срца.

☆

Када је чувени истраживач и борац против ропства доктор Дејвид Ливингстон умро у беспућима Африке 1. маја 1873, домороци који су га обожавали извадили су му срце а тело балсамовали. Мртвачки ковчег с посмртним остацима пренели су на рукама до обале одакле је лађом отпремљено у Енглеску. Као највећи британски истраживач Африке др Ливингстон је сахрањен уз све званичне почасти у Вестминстерској опатији у Лондону. Срце је заувек остало у Африци. Црнци су то срце које их је волело закопали дубоко у корење једног старог дрвета, а на кори урезали само: Др Ливингстон, 4. мај 1873.

☆

Око тела великог енглеског писца Томаса Хардија, умрлог 1928. године, избила је неукусна свађа између становника Дорчестера, где је књижевник живео, и житеља оближњег села Стинсфорда, његовог родног места. Стинсфорд је најзад попустио и пристао да тело буде кремирано и покопано у другом граду под условом да се срце сахрани у порти њихове цркве. Оно што се даље догађало испричао је много, много касније Џон Харди Антел, књижевников једини живи потомак. „На жалост, мачка Хардијеве сестре докопала се срца док се налазило на столу и побегла с њим у жбуње. Мачка се вратила после неколико дана, али ја више никада нисам смео да је погледам у очи. Ово је остало породична тајна. Ковчежић у коме се, како су сви мислили, налазило срце покопан је код сеоске цркве. Наравно, празан.

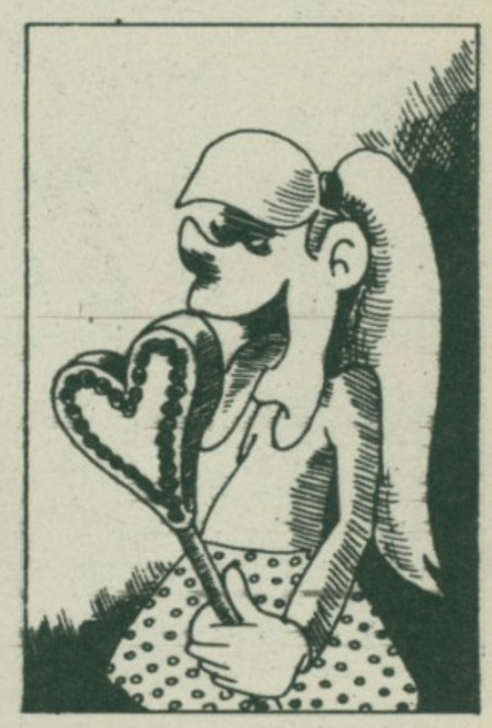

☆

Познати пионир ваздухопловства Алберто Сантос-Димон извршио је самоубиство јула 1932. за време бразилске револуције. Један лекар из Сао Паола балсамовао је тело и чувао га у својој лабораторији пуних дванаест година. Догодило се да је нека врло важна личност из бразилског ваздухопловства открила где је тело и наредила да се срце Алберта Сантос-Димона стави у кутију од злата која је затворена у кристални ковчежић и постављена на мермерни подест. Овај необичан споменик срцу може се и данас видети у Школи ваздухопловних кадета Министарства за аеронаутику у Рио де Жанеиру.

☆

Када је 1269. године умро Бејлиол, господар шкотског Барнард Касла, његова дубоко уцвељена удовица леди Деворгила задржала је срце и дала да га балсамују. Затим га је ставила у фини ковчежић од слоноваче од кога се до краја живота никада није одвајала називајући га „слатко срце и тихи пратилац“. Тако је, захваљујући овој заљубљеној супрузи, енглески језик добио популарну реч свитхарт (sweetheart настало од sweet = сладак и heart = срце) која значи драги, љубљени вољени. Леди Деворгила је тражила да се ковчежић, кад она умре, метне на њене груди и сахрани заједно с њом. Жеља јој је испуњена.

Пол Вајтхед познат је као „безбожни опат“ озлоглашеног енглеског Клуба пакленог огња који је уместо бога славио ђавола. Вајтхед се оженио богатом девојком због мираза, а време је проводио у оргијама и призивању сатане заједно с другим члановима удружења. Када је 1774. године умро, испоставило се да је своје срце и педесет фунти за куповину урне завештао серу Франсису Дашвуду, оснивачу сатанског клуба. После нарочите ритуалне церемоније праћене, зачудо, нормалном музиком урна са срцем постављена је у нишу једне од крајње ексцентричних пећина које је Дашвуд направио у близини Западног Викома.

☆

Немачки композитор и органист Јохан Карл Готфрид Леве почео је да пева као дете и сви су се дивили његовом савршеном гласу. Касније се прославио као композитор песама. Лично је познавао славног Гетеа чије је текстове преливао у музику. Године 1821. постављен је за главног музичара и свирача оргуља у цркви Св. Јакова у Шћећину у Пољској. Године 1864. композитор је пао у дубок мистериозан транс из кога се пробудио после шест недеља. Две године после тога замољен је да поднесе оставку и повукао се у град Кил. Ту је 1869. поново пао у транс из кога се никада није пробудио. Његово балсамовано срце у златној кутији сахрањено је у левом стубу оргуља цркве Св. Јакова у Шћећину где је толико година својом музиком разгаљивао туђа срца. П. З.

РЕЗУЛТАТИ НАГРАДНЕ ИГРЕ
»НАЦРТАЈТЕ ТИТОВОГ ВОЈНИКА«

ВОЈНИЦИ, СРЕЋАН ВАМ ПРАЗНИК

Верица Гаљак

Владислав Ђаков

Владимир Јевђенић

Наградна игра „НАЦРТАЈТЕ ТИТОВОГ ВОЈНИКА“ изазвала је код младих велико интересовање. У нашу редакцију стигло је више хиљада цртежа ученика основних школа који су четкицом и бојом на најлепши начин честитали празник нашим војницима. У великом броју одазвале су се и школе које су послале читаве пакете цртежа.

Радове је оцењивао жири у саставу: Шефкет Шекуларац, академски вајар, Мирослав Стевановић, академски сликар и Спасоје Папић, сликар.

За најбољи цртеж жири је прогласио рад уч. Основне школе

Љиљане Кртинић, VIII/б О. ш. „Јован Микић“, Суботица

који објављујемо на насловној страни. Њему припада награда од две хиљаде динара.

Ауторима радова које објављујемо на овим страницама:

Верица Гаљак, VI/2 О. ш. „Иво Лола Рибар“ Крагујевац, Владислав Ђаков, V/1 О. ш. „22. децембар“ Београд, Владимир Јевђеновић, IV/2 О. ш. „14. октобар“, Барич, Александар Остојић, III/1 О. ш. „Петар Петровић Његош“ Београд, Дејан Васовић, IV/б О. ш. „Владимир Назор“ Скопље и Татјана Стевановић, IV/2 О. ш. „14. октобар“ Барич

припада хонорар од по хиљаду динара.

Књиге и албуме грамофонских плоча у вредности од по три хиљаде динара добиле су ове школе:

О. ш. „Васа Пелагић“ Зеница, О. ш. „Радојка Лакић“ Београд и О. ш. „Радивој Поповић“ Сремска Митровица.

Ручне часовнике добили су:

Споменка Тодоровић, VI/2 О. ш. „Васа Пелагић“ Зеница, Сања Медић, VIII/1 О. ш. „Радојка Лакић“ Београд, Љиљана Радивојевић, IV/1 О. ш. „Иво Лола Рибар“ Крагујевац, Рената Шимовић, V/5 О. ш. „Светозар Марковић Тоза“ Нови Сад и Соња Арпаши, VII/5 О. ш. „Соња Маринковић“ Нови Сад.

По једну годишњу претплату на „Политикин забавник“ добили су:

Јован Томушиловић, VIII/б О. ш. „Иван Милутиновић“ Суботица, Слађана Васић, IV/2 О. ш. „14. октобар“ Барич, Дарко Гашпар, III/б О. ш. „Стјепан Кефеља“, Кутина, Јелена Стевановић, II/5 О. ш. „Иво Андрић“ Београд и Сања Јовановић IV/2 О. ш. „Милица Павловић“ Београд.

Десет награда у књигама добили су:

Зоран Рогошић, VI/1 О. ш. „Радојка Лакић“ Београд, Марко Струнар, VI/3 О. ш. „Васа Пелагић“ Зеница, Милован Делић, VII/3 О. ш. „Алекса Шантић“ Нова Гајдобра, Јасмина Ивановска, VI/1 О. ш. „Горги Сугарев“ Битољ, Снежана Николић, VI/5 О. ш. „Иво Лола Рибар“ Крагујевац, Олга Перуновић, VIII/3 О. ш. „Бошко Палковљевић Пинки“ Сремска Митровица, Јелена Клеут, VII О. ш. „Арсеније Лома“ Рудник, Елеонора Берта, II/д О. ш. „11. новембар“ Сента, Ивана Балер, VIII/а О. ш. „Вељко Влаховић“ Загреб и Дарко Рашевић, V/1 О. ш. „Иво Лола Рибар“ Крагујевац.

Мајице „Политикиног Забавника“ добили су:

Јасмина Стефановић, IV/4 О. ш. „Стеван Сремац“ Борча, Светлана Илић, VI/2 О. ш. „22. децембар“ Београд, Верица Ђирковић, IV/2 О. ш. „Иво Лола Рибар“ Крагујевац, Сњежана Станишић, VI/1 О. ш. „Васа Пелагић“ Зеница, Катлин Симеуновић, VII/2 О. ш. „Радојка Лакић“ Београд, Милан Илић, IV/2 О. ш. „14. октобар“ Барич, Зоран Подунавац, III/б О. ш. „Стјепан Кефеља“ Кутина, Миодраг Павић, VII/3 О. ш. „Свети Сава“ Београд, Драган Милеуснић, VIII/2 О. ш. „Доситеј Обрадовић“ Зрењанин и Љупка Лукач, VII, О. ш. „Ј. Ј. Змај“ Сот.

Комплети значака „Забавникових“ издања припали су:

Сузана Вуковић, VII/3 О. ш. „Митар Трифуновић Уча“, Зворник, Златан Старчевић, VI/1 О. ш. „Милан Благојевић“ Лучани, Сања Баић, VII О. ш. „Шандор Петефи“ Нови Сад, Ђорђе Шипка, III/1 О. ш. „Петар Петровић Његош“ Београд, Вјеран Влаховић, III/б О. ш. „Стјепан Кефеља“, Кутина, Буда Димитријевић, IV/2 О. ш. „Свети Сава“ Београд, Станислав Кунић, VII О. ш. „Радивој Поповић“ Сремска Митровица, Слађана Милојковић, VII О. ш. „Бранко Крсмановић“ Дреновац и Дејан Добросављевић, VIII/3 О. ш. „Ђура Јакшић“ Параћин.

Комплет значака ЈНА добили су:

Раде Стојковић, VI О. ш. „В. Маркићевић“ Мајданпек, Наташа Теодоровић, V О. ш. „Добросав Радосављевић“ Штитар, Јасенка Посавец, VII/ц О. ш. „Мирко Буковец“ Неделишће, Горан Хаџидимов, IV/2 О. ш. „Горче Петров“ Скопље, Мирјана Грине, VIII О. ш. „Радивој Поповић“ Сремска Митровица и Јасмина Стевановић, VII/2 О. ш. „Иво Андрић“ Београд.

Награђеним школама и појединцима редакција „Политикиног забавника“ честита на показаном успеху, а осталима желимо више успеха у наредним играма. Награде ускоро стижу поштом.

Дејан Васовић

Татјана Стевановић

Александар Остојић

ЧУДНЕ САОНИЦЕ

Зима је вековима, зависно од јачине, а независно од степена развоја технике, доводила до већих или мањих застоја у саобраћају. Човек је морао да се сналази како да што брже савлада бела пространства. Ево неколико снежних возила која су му у томе мање-више успешно помагала . . .

„ВЕТРЕЊАЧА“ — Французи су 1914. године представили светској јавности овај модел снежног аутомобила који толико личи на ветрењачу. Чудна направа испробана је, ко зна зашто, у дубоком песку Сахаре. Шестоструки пропелер имао је пречник од шест метара, а покретао га је мотор од 60 коњских снага (које су тада важиле). Камиле и бедуини бежали су главом без обзира када би угледали „ветрењачу“ на четири точка.

„СНЕЖНА МАЧКА“ — Ово снежно чудовиште конструисао је 1921. године Френк Хорнер са Аљаске. Кретало се захваљујући пару гусеница као тенк. Уз помоћ четворотактног мотора „снежна мачка“ се кретала по снегу брзином од око 50 километара на час. Радијус кретања овог чудног возила одговарао је поларним раздаљинама: с једним пуњењем резрвоара могао је да пређе 1.000 километара.

САНКЕ ЗА ВОЈАКЕ — Са овом конструкцијом, направљеном од шпер-плоче, кренули су пруски официри на пробну вожњу по једном залеђеном језеру. Моторне клизаљке покретао је трокраки пропелер. Ледено возило имало је волан „на сајлу“, кочницу и један фар у виду карбидне лампе. Ипак, овај модел ски-мобила није могао дуже да се одржи: пруским официрима био је исувише неудобан.

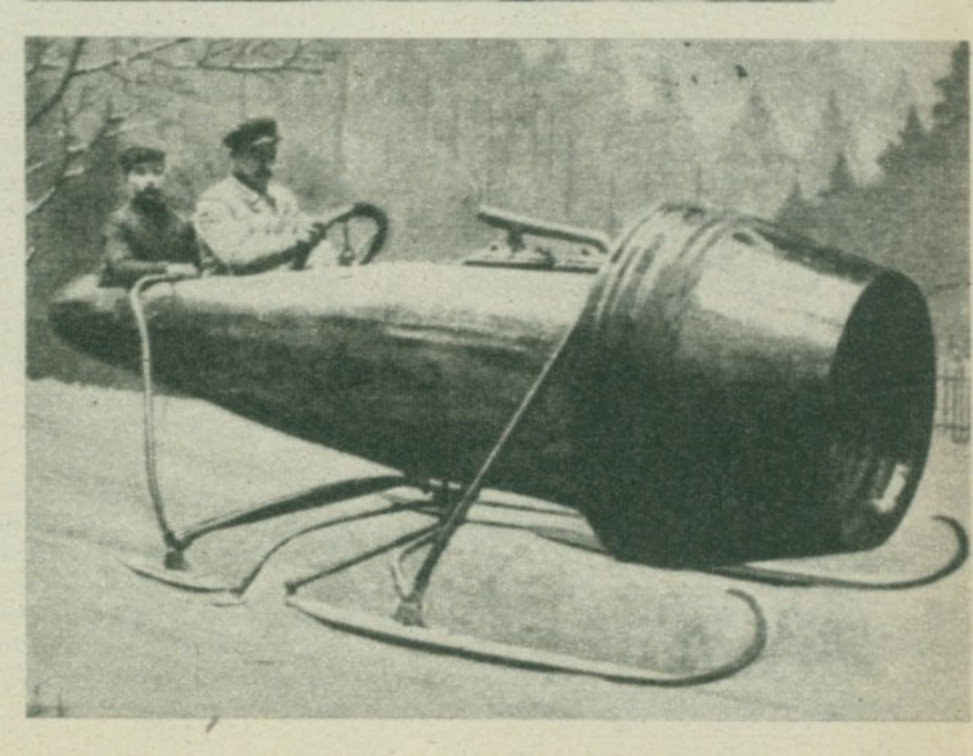
КЛИЗАВА РИКША — Кинески цареви, изгледа, волели су да се санкају. Сели би у ледене кочије које су вукли осморица слуга. За сваки случај, да не би треснули носом о лед, за обућу су им прикивали ексере крампоне.

РАНАЦ СА ПРОПЕЛЕРОМ — Потпуно нови осећај добијао би сваки смучар кад би му се на леђа монтирао овај моторчић са пропелером. Захваљујући оваквом погону он је једноставно „јурио“ кроз снежне пределе брзином од 30 километара на час. Брзина се регулише повлачењем специјалне жице. Проналазак се приписује совјетским стручњацима и појавио се 1969. године. Очекивани успех је изостао због тога што су се смучари из необјашњивог разлога вртели укруг!

САНКЕ НА „МЛАЗНИ ПОГОН“ — Извесни руски гроф Кирил, не знајући како да прекрати досаду, конструисао је модел ових „ракетних санки“. У сваком случају мора му се одати признање за модеран дизајн. Јер, да леке 1911. године његово снежно возило невероватно је личило на мотор данашњег модерног млазњака. Уз помоћ мотора, али клипног и једног пропелера, возач и његов сапутник могли су да се возе кроз снежна пространства Русије брзином од 70 километара на час! Рецимо и то да се гроф проналазач никада није провозао својим брзим саоницама — плашио се упале плућа!

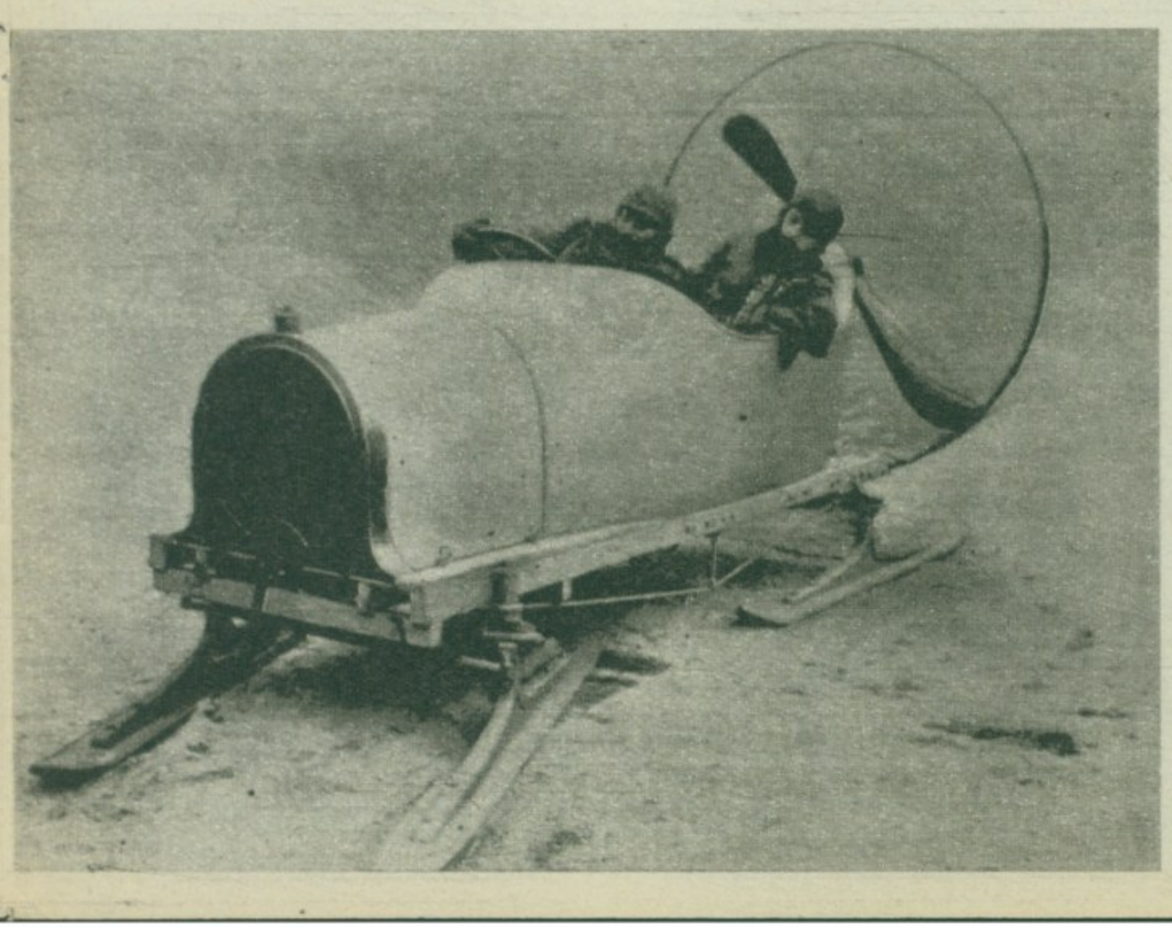
ЛЕДЕНА ПТИЦА — Британски поручник Шеклтон кренуо је 1907. године у освајање Јужног пола. Први од истраживача са собом је узео и аутомобил у коме је успео да се приближи циљу на неких 150 километара. Седам година касније на својој трансантарктичкој експедицији испробао је први пут ова чудна возила за вучу. Његове санке личиле су на авион подсечених крила. Ово возило се, међутим, показало подесно само на равним теренима. На већим неравнинама њиме се уопште није могло маневрисати.

ЛЕДЕНА ГОНДОЛА — У зимске дане, кад се површине река и језера заледе, чамције би морале на принудан одмор или да потраже неки други „хлеб". Неки северњаци, међутим, снашли су се, „преквалификовали" су се на зимске услове возећи ову ледену гондолу. У 18. веку овакве вожње биле су права туристичка атракција, мада то, ипак, није Венеција...

СНЕЖНИ ГЛИСЕР — И познати совјетски конструктор авиона Тупољев „окушао" се на леду и снегу тамо негде шездесетих година. Његове санке са погоном на пропелер тежиле су 650 килограма, а у њихову загрејану кабину могло је да се смести шест путника. Максимална брзина на леду износила је 120 километара на час. Зашто овај модел толико личи на чамац? Па, проницљиви Тупољев прилагодио та је и вожњи по воденим површинама где је могао да достигне брзину од 75 километара на час.

„БЕЛИ ВИХОР" — Француски гроф де Лисек још 1911. године био је сит вожње санкама са коњском запрегом. Зато је конструисао санке са саоницама сличним скијама које су омогућавале и лако кретање кроз мекан снег. Кад би путници мало увукли главе међу рамена, на леденој писти могла је да се постигне и брзина од 80 километара на час.

М. Ш.

ЗАНИМЉИВА ИМЕНА

ЉУДИ И МЕСЕЦИ, И ОБРАТНО

Јанус је био римски бог, заштитник врата и улаза. По њему је био назван и њему посвећен месец ianuarius, који и данас зовемо тако, тј. јануар. У доба касног римског царства Ianuarius (Јануарије) почело је да се употребљава и као лично име. Јануарије, или на италијанском Ђенаро, звао се један бискуп који је после своје мученичке смрти, почетком IV века наше ере, проглашен за свеца и заштитника града Напуља. Захваљујући веома развијеном култу тог свеца, Ђенаро је и данас једно од најчешћих мушких имена у јужној Италији.

Римска богиња била је и Маја којој је био посвећен месец мај. Наше данашње име Маја може потицати од ње, али и непосредно од имена месеца, а често представља хипокористик (облик од мила) од имена Марија. У енглеском се називи сва три пролећна месеца употребљавају као женска имена: April (изг. Ејприл), May (Меј) и June (Џун).

Тиме смо исцрпли списак људских имена која су настала од имена месеца. Других нема, бар не међу онима која се често употребљавају.

Неко ће рећи: а Марта? А Јулија, Јулка и тако даље? А Август и Августин?

Њихово је порекло друкчије. Марта је библијско име, и у арамејском језику значило је „госпођа". Према томе, иако ми говоримо о „баба-Марти" као о симболу несталног мартовског времена, ово име по пореклу нема везе с месецом мартом који је у латинском назван по Марсу, богу рата. (Од Марсовог имена, иначе, изведено је име Мартин и женско Мартина).

Што се тиче Јулија и Августа, ту нису месеци дали име људима него људи месецима. Јули се првобитно код Римљана звао „квинтил" (пети), а август „секстил" (шести). Разлика у бројању (знамо да је данас јули седми а август осми месец у години) објашњава се тиме што је према старом римском календару година почињала од марта, а не од јануара. (Можда је заиста било паметније почети годину у пролеће кад се природа буди него усред зиме, као што сада чинимо).

Уместо првобитног римског календара Јулије Цезар је 45. године пре н.е. увео нови, назван по њему **јулијански**, приближно једнак данашњем. Кад је годину дана касније Цезар пао од руке завереника, његов штићеник Марко Антоније наредио је да „квинтил", месец Цезаровог рођења, за успомену на њега буде назван julius — јули. Касније је и „секстил" добио име Цезаровог наследника Августа. Остали месеци задржали су старе називе, изведене од броја који је за два мањи од данашњег: септембар од septem (седам), октобар од octo (осам), новембар од novem (девет), децембар од decem (десет).

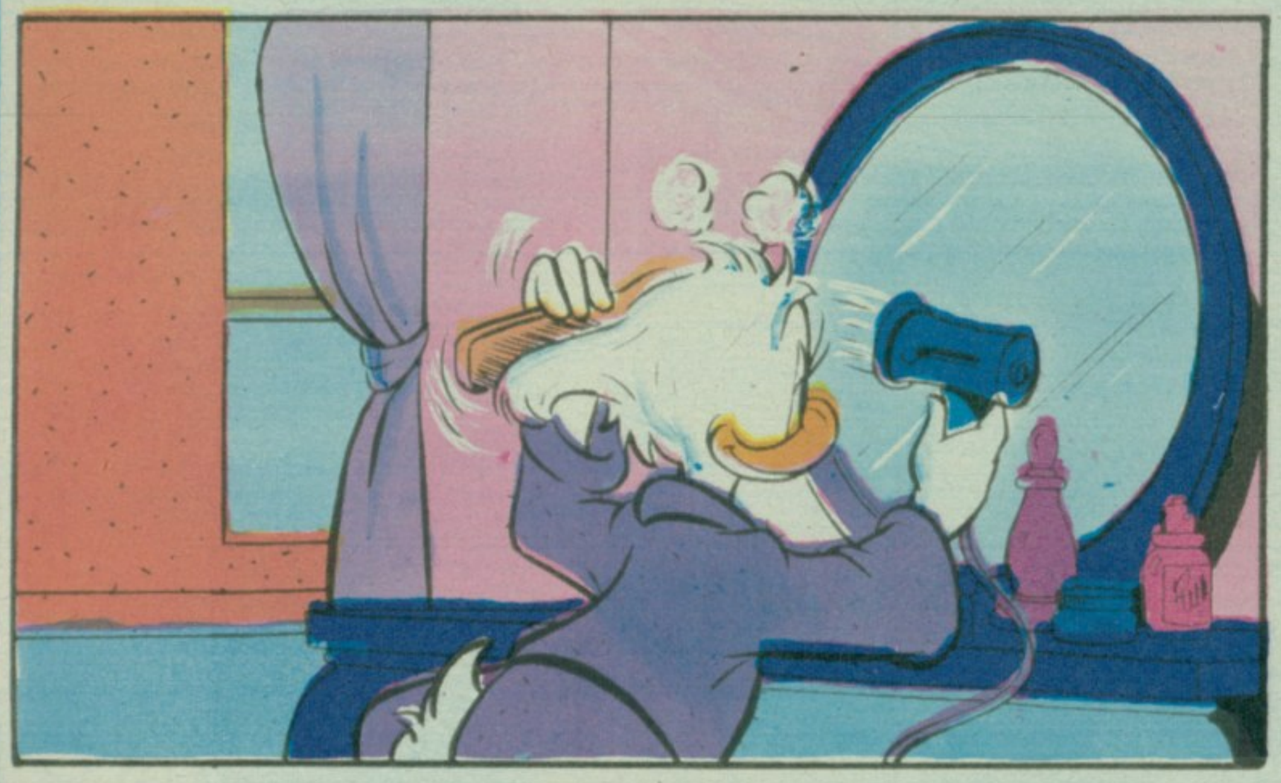

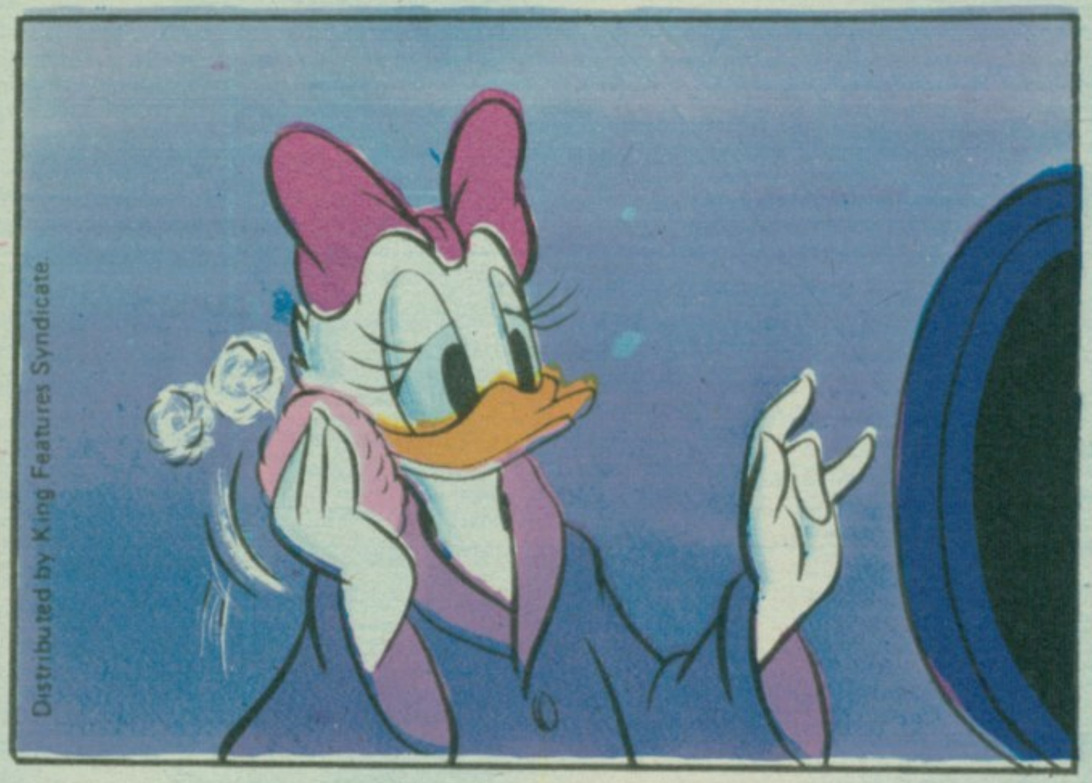
WALT DISNEY

ПАЈА ПАТАК

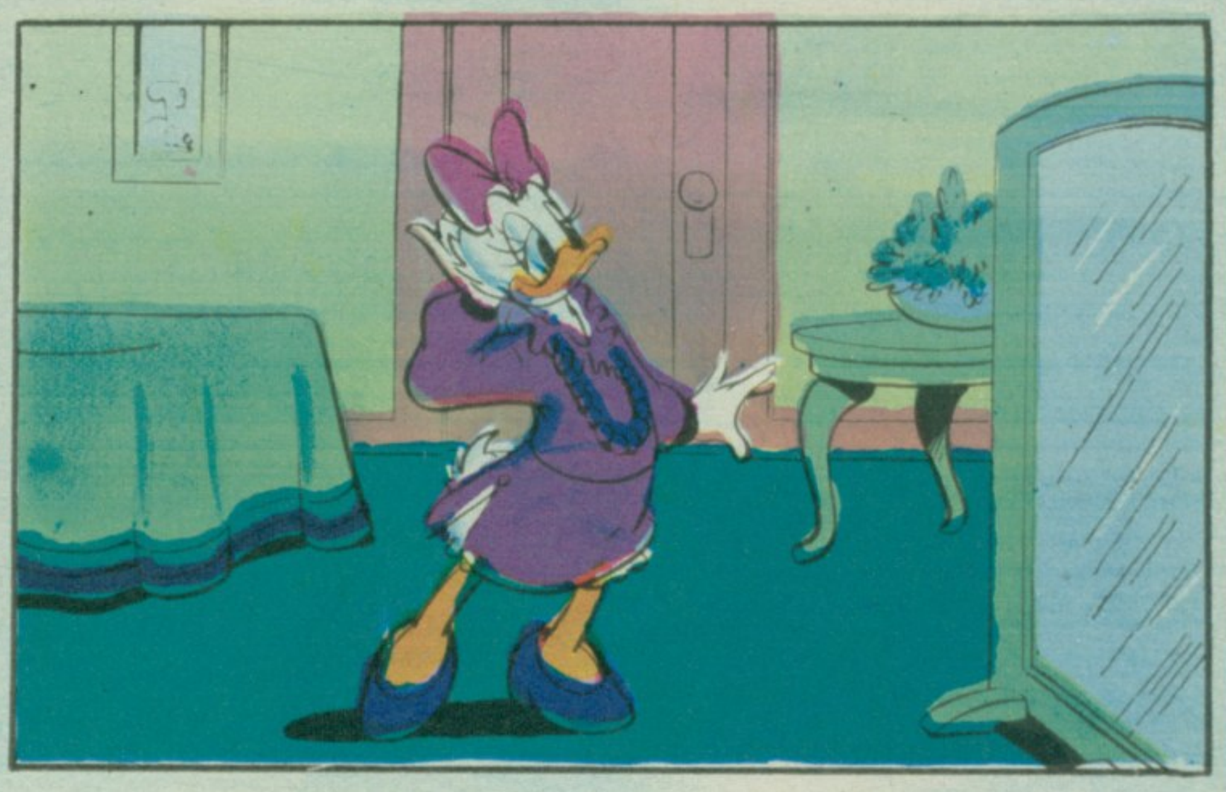

ВИШЕ ОД НАЈВИШЕГА

PLUS ULTRA

ИЗГОРЕ ДЕДА ИЛИЈА!

Старац се претворио у живу буктињу, а девојчица је упорно покушавала да га извуче из пожара мада се он — опирао

Једва смо успели да је овако слатко насмејемо за сликање: Валерина у Београду.

Прича о Валерини Никић намерно је остављена за крај серије о најхрабријој деци на свету. Не само зато што се баш ових дана навршава тачно година од њеног подвига, него што је тај подвиг тако велик и несразмеран у односу на ову мајушну, крхку и ћутљиву девојчицу. Плавоока пегава Валерина има једанаест година, а тако је мала, њене су ручице толико танке, да док их посматра, човек мора да се пита одакле у њима снага да извуку из пожара онемоћалог старца!

Трагедија се догодила 8. децембра једне страшне снежне и олујне ноћи. Валерина говори тихим, једва чујним гласом, стидљиво и оборена погледа као да ју је срамота што се за њу интересују новинари, што ће се о њој писати. А за то време очи су јој немирне и раширене, види се да она поново преживљава ужасне часове страдања старца Илије Ждере, њеног суседа из Ливна, који је тада имао осамдесет осам година. Тог деку који је живео без игде иког у дрвеној бараци на крају Ливна, као и Никићеви, Валерина је много волела. Навраћала је код њега после школе, помагала му у кући, понекад одлазила у дућан да му набави што му је требало.

Кад сам је на крају упитала шта је сад са дека Илијом само је прошаптала:

— Умро је...

Учинило ми се као да се једва уздржала да не заплаче.

— Тог дана била је страшна зима и мама нам је рекла, мени и сестри, да не идемо у школу...

Тако је Валерина почела своју причу. Те седмице ишла је у поподневну смену. Дувао је јак ветар, а снег је већ био добро навејао, па се мајка уплашила да њене девојчице онако слабашне не заведе. А станују далеко од школе, па би увече, после наставе, имале дуго да ходају и одупиру се све јачем ветру.

Кад се већ било смркло, сећа се даље Валерина, чула је да се отварају врата на њиховој кући: то се тата враћао с посла. Валерина је изишла у ходник да га дочека. Кроз отворена улазна врата угледала је страшну слику:

— Видела сам деда Илију како клечи испред своје куће, баца снег и запомаже. Онда је улетео у кућу која је горела и поново је запомагао... Повикала сам за татом: Тата, тата, изгоре деда Илија! Али, он није чуо! Поново сам повикала: Тата, изгоре Илијина кућа! Опет није одговорио...

ЗАГЛАВЉЕНА У СНЕГУ

Пошто отац, који је већ био у кући није чуо Валеринине повике, девојчица је брзо навукла чизмице и излетела у вејавицу. Одјурила је код људи који станују у близини и имају телефон, па је јавила ватрогасцима. На повратку јој је снажан ветар дувао у лице. Ледене пахуљице боцкале су је по образима и упадале јој у очи, али најгоре је било што се све теже пробијала кроз сметове. У једном тренутку ноге су јој запале у снег, пала је, а чизма је остала. Никако није могла да се подигне, јер јој је и друга нога остала заглављена.

Валеринина сестра која је, цвокоћући, стајала на њиховим кућним вратима и гледала у мрак, низ улицу којом је Валерина одјурила до телефона, приметила је малу прилику како се помаља из мрака и — пада. Сада је и она излетела у вејавицу, подигла сестру из снега, обула јој чизму и на рукама је понела у кућу. Ветар је звиждао, а ваздух ледио дах.

Међутим, Валерина није могла остати у кући. Поново је изишла и упутила се бараци из које су сада већ сукљали пламени језици:

— Деда Илија је био у кухињици — прича она. — Он је ту имао огњиште са веригама. Ветар је разнео жишке, горела му је сва кућица. Њему су већ гореле руке и ноге, коса и обрве. Није хтео напоље, хтео је да изгори заједно са кућом јер није хтео у старачки дом... Нисам могла да га извучем...

Звучи просто невероватно, али било је тачно тако. Међутим, зар се Валерина није уплашила? Зар није помислила да ће и сама изгорети? Како је то извлачила старца који је већ постојао жива буктиња, а уз то се опирао?

— Ухватила сам га за рамена, али није хтео. Изнукла сам га у ходник, а он се поново вратио — шапће Валерина.

ОТЕРАЛИ СУ ГА...

Ватрогасци се још нису оглашавали. Али, ето је стигао Валеринин отац, забринут што мале нема код куће. Он је помогао девојчици која је по други пут вукла деда Илију из запаљене кухиње. Овога пута су заједнички успели. Кад је старац већ био напољу, стигли су ватрогасци и амбулантна кола.

Деда Илија је пребачен у болницу. Остао је месец дана. Валерина му је одлазила у посету кад год је могла (о томе, додуше, она не говори — од других сам сазнала да је деда Илији носила млеко да се што пре окрепи). Опоравио се од опекотина, али, његова иначе трошна кућица после пожара више није била за становање. Деда Илија је морао у старачки дом. Валерина каже: „Отерали су га у дом". У њеном детињем срцу то тако изгледа јер знала је колико то старац није желео. Цела прича има још тужнији крај: само месец дана после деда Илија је умро. Али, остало је сведочанство о нечувеној храбрости мале Ливњанке и о томе како љубав може да буде снажнија од смртне опасности.

Сви овогодишњи победници акције Plus-ultra сада су већ увелико код својих кућа, у разним земљама света, после путовања по Југославији. Следеће године награда ће бити посета некој другој земљи и приче о дечијим подвизима сада већ увелико поново стижу на адресе радија, телевизија или часописа који воде ову акцију. У нашој земљи то је ревија „Практична жена". Не пропустите да јавите редакцији ако се у месту где живите неко дете истакне храброшћу, попут ове девојчице о којој сте читали. Можете писати и на адресу „Политикиног забавника", вест о подвигу упутићемо југословенском жирију акције »Plus-ultra«.

Негде у јулу следеће године поново ће бити познати победници из свих земаља, а свет ће двадесети пут слушати и читати о узбудљивим доживљајима малих јунака.

Мирјана Крстуловић

СЛОНОВИ

нису помрли од страха када је слон, у потрази за својом посластицом, преврнуо њихов аутомобил.

Недалеко од Амбоселија, кенијског националног парка, живео је слон који је имао смисла за хумор. Волео је да се сакрије у честар на месту где је пут нагло скретао. Кад би се иза окуке појавио аутомобил, слон би искакао из заседе, рашириo уши, стравично затрубио. Кад види преплашена лица путника, повлачио се задовољан, повремено се осврћући. У његовим очицама блистале су веселе искрице...

Возећи се преко равнице која улази у састав националног парка Уганде, угледали смо крдо слоница са слончићима. Леньо су гледале око себе, махале ушима и уопште нису обраћале пажњу на нас. Мој сапутник, надзорник резервата Ворден Бер, зауставио је аутомобил да бисмо начинили неколико снимака. Изненада је једна крупна слоница наћулила уши, љутито замахала главом и, затрубивши прави бојни поклич, јурнула према нама. Пролетела је свега који метар од кола.

— Шта јој би? — упитао сам Ворена. — Изгледала је тако мирна...

— Ко зна? Вероватно јој иду на живце сафари аутомобили — одговорио ми је. — А можда јој досађују комарци, они понекад доведу слона до лудила. Уосталом, са слоновима никад не знаш на чему си. Они су као људи: тешко је знати шта им се кува у глави.

ИМА СТРУЈЕ, НЕМА СТРУЈЕ

Проучавајући понашање ових животиња током многих година, често ми је падала у очи сличност између слона и човека, у карактерима. Ловци су ми причали како су присуствовали оваквом призору: два слона притекла су у помоћ трећем, рањеном. Подухватили су кљовама са две стране свог сродника који је пао, дигли га на ноге и придржавајући га својим телима кренули с њим према шипражју. Идући трагом животиња ловци су запазили да је болесни слон три или четири пута падао и да су га његови другови дизали. На тај начин превалили су најмање пет километара. Пошто је рањеном слону било боље, сва три су се окренула и ускоро придружила крду.

Слонови су и сналажљиви. Једно крдо навадило се да долази у воћњак крај ловачког кампа. Одлучили смо да мали воћњак оградимо жичаном мрежом. Али, слонови су мрежу покидали. Поправили смо ограду и кроз њу спровели струју. Паметним животињама било је потребно само неколико ноћи да схвате у чему је ствар: кад се у кампу угаси светлост — у огради нема струје. И поново су једне ноћи провалили ограду. Тада смо одлучили да остављамо генератор да ради и преко ноћи. Слонови су табали поред ограде и лако додиривали жицу кљовама. Тако су схватили да су кљове неосетљиве на струју! Сад нам ништа друго није остало него да по сву ноћ разгонимо животиње пуцајући у ваздух.

»ГРАДОНАЧЕЛНИК« ВОЛИ ПИВО

Када су у националном парку Мерчинсон Фолс почели да се граде бунгалови за туристе, радници су често морали да прекидају посао и бекством се спасавају од огромног слона, тешког бар три тоне, кога су прозвали „градоначелник". Он је, очигледно, ту територију сматрао својом. Кад је градња завршена, слон је наставио да патролира тим рејоном, али сад се према гостима понашао пријатељски. Чак је и стрпљиво позирао пред апаратима туриста!

Једне тихе ноћи, осетивши мирис „помбе", домаћег пива са укусом банане, „градоначелник" је, у нади да ће се докопати својих омиљених плодова, срушио кров бунгалова из кога се мирис ширио. Затим је, и даље тражећи банане, почео претраживати сваки аутомобил: кидао је церваде и претресао кабине извлачећи из њих разно воће. Други пут су неки туристи, који су заноћили у колима, оставили испод њих своје залихе хране, између осталог и банане. Ноћу само што

СУ КАО ЉУДИ

ОПРЕЗНИ СУ, ИМАЈУ СМИСЛА ЗА ХУМОР. ПАМТЕ АНО ИМ УЧИНИМО ДОБРО АЛИ СУ И ЗЛОПАМТИЛА, НЕЖНИ СУ РОДИТЕЉИ И НИСУ, КАЖУ, ТРАПАВИ: НА КОКОСОВ ОРАХ СТАНУ ТАНО ПАЖЉИВО ДА ЈЕЗГРО ОСТАНЕ НЕОШТЕЋЕНО!

У националном парку Квин Елизабет, где су туристи застали да посматрају крдо слонова, имао сам прилику да присуству јем идиличној сцени. Животиње су мирно пасле на брежуљку чија се падина спуштала према Едвардовом језеру кад је из шипражја изишао један млад слон. Одмах се од крда одвојила слоница тинејџерка: стидљиво је спустила главу и кренула му у сусрет. Кад су се довољно приближили, нежно су сплели сурле. Затим је слон ишчупао прегршт сочне траве, одувао с корења земљу и својој изабраници пружио „букет". Слоница га је одмах стрпала у уста. Тако су се удварали једно другом више од недељу дана. После тога млада слоница почиње да тражи друштво неке старије женке која ће је брижно пратити све док младунче не дође на свет.

НЕВАЉАЛО СЛОНЧЕ

Новорођенче ће угледати свет после 22 месеца и биће тешко око сто килограма. Већ сат или два по рођењу слонче стаје на ноге да би ускоро почело самостално да се креће. Мишљење да слончићи сишу млеко сурлом погрешно је. Сишу устима, забацујући при том сурлицу у страну.

Однос слонова према потомству је дирљив. Они придржавају „клинце" кад прелазе реку, кидају с високог дрвећа сочно лишће које слончићи не могу да дохвате, беру им плодове а, када је то потребно, стишавају врагола не.

Једном смо крај канала који спаја Едвардово с Џорџовим језером угледали четири слонице с петоро деце. Кад је дебељушкасто слонче покушало да се низ стрму обалу спусти до канала, једна слоница га је опоменула трубљењем. Младунче се није обазирало на то. Одједном се земља пред њим обурвала и оно је, уз стравичан крик, полетело у воду.

Слонице су застале као укопане. Раширили су уши и управиле их као радар на страну с које се чуо крик, а онда похитале слончету у помоћ. Кад је изронило из воде, било је толико уплашено да није могло да заплива према обали. Онда су две слонице, не губећи време, клекнуле крај саме воде и испружиле сурле, а друге две су загазиле у њу. Најзад се слонче, које се очајнички копрцало, нашло међу њима. Пажљиво обухватајући несташка сурлама испод стомачића, подигле су га изнад воде и предале својим двема другама које су га чекале на обали. Мајка је привукла малог к себи и пажљиво га опипала сурлом док се он, као уплашено дете, приљубио уз њену ногу и дрхтећи испљувао воду. Пошто се уверила да јој је син здрав и читав, казнила га је: шљепнула га сурлом и гурнула даље од воде.

Причали су ми о случају који се збио у националном парку Мерчинсон Фолс. Управник парка спазио је слоницу како пажљиво носи на кљовама новорођено слонче. Застала је и опрезно спустила свој терет на земљу. Слонче је било мртво. Три дана слоница га је носила спуштајући га на земљу само кад више није могла да издржи жеђ. Затим су је видели саму. Неколико дана стајала је као укопана под дрветом, трубећи претећи кад год би јој се неко приближио.

Инстинкт заштите својствен је, очигледно, свим слоновима. Старци обично напуштају крдо као да осећају да више нису способни да држе корак с младима који се брзо крећу прелазећи с једног пасишта на друго. С њима остаје само један млад слон или два. Ловци тврде да стари слон, као уздарје за бригу којом га окружују, учи младе познатој „слоновској мудрости". Млади телохранитељи упозоравају га на опасност која се приближава, крију га у шипражју, а онда се смело бацају на непријатеља. Неретко млади слонови прате старца све док не утине.

ШЕСНАЕСТ САТИ РУЧАК

Многи верују да су слонови трапави. А није тако. Они, на пример, имају задивљујућу способност да спретно отворе кокосов орах: стану ногом на орах тако да тачно подесе притисак — разбије се само љуска док језгро остане неоштећено! Исто тако они ископавају и батате — слатке кромпире — а да при том не оштете танку опну кртоле. Слонова има дешњака и левака — кртоле батата сваки од њих ископава или десном, или само левом кљовом.

Слон спава мало — отприлике упола мање од човека. То му омогућава да више времена посвети тражењу хране. Да би напасао 140 килограма траве или лишћа, колико износи његова дневна порција, мора да утроши 16 часова. Поред тога, он стално тражи воду јер му је дневно потребно 100 до 125 литара течности!

Слон има изванредно памћење и никада ништа не заборавља. Најбоље од свега памти мирис човека. Стручњаци кажу да слон према мирису може да разликује белог од црног човека, и то на растојању од три километра. Један ловац ми је причао о слону усамљенику из северне Кеније кога је посматрао неколико година. Слон је, у потрази за храном, лутао равницом скрећући с главног правца час лево час десно, али се враћао обавезно пресецајући свој првобитни траг. На том месту би застао, њушио земљу сурлом и ако ништа не би нањушио, настављао би пут. Ако осети мирис Африканца, сместа се сакрије у шипражје и ту остаје све док не буде сигуран да је опасност прошла. Ако, пак, нањуши траг белог човека, бесно га затрпава топћући свим ногама, а онда брзо бежи с тог места као да зна какво опасно оружје има бели човек.

Причали су ми да слонови добро памте доброту која им је учињена. Једном је неки ловац ухватио малог слона из чије је задње ноге штрчао велик трн. Човек га је сатерао у ограду од дебелих и чврстих стабала, толико тесну да слон није могао да се мрда, и почео да му обрађује рану. Док ју је дезинфиковао алкохолом, слон је продорно трубио од бола и само што сурлом није развалио ограду. Али, кад је рана била обрађена и бол уминуо, слон се смирио.

Треће и четврто превијање слон је поднео мирно, а затим су га пустили на слободу. И од тада, кад год би сусрео свог спасиоца, слон би му притрчао, хватао његову руку сурлом и стављао је на ожиљак од ране!

У националним парковима и резерватима Африке и данас можемо да се дивимо овим јединственим животињама које се у много чему понашају као и они који их посматрају.

Бријан О'Бријен

МЕСТО ЗБРИСАНО СА МАПЕ

ЗЕМЉА СЕ ОТВОРИ

ТЛЕ ИСПОД НОВОЗЕЛАНДСКОГ ГРАДИЋА АБОТСФОРДА ГОДИНАМА СЕ НЕПРИМЕТНО МИЦАЛО, ДОК ЈЕДНОГ ДАНА НИЈЕ ИЗБИЛА КАТАСТРОФА!

У близини новозеландског града Дандина, на обали Тихог океана, налазило се до пре три године месташце Аботсфорд. На зеленим обронцима белеле су се виле — било је то такозвано резиденцијално место, углавном за богате. Данас Аботсфорд више не постоји — прогутала га је земља! То се догодило без буке, без земљотреса, готово нечујно и готово ненајављено. Људи су успели да се спасу, па је тиме умањена ова необична катастрофа.

Чудо је почело у мају 1972. године. Џон и Ен Сперо̀у, брачни пар који се тек био настанио у Аботсфорду, приметили су да је њихова нова кућа необјашњиво напрсла на више места. Позвали су стручњака за статику Колина Греја који је после испитивања био мишљења да је до пуцања зидова дошло услед неправилног слегања једне бетонске терасе, али да ствар није алармантна и да ће се смирити за кратко време.

Међутим, не само да се ствар није смирила, него су се брзо појавиле још веће напрслине, а бетонска стаза којом се прилазило кући Сперо̀уових померила се за пет центиметара. То је довело и до кривљења две бандере, па су се електрични водови разапети између њих напели толико да су пукли! Најзад је пукла и широка канализациона цев која је пролазила поред куће.

УЖАСНА СМРТ — ПИТАЊЕ ТРЕНУТКА

Током јуна Аботсфорд је постао позорница необјашњивих догађаја. На око тридесет кућа појавиле су се пукотине, нечујно и изненада, као да је нека невидљива сила деловала на њих. Онда је зграда породице Ривз, суседа Сперо̀уових, почела страшно да крцка, шкрипи и пуца тако да се од тих звукова чак и најмлађе дете Ривзових, двогодишњи дечкић, страшно уплашио.

Мало затим пукотине су се појавиле и у пољу иза улица у којима су се налазиле најкритичније испуцале куће. Пукотине су се за врло кратко време раширили до стравичних размера: биле су широке по десетак метара, а дугачке и преко сто.

Становништво се озбиљно узбудило. Постало је јасно да их у сваком тренутку може снаћи најстрашнија могућа судбина: да се земља само отвори и прогута их!

У Аботсфорд су стигли стручњаци за геолошке и сеизмичке промене. Установили су да терен на којем лежи место брзо клизи. Почеле су прве евакуације. Сперо̀уови су спаковали све ствари и напустили кућу која је готово осетно клизила, брзином од два центиметра дневно! Поређења ради, рецимо да наша обала толико утоне у море за отприлике два века. Постало је јасно да ће се кућа кад-тад сручити низ обронак на којем се уздизала и чијим је гребеном ишла цела улица.

УЛИЦА КЛИЗИ У СУНОВРАТ

Породице су, једна за другом, прелазиле у камп-приколице. Куће су постале толико деформисане да се ни врата ни капци нису могли затворити, па је све то сабласно

ЖИВОТИЊАМА С ПОШТОВАЊЕМ (1)

ЈЕСТЕ ЛИ ЧУЛИ ЗА ЛО

Био је највећи новински издавач у Великој Британији, а у историји „седме силе" — како зову људе из штампе — ушао је тиме што је први у свету покренуо сензационалистичке листове.

Промућурни лорд овако је учио своје сараднике и следбенике:

— Није сензација кад пас уједе човека него је сензација кад човек... уједе пса!

Та ми је подука синула у Единбургу, главном и најлепшем граду Шкотске, кад сам у новинама прочитао извештај са суђења тридесетогодишњем телевизијском техничару Роберту Мартину који је постао својеврсна сензација над сензацијама. Тај прикан као да се држао лордове мудрости која га је ... стрпала иза решетака.

Мартин је поправљао телевизор у стану грађанина Питера Локида кад му се прохтело да се поигра с власниковим псом. Но у тој је игри грдно прекардашио јер се грубо и силнички нашалио с дотле мирољубивом животињом. Зато га је разбеснели пас, да се одбрани од нимало нежних насртаја, утризао за нос.

Сада се Мартин разбеснео више од пса и није му остао дужан. Утризао га је за уво.

На ред је дошао пас па је ујео Мартина за образ.

Рат се наставио. Техничар, окрвављен и поживчанию, угледавши ловачку пушку у углу, узима је у намери да устрели пса.

Срећом, тада је наишао кућедомаћин који се испречио између огорчених супарника. Дошло је до гурања и гушања.

Привучен виком у стан је упао полицајац — позорник. Уз силне напоре савладао је неконтролисаног техничара и спровео га у затвор.

Завршетак се одиграо на суду, а пресуду је најбучније поздравило Друштво за заштиту животиња. Роберт Мартин осуђен је на трогодишњу тамницу зато што је претио оружјем и још се о-

клапарало у ветровитим ноћима.

До средине августа коса брежуљка на којем је лежао Аботсфорд толико је испуцала да су је сву пресецале мале провалије. Онда су ноћи почеле да одјекују ужасним звуком рушења и сурвавања једне по једне куће!

У акцију су сада ступиле снаге цивилне заштите, јер у року од неколико дана требало је иселити још око седамдесет преосталих породица. Сенка могуће катастрофе била је непрестано над некад лепим и тихим местом. Да не спомињемо панику која је захватила оне што су очекивали свој ред да напусте угрожене домове. Тако се догодило да је једна породица усред грозничавог пакована зачула снажно шкрипање и пуцање — добро познати сигнал за узбуну. Једва су успели да заједно са децом побегну што даље од тла које им је измицало испод ногу... Пред њиховим очима кућа се срушила, док је цела улица нагло клизила у суноврат!

Ужасан призор допуњавало је праскање електричних водова, бандере су се сваљивале, а варнице и мале експлозије блескале када би прекинути водови дотакли земљу.

КРИВ ЈЕ АУТО-ПУТ!

Врхунац катастрофе уследио је одмах затим: куће су се срушиле у понор који се отворио на дну аботсфордског брежуљка, једна на другу, уз стравичну ломљаву и крике жена и деце. Препаднути становници су све посматрали са врха, осетивши како се тле нагло диже под њиховим ногама а доле се ковитла прашина са масе измрвљених кровова, зидова, ограда, стабала и свега осталог што је до пре неколико тренутака представљало улицу!

Сва могућа расположива средства упућена су у бивши Аботсфорд како би се људи што пре склонили: ватрогасна кола, амбулантна кола, хеликоптери, све је то одвозило унесрећене становнике што даље од страшног места.

До следећег јутра све преостало становништво било је на сигурном, у прихватном центру Грин Ајленд. Аботсфорд је још данима после овога наставио да се руши, да пуца и уздиже се — никли су нови брегови високи и по десет метара. Место је потпуно променило географски лик. Боље рећи — нестало је.

●●●

Данас су све породице, захваљујући државној помоћи, збринуте и живе у другим местима — углавном далеко од некадашњег Аботсфорда. Комисија састављена од стручњака за сеизмичке промене која је испитивала овај незапамћени случај закључила је да је до померања тог иначе мирног тла дошло због великих ископавања која су вршена између 1964. и 1968. године, када је рађена траса за ауто-пут.

М. К.

ГРДА ТОМПСОНА?

пирао полицајцу док га је хапсио.

Уједени пас прошао је без последица.

РАМ УЈЕО КОЛА!

Новине у немачком граду Хановеру забележиле су нешто слично, али на тему: „Није сензација кад аутомобил уједе пса — него кад пас уједе... аутомобил!“ И то још — полицијски аутомобил!

Најозбиљније.

Уколико сте се неповерљиво насмешили — доказаћу вам да је и тога било.

Судија је осудио власника ратоборног пса Рама да месној полицији надокнади штету коју је скривио његов кућни љубимац.

„Из непознатих разлога“ — прочитао је строги судац кратко образложење пресуде — „Рам је бесно појурио на полицијско патролно возило у покрету и ујео га (то јест: возило) за стражњу десну гуму која се одмах издувала!“

Гле ти Рама, какво је он псето!

Што да вас подсећам (кад то и сами знате) да судови неретко, морају кројити правду и пресудити у сукобима људи и паса. У Сједињеним Америчким Државама записао сам несвакидашњу згоду:

НАЈУРЕНИ ВУЧЈАК

У граду Норфолку неки је младић направио страшан лом и неред у ресторану тако да је избезумљени власник морао звати у помоћ полицију.

Стигао је полицајац са псом који је претеће показивао зубе и режао:

— Мораћу вас ухапсити, младићу! — рекао је строги полицајац држећи се слова закона и узицом потегао вучјака који је још опасније зарежао.

Младић се кочоперно поставио:

— Не плашим се ни тебе, пајкане, ни твог глупавог цукца! — заурлао је.

И да би доказао своју неустрашивост, док си лупио длаком о длан, изгредник је са три-четири боксачка ударца одаламио пса по њушки.

Мада су вучјаци храбри, а особито они полицијски, овај спомењути из Норфолка, није осветлао своме роду глас. Штавише, преплашено је зацвилео и подвивши реп дао петама ветра.

Нападач је, након што је био свладан, изишао пред суца.

Морао је платити глобу од 175 долара и то због злостављања једне животиње.

Вучјак је најурен из полиције.

Због кукавичлука.

П. Златар

(Из књиге „Медвјед у зеленој бунди“ у издању библиотеке „Вјеверица“)

У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

ШНИЦЛА „СИВЕ ЕМИНЕНЦИЈЕ“

Кад неком гурману спомените одрезак Холштајн, не може а да се не сети Фридриха фон Холштајна (1837 — 1909), учесника у многим политичким аферама свога времена. На пруском двору налазио се на положају тајног саветника. По природи талентован за сплетке и политичке смицалице, све своје потезе је изводио из позадине, тако успешно да је са разлогом назван „сива еминенција“ пруског двора. За време Бизмаркове владавине водио је послове унутрашње политике. Кад су учестали политички отпори Бизмарковој политици, фон Холштајн је прешао на страну његових противника. Оправдано се претпоставља да је играо једну од главних улога у акцији обарања Бизмарка. Потврду налазимо у томе што је и за време великог државног канцелара Булова остао на месту тајног саветника, али овога пута са још већим овлашћењима.

Живот овога дипломате кога су многи сматрали особењаком био је пун супротности. Док се у дипломатским заврзламама трудио да по сваку цену остане моћан и стално делује из дубоке сенке, дотле се у свом приватном животу трудио да буде запажен. Ти његови покушаји највише су се огледали у кулинарском умећу. Кување је за њега било нешто непревазиђено, нешто равно најплеменитијој уметничкој вештини. У добра јела се изврсно разумео, а у кухињи се сналазио као риба у води. За собом је оставио низ веома добрих рецепата. Један од њих је и одрезак Холштајн. Према Холштајновим упутствима одрезак је „компоновао“ шеф кухиње ресторана „БОРХАРТ“ у Берлину. Од те вечери ово пикантно јело налази се на бројним јеловницима широм света. Да не би било неке забуне, овај одрезак нема никакве везе са покрајином Холштајн.

За припрему овог пикантног јела потребно вам је: 4 телећа одреска, 1 кашика брашна, свињска маст, бибер, со, 4 јаја, 8 филета од инћуна, 2 кашике капара, 4 кришке белог хлеба, 30 g маслаца, 4 сардине из конзерве, 4 режња пршуте, мала конзерва кавијара (ово можете и прескочити).

Телеће одреске ваљамо у брашно, печемо их у тигању на врућој масти са обе стране, посолимо и побиберимо па извадимо на загрејан тањир. Испржимо четири јајета на око и њима покријемо одреске. Одозго положимо филете од инћуна и посперемо капарима. Бели хлеб препржимо и нарежемо на мале троуглове, премажемо маслацем, па на хлеб стављамо наизменично сардине, пршут и кавијар. (ако га нисте прескочили). Овако припремљен хлеб поређамо око одрезака. Уз одрезак Холштајн на сто износимо салату од пасуља, љуте динстане у коњаку и црном вину и печени кромпир уз обавезну салату од целера.

Црта и пише:

Бошко Стаматовић

ГЕЈЗИР НА ТОЧК

У току само једног минута из воденог топа нових ватрогасних кола у Њујорку груне 45 хиљада литара воде! Уз заглушујућу буку и — невиђен ефекат

Отворите било које новине у било којем крају света и неизбежно ћете налетети на вест о неком пожару, често катастрофалном. Највише страдају велики градови: горе високе стамбене зграде, фабричке хале, стоваришта, биоскопи, диско-клубови, хотели (сећате се суперспектакла „Паклени торањ"?). Од ватрогасаца се тражи да што пре стигну на место пожара и зауставе ватру што већом количином воде, а то није увек једноставно. Треба се пробити кроз улице закрчене саобраћајем, око самог места захваћеног ватром често су један до другог паркирани аутомобили, а ту је и проблем како на угрожено место допремити огромну количину воде. Модерни ватрогасни аутомобили имају уређаје који у просеку могу да избаце две хиљаде литара воде у минуту што није мало, али кад су у питању пожари огромних размера често ни то није довољно. Зато није чудо што су недавно конструктори, управо за потребе ватрогасне службе Њујорка, града-џина који често страда од пожара, начинили џиновску покретну пумпну станицу чији водени топ избацује чак четрдесет пет хиљада литара воде у минуту! Уз то се показао као веома згодан за прилазак и постављање око места пожара иако је огромних димензија. Како су то њени конструктори успели?

СУПЕРПУМПА

Станица има тако јак пумпни систем који јој омогућава да највећу количину воде црпе из великог али удаљеног хидранта, језера или реке, а оклне хидранте да би се одржао одговарајући притисак. Суперпумпарница има мотор са 18 цилиндара (британске марке Napier — Deltic) чија је снага 1766,4 киловата. Помоћу оваког снажног мотора пумпа црпи двадесет кубика воде у минуту под притиском од 49,05 бара или четрдесет хиљада литара воде у минуту под притиском од 24,52 бара. Ова суперпумпарница се поставља крај најближег извора воде одакле се вода пумпа у црева под високим притиском (смештена су на приколици супертегљача) и доводи до три пратећа тегљача постављена на месту пожара (на цртежу се ради бољег прегледа види само један). Поред противпожарне опреме и црева под високим притиском, на супертегљачу се још налазе мерачи за проток воде и контролни инструменти.

Најатрактивнији део џина-ватрогасца је водени топ који се налази иза кабине на супертегљачу. Снажан млаз чији притисак може да избаци воду и до 30. спрата мора да буде веома стабилан а то се постиже помоћу хидрауличних стабилизатора: реактивна сила услед истицања млаза тако је велика да се снагом људских руку њиме не може управљати! Супертегљач и приколица могу да се откаче на месту пожара и користе као одвојене целине. Приколица је тако опремљена да њоме може да се управља независно. Пратећи тегљачи су као обична ватрогасна кола, само што имају водени топ који избацује осамнаест хиљаде литара воде у минуту. Сваки од ова три пратећа тегљача носи црево дугачко преко шесто метара, пречника 11,4 центиметара!

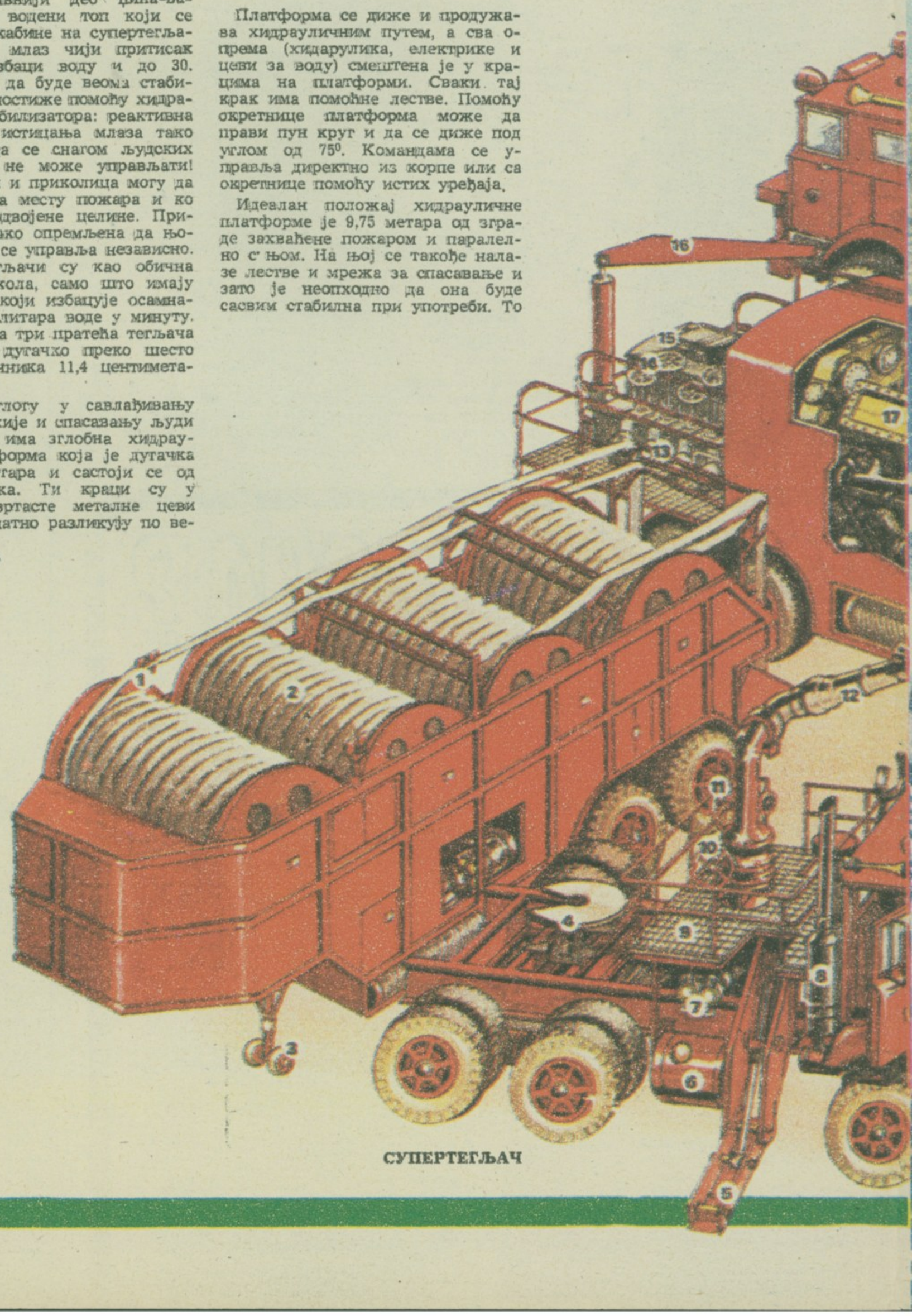
Велику улогу у савлађивању ватрене стихије и спасавању људи и имовине има зглобна хидраулична платформа која је дугачка двадесет метара и састоји се од четири крака. Ти краци су у ствари четвртасте металне цеви које су незнатно различитих димензија, па тако, по потреби, могу да се увлаче једна у другу. На врху платформе налази се корпа за ватрогасце ксја је покретна и може да послужи и за спасавање људи. У корпи се налазе још два мања водена топа.

НАД ОДЛУЧУЈУ СЕКУНДЕ

Платформа се диже и продужава хидрауличним путем, а сва опрема (хидарулика, електрике и цеви за воду) смештена је у крацима на платформи. Сваки тај крак има помоћне лествице. Помоћу окретнице платформа може да прави пун круг и да се диже под углом од 75°. Командама се управља директно из корпе или са окретнице помоћу истих уређаја.

Идеалан положај хидрауличне платформе је 9,75 метара од зграде захваћене пожаром и паралелно с њом. На њој се такође налазе лествице и мрежа за спасавање и зато је неопходно да она буде сасвим стабилна при употреби. То се обезбеђује помоћу вертикалних стабилизатора (по један на сваком углу) и два хидраулична стабилизатора. Предност оваквих стабилизатора је у томе што могу да се поставе између паркираних аутомобила, па закрчене улице у центру града више неће представљати проблем у тренуцима кад у спасавању људских живота одлучују делићи секунде.

С. И.

СУПЕРТЕГЉАЧ

ОВИМА

ЗГЛОБНА ХИДРАУЛИЧНА ПЛАТФОРМА

ПОКРЕТНА ПУМПНА СТАНИЦА

1. вођица црева
2. калемови за црева
3. помоћни точкови
4. окретница за приколицу
5. бочни стабилизатори
6. резервоар за гориво
7. прикључци за црево
8. издувна цев мотора
9. радна платформа
10. управљач воденог топа
11. подешивач правца
12. водени топ (монитор)
13. прикључци за црево
14. мерача за проток воде
15. пумпа
16. универзална дизалица
17. мотор са 18 цилиндара
18. решетка за проток ваздуха
19. пригушивач издувних гасова
20. бочни стабилизатори
21. контролна табла
22. хидрауличне руке
23. окретница
24. спремњак
25. четворосглобни крак
26. пнеуматска командна кутија
27. хидраулични амортизери (по један на сваком уг.гу)
28. корпа за ватрогасце

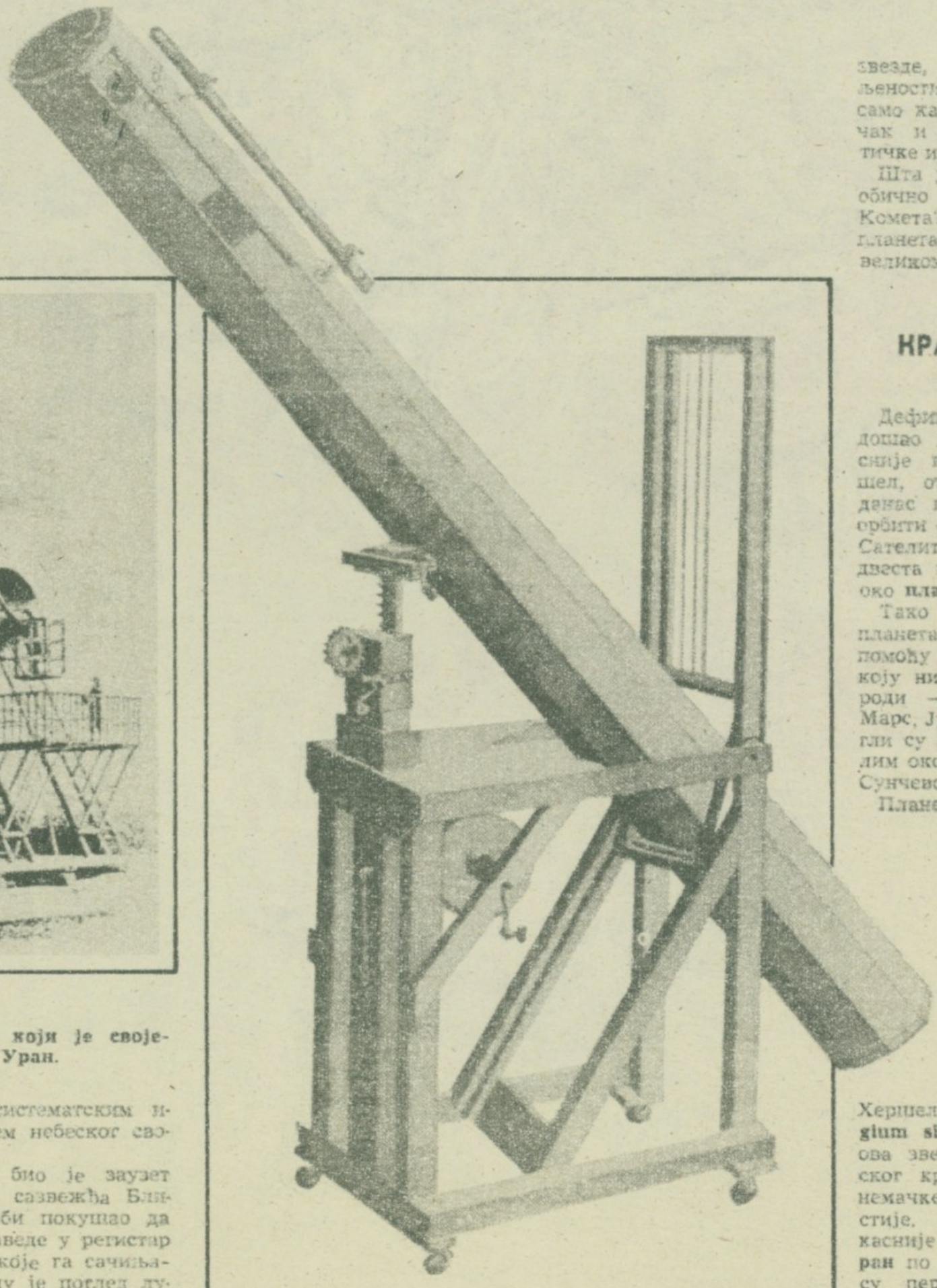
ВЕЧИТИ СПОМЕНИК НА НЕБУ

ЧОВЕК С ПРЕДОСЕЋАЊЕМ

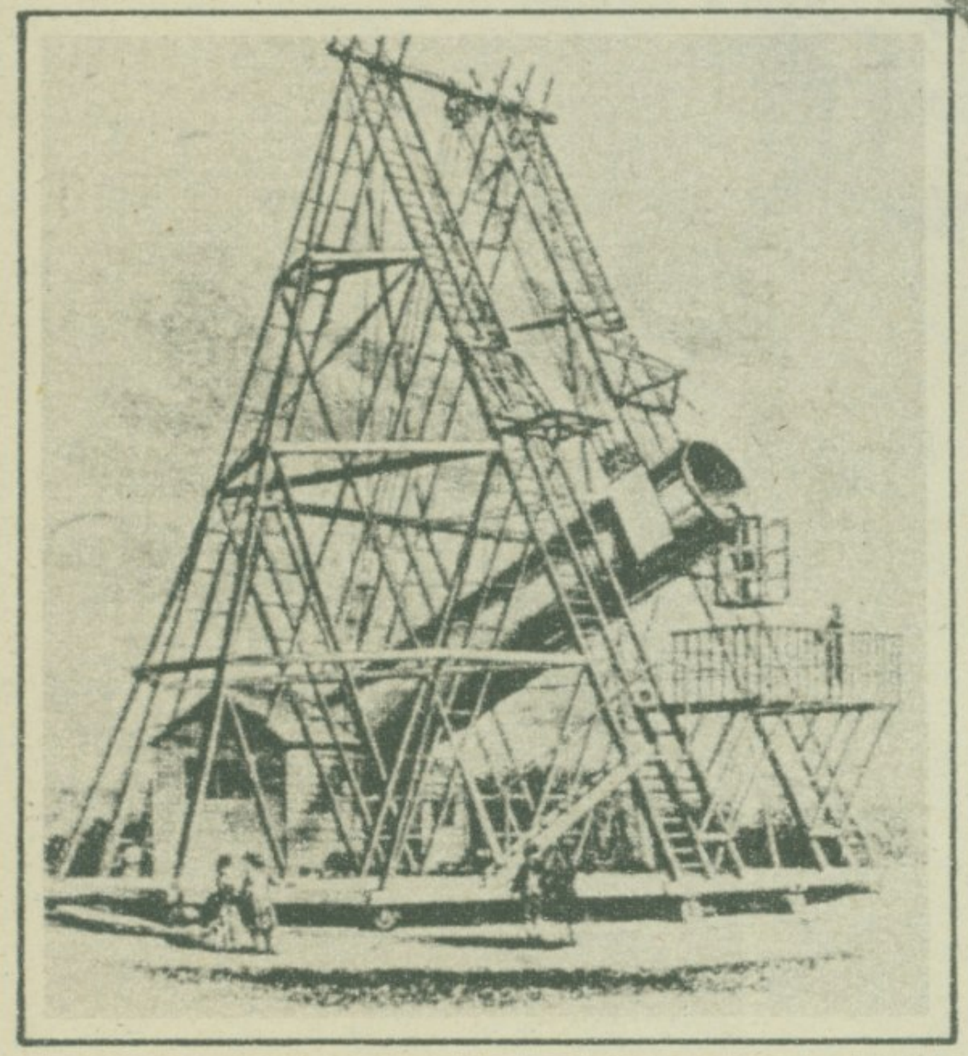
ДОК »ВОИЏЕР II« ХИТА КРОЗ СВЕМИР ДА БИ 1986. ПРИШАО УРАНУ И НАПРАВИО ЊЕГОВЕ ПОРТРЕТЕ У КРУПНОМ ПЛАНУ, НАВРШАВА СЕ ДВЕСТА ГОДИНА ОТКАКО ЈЕ ХЕРШЕЛ ПРОНАШАО ОВУ ПЛАНЕТУ: ПРВУ ОТКРИВЕНУ ТЕЛЕСКОПОМ, ПРВУ ЗА КОЈУ НИСУ ЗНАЛИ СТАРИ НАРОДИ, ПРВУ КОЈА ЈЕ СРУШИЛА МИТ САВРШЕНОГ БРОЈА СЕДАМ, СЕДМУ У СУНЧЕВОМ СИСТЕМУ.

Виљем Хершел

Виљем и Лукреција Каролина Хершел продавали су мале оптичке инструменте све док се брат није оженио богатом удовицом.

Астроном-аматер је кроз овај телескоп који је својеручно направио открио планету Уран.

У ноћи 13. марта 1781. године музичар Виљем Хершел налазио се, као и сваке вечери, са својим телескопом у врту улице Њу Кинг број 19 у енглеском граду Бату. Крај њега је, попут нечујне сенке, стално промицала млађа сестра Лукреција Каролина. Она је обожавала брата и с њим делила љубав према астрономији, а брат је сваке ноћи до ситних сати гледао кроз телескоп у небеса називајући то „систематским истраживањем небеског свода".

Те ноћи био је заузет осматрањем сазвежђа Близанаца да би покушао да утврди и заведе у регистар све звезде које га сачињавају. Док му је поглед лутао кроз телескоп од 16,5 сп. изненада је приметио магловито небеско тело које је имало облик диска и некако му није личило на звезду. Осим тога Хершел је врло добро знао да се звезде, због огромне удаљености од Земље, виде само као светлеће тачкице, чак и кроз најбоље оптичке инструменте.

Шта је онда било то необично тело, питао се он. Комета? Планета? Ипак планета, претпоставио је с великом сигурношћу.

ЗВЕЗДА КРАЉА ЏОРЏА

Дефинитиван одговор дошао је шест година касније када је, опет Хершел, открио два (од пет данас познатих) месеца у орбити око загонетног тела. Сателити, знало се и пре двеста година, круже само око **планета.**

Тако је пронађена нова планета, **прва** откривена помоћу телескопа, **прва** за коју нису знали стари народи — Меркур, Венера, Марс, Јупитер и Сатурн могли су лако да се виде голим оком — **седма** у нашем Сунчевом систему.

Планета је од „оца" Хершела добила име **Georgium sidus**, односно Џорџова звезда у част британског краља Џорџа III из немачке хановерске династије. Шездесет година касније прекрштена у **Уран** по митолошком Уранусу, персонификацији неба и мужу свеопште мајке Геје (земље), првоцу свих грчких богова.

Урановим месецима Хершел је дао имена из англосаксонске митологије — Титанија и Оберон. Ова

имена су остала и тако је први пут прекинута традиција крштавања небеских тела према грчким божанствима.

Новопронађена планета изазвала је међу научницима и ученим људима 18. века праву малу револуцију. Пре свега многима је било тешко да прихвате „пораз“ савршеног броја седам, а то је управо учинио Уран умешавши се у наш Сунчев систем. До тада су, пошто се Земља није рачунала, пет познатих планета, Сунце и Месец чинили тај од памтивека савршени број.

С друге стране откриће једне планете више показало је после хиљада година да је свемир далеко већи него што се мислило, да још постоји непознато и да су небеска тела која су открили и регистровали стари народи само ситница у односу на космички бескрај.

Откриће Урана прославило је Виљема Хершела широм света, али се он сам није претерано узбуђивао. „Да га нисам пронашао те ноћи, ухватио бих га следеће. Сигуран сам да га је пре мене видело бар двадесетак људи, али нису обратили пажњу вероватно мислећи да се ради о звезди“. Овако скроман могао је да буде само заиста велик човек.

Уран је ипак у његовом животу одиграо пресудну улогу јер је на скромног музичара скренуо пажњу британског краља Џорџа III, такође љубитеља астрономије. Владар га је именовао за краљевског астронома с годишњом платом од двеста фунти стерлинга што му је омогућило да се готово сасвим посвети астрономији, у којој је био самоук, а музику, којом се бавио професионално, претвори у доживотни страствени хоби. Титула краљевског астронома, измишљена за Хершела, одржала се и после њега и носили су је многи заслужни астрономи.

Виљем Хершел (право немачко име Фридрих Вилхелм) рођен је у Хановеру 1738. године. У Енглеску је дошао, као и многи други Немци, по угледу на великог немачког композитора Хендла који се први поенглезио и све своје успехе постигао као британски држављанин. Али, није свима ишло глатко као Хендлу.

САМИ ПРАВИЛИ ТЕЛЕСКОПЕ

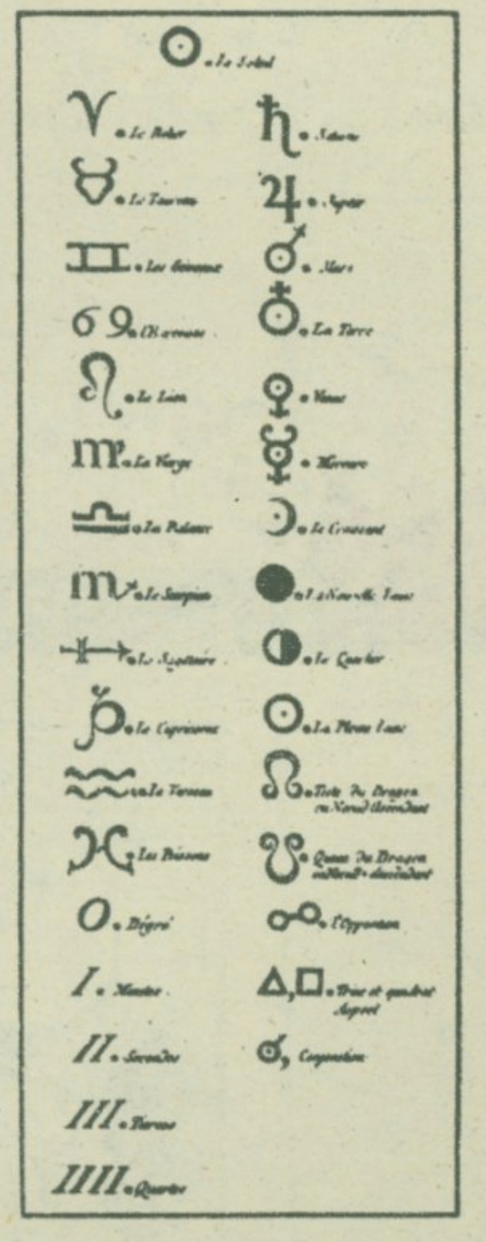
Хершел је прво музицирао у Лондону, затим на северу Енглеске и најзад је, 1766. у чувеној староримској бањи и граду Бату добио место органисте у новосаграђеној Октагон капели. Ту му је први пут дошла до руку „Фергусонова „Астрономија“, зачела се љубав према тој науци и премашила страст према музици.

Када је Лукреција Каролина Хершел, дванаест година млађа, стигла у Бат, затекла је брата како „увече леже са шољом млека или чашом воде, Смитовом „Хармонијом“ и Фергусоновом „Астрономијом“... и сваке ноћи заспи затрпан својим омиљеним писцима, а ујутро му је прва мисао како да набави инструменте да би сопственим очима видео оно о чему је тако грозничаво читао“.

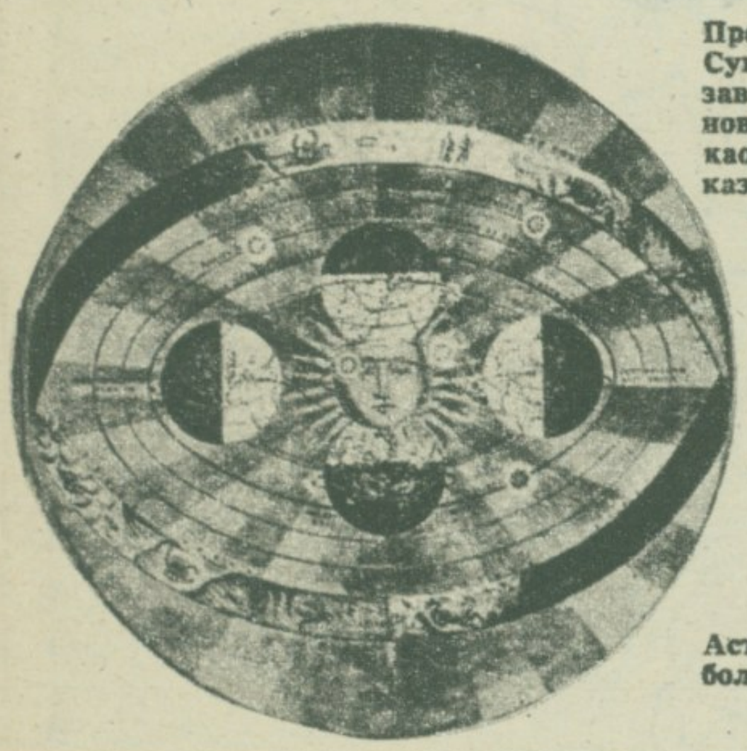
Како су телескопи били ретки и скупи, Хершел је прво набавио Грегоријев рефлектор с отвором од око 5 cm. Пошто већи није могао да купи, 1774. године сам је направио Њутнов телескоп жижне даљине од око 8 m. У току петнаест година својеручно је, уз помоћ Лукреције Каролине, избрусио око 400 телескопских огледала разних величина.

Највећи телескоп-рефлектор који је направио имао је пречник огледала 1,22 m и жижну даљину од 11,89 m и за следећих педесет шест година био највећи на свету. Онога дана када је завршен, 28. августа 1789. Хершел је на први поглед ухватио шест Сатурнових сателита у дотад невиђеној величини и сјају. Септембра је открио седми Сатурнов сателит.

Када је постао члан Краљевског друштва (Академије наука) од кога је за откриће Урана добио Коплијеву медаљу и прихватио посао Краљевског астронома, Хершел се са сестром преселио прво у Дачет, а 1786. у Слау. Ни плата краља Џорџа није му била довољна за све бројније и прецизније инструменте, па је узгред правио и продавао мале телескопе за љубитеље астрономије. Финансијским проблемима дошао је крај тек када се оженио богатом удовицом.

Астрономски симболи из 16. столећа.

Пре 1781. године Сунчев систем се завршавао Сатурновом орбитом као што је приказано на слици из 16. века.

Виљем Хершел није спавао на Урановим ловорикама ни када је 1822. постао **први** председник у историји тада основаног Краљевског астрономског друштва. Захваљујући за оно време све моћнијим инструментима Хершел, кога једнодушно сматрају највећим посматрачем свемира свих времена јер је до епохалних открића дошао чистом опсервацијом, а не теоријом и прорачунима, могао је да завири у веће даљине космоса.

УХВАЋЕН НЕВИДЉИВИ НЕПТУН

Још 1783. Хершел је приметио да се у пазуху сазвежђа Херкула налази једна тачка из које изгледа као да се све звезде разилазе. Из тога је, сасвим тачно, закључио да се Сунце са свим својим системом планета креће у том правцу. Та тачка названа је апекс.

Аматер Хершел први је доказао да се Њутнови закони гравитације не ограничавају само на Сунчев систем већ на читав бескрајни универзум у коме су Сунце и његове планете само микроскопски делић. Он је први запазио двојне и вишеструке звезде и класификовао и мапирао све на које је наишао. Он је први открио да су то у ствари парови звезда који обилазе око заједничког тежишта под утицајем сопствене гравитације. Само ово откриће, објављено 1802. било би, и без Урана, довољно да Хершелово име учини бесмртним.

Он је открио да осим нашег Млечног пута постоји безброј других галаксија, открио је небуле, открио је Сунчеве инфрацрвене радијације... готово је немогуће набројати шта је све открио овај „прави човек, на правом месту, у право време“.

Да би упознао свет са својим открићима, Хершел је направио обиман графикон космоса помоћу кога су најзад биле схваћене огромне раздаљине између звезда и галаксија које се крећу у савршеном складу према законима гравитације генијалног Исака Њутна.

Откриће Урана утрло је пут систематском и математичком прилазу астрономији. Тако је, на пример, огромно запрепашћење међу астрономима који су покушавали да одреде Уранову стазу изазвало откриће да се Уран не креће онако како би морао према прорачунима небеске механике. Како одбацивање Њутновог закона гравитације није долазило у обзир, морало се претпоставити да на Уран делује нека непозната сила.

Оно што је уследило узбудљива је прича, али и зачетак „астрономије невидљивог“. На основу незнатних сметњи у кретању Урана два млада научника су, за столом с пером у руци, открила нову планету која их изазива и израчунала јој стазу, а да је пре тога нико живи није видео. Био је то **Нептун**, осма планета Сунчевог система.

Хершел није доживео да види до чега је све довело његово неуморно „претраживање неба“, а још мање је могао да сања како ће једно његово крајње необично назовимо га предосећање бити потврђено двеста година касније. У више наврата њему се учинило да око Урана види прстенове сличне Сатурновим. То што је он видео вероватно је била последица несавршености телескопа јер ниједан планетарни прстен није могао да се види ни кроз модерније оптичке инструменте на стотине пута осетљивије од Хершеловог.

Па ипак, редак догађај изненадио је астрономе 1977. године док су посматрали удаљену звезду која је пролазила крај Урана. Они су очекивали да њена светлост ишчезне и још једном се појави — уместо тога светлост се појављивала и нестајала много пута и тако створила претпоставку да ова планета заиста има прстенове!

ЖИВОТ ДУГ КАО УРАНОВА ПУТАЊА

Да бисмо сазнали како изгледају ти прстенови, да би нам постало јасно зашто је Уранова ротација толико нагнута да му оса ротације лежи готово у стазе око Сунца, треба сачекати 1986. годину када ће, ако не буде кварова, „Воицер II“ прићи овој планети и направити њене „портрете“ у крупном плану.

Зачетник сидералне астрономије (од лат. sidus, sideris — звезда) Виљем Хершел умро је славан, богат, с племићком титулом и испунивши своју мисију. Умро је 1822. а живео је осамдесет четири године — тачно онолико колико је потребно Урану да пређе своју путању око Сунца.

Иза њега остала је сестра Лукреција Каролина, прва жена астроном у историји у правом смислу речи, и син Џон Фредерик Виљем Хершел, чувени астроном који је наставио радове свога оца о двојним звездама и звезданим групама.

Б. Домић

УРАН

ВРЕМЕ РОТАЦИЈЕ: 10h 49'

ЕКВАТОРСКИ ПРЕЧНИК: 47.300 km

ФАКТОР СПЉОШТЕНОСТИ: 1:17

СИНОДИЧКА РЕВОЛУЦИЈА: 370 дана

СИДЕРИЧКА РЕВОЛУЦИЈА: 84,01 година

ТЕМПЕРАТУРА: —210°C

УГАО ОСЕ РОТАЦИЈЕ: 98°C

САТЕЛИТИ: Миранда, Аријел, Умбријел, Титанија и Оберон

DIK BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЈА СТИГ'О, ХЕЛГА!

ШТА СИ РАДИЛА ДАНАС?

ШМРК! АП-КИ-ХА! КАХ -КАХ!

КАКО ТВОЈА КИЈА-ВИЦА, ДРАГА?

КАХ-КАХ! ЛЕЖАЛА САМ, АЛИ САМ МОРАЛА ДА УСТАНЕМ И СПРЕМИМ РУЧАК!

ОХ, ПА НИЈЕ ТРЕБАЛО! МОГАО САМ ТО И ЈА!

ШМРК! БИЛО ЈЕ ЈЕДНОСТАВНИЈЕ ДА ЈА ТО УРАДИМ!

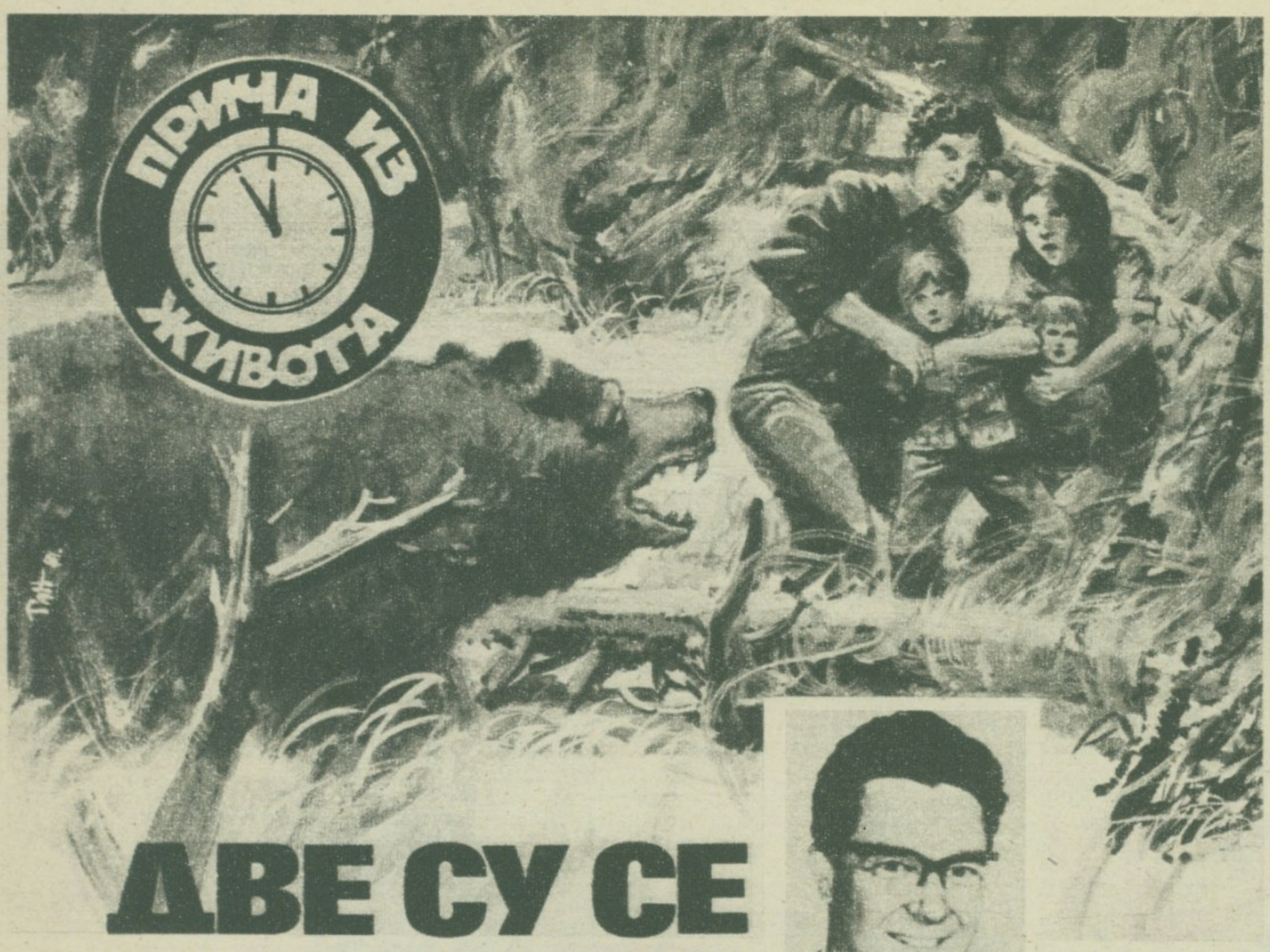
ПА, ШТА ИМА ЗА РУЧАК?

©1981 King Features Syndicate, Inc. Worldwide rights reserved.

DIK BROWNE 10-18

ЧОРБА ОД ПЕЧУРКИ, КУВАНА ГОВЕДИНА СА СОСОМ, ПУЊЕНЕ ПАПРИКЕ, ЈАГЊЕЋЕ ПЕЧЕЊЕ СА КРОМПИР-ПИРЕОМ И ЛЕЊА ПИТА СА ЈАБУКАМА!

ПА, ПОШТО СИ БОЛЕСНА, ПРЕЖИВЕЋУ БЕЗ САЛАТЕ!

ДВЕ СУ СЕ МАЈКЕ РАЗУМЕЛЕ

Тери Вилсон данас: — И сада се са ужасом сећам свега.

КАД СУ СХВАТИЛИ ДА СУ СЕ НАШЛИ УСРЕД ШУМСКОГ ПОЖАРА КОЈИ СЕ СВЕ ВИШЕ РАЗБУКТАВАО, ПОЧЕЛИ СУ ДА БЕЖЕ. ТАМАН КАД СУ ПОМИСЛИЛИ ДА СУ СПАСЕНИ, ПРЕД ЊИХ СУ ИСКРСЛА ТРИ МЕДВЕДА.

Данима сам се са својом супругом Валеријом и децом договарао да посетимо оближње индијанско село у Форт Резољушну. Ми живимо на обалама Великог ропског језера у северозападном делу Канаде, а запослени смо као наставници у средњој школи.

Као што то обично бива, месеци су нам били потребни да се договоримо да коначно кренемо, а онда смо једног дана напречац рекли — дан је диван, идемо! Било је то у августу 1971. године.

ДЕЦА БРБЉАЈУ

До нашег одредишта требало је проћи кроз густу шуму. Владала је паклена врућина, па смо морали да отворимо широм прозоре да би нас промаја бар мало освежила. Али онда се јавила друга, још гора напаст. Комарци су у роју почели да улећу у ауто. Једно време некако смо успевали да се одбранимо, али како су нападали са свих страна, ништа нам друго није преостало него да до краја затворимо све прозоре на колима.

Врућина је тек тада постала несносна и, што је још горе, из тренутка у тренутак постајала је све неподношљивија. Све то није нас ипак спречавало да и даље будемо добро расположени. За нас је тај излет на неки начин представљао авантуру. Нисмо желели да нас било шта омета и поквари нам расположење.

Тек када смо угледали дим пред собом и чули карактеристично пуцкетање, схватили смо да је негде у шуми избио пожар и да је то разлог што се топлота све више појачавала. Нисмо могли ни да наслутимо колики је тај пожар.

Нешто даље, на месту где је шума била проређенија, угледали смо стравичан призор — у ширини од преко 200 метара читав комплекс шуме био је у пламену. Нека борова стабла била су осушена, друга натрула, па их је ватра лако захватала ширећи се незадрживо.

Крв је почела да ми се леди у жилама када сам схватио у каквој смо опасности. Валерија је само ћутала док су деца, још несвесна онога што нас је снашло, и даље наставила да брбљају. Убрзо су и они утихнули. У колима је завладао мук.

Пошто је јара постајала све јача а дим све гушћи, постало ми је јасно да возим у сусрет великом пожару. Окренуо сам кола и почео да возим у супротном смеру што сам брже могао, односно колико ми је то лош пут којим смо се кретали дозвољавао.

ЗАРОБЉЕНИ У БЛАТУ

Иако су прозори аутомобила до краја били затворени, дим је почео да се увлачи унутра и да нас гуши. Све слабије сам видео, али знао сам да не смем да зауставим. Морали смо да наставимо даље.

После неколико стотина метара пред нама се указао чист простор. Помислио сам — ипак смо спасени. Тек када сам се сасвим приближио тој „чистини", увидео сам куда срљамо. Била је то бара прекривена жабокречином која је само издалека изгледала као ледина. Кад је и Валерија схватила о чему се ради, повикала је у жељи да ме упозори, али било је већ исувише касно — кола више нисам могао да зауставим. Поскочила су, а онда су се, заробљена блатом, зауставила. Покушао сам да кренем уназад, али ништа више није могло да се учини јер су се точкови, потпуно заглибљени у муљу, окретали напразно.

Морали смо да наставимо без кола. Излазећи из аута замало да и сами нисмо заувек остали у бари. Једва смо одлепили ноге. Тек онда сам схватио колико је тачно да, у тренуцима животне опасности, човек заиста добија невероватну снагу.

Почели смо да трчимо даље колико су нас ноге носиле. Облаци густог дима ковитлали су се свуда уоколо, а ужасна јара палила нам је лица. Тешко смо дисали, очи су нас страховито пекле. По Валеријином стиску руке закључио сам да је почела да је напушта присебност.

На следећем заокрету грубо нас је изненадила и зауставила пламтећа завеса. Сабласни ватрени језичци палацали су са свих страна, ватра нас је готово окруживала. Једва смо се некако извукли из тог ватреног обруча и бауљајући кренули у правцу у коме нам се учинило да се пожар још није проширио.

У једном моменту кроз главу ми је пролетело да су поједина места у шуми искрчена булдожерима баш ради случајева шумског пожара. Кад ватра наиђе на такав огољени обруч, зауставља се. Кад бисмо само наишли на такву усеклину!

Само што сам то помислио приметили смо једну у даљини. Валерија и ја ухватили смо децу за руке и потрчали у том правцу.

Када смо стигли до тог простора који је изгледао као пут усечен кроз шуму поново смо се нашли у дилеми: била су то два пута која су се укрштала. Требало је донети одлуку којим правцем да се крене што није било нимало лако. Грешка је могла поново да нас одведе у срце пожара.

СУСРЕТ

Напокон смо се одлучили за онај пут који је био мање у диму. Само што смо почели да бауљамо даље, из шуме су искрсле три прилике. Нашли смо се очи у очи с медведицом. Поред ње је било двоје младунчади.

Неколико тренутака стајали смо као укопани. Деца су нам се прибила уз скут. Зар није било доста узбуђења за данас, мислио сам у себи. Зашто је сад још и та животиња морала да се појави?

На наше запрепашћење медведица је стајала још неколико секунди испред нас, онда је њушила ваздух, окренула се и, заједно са својим младима, кренула једним од путева.

— Прати је! — повикала је Валерија. — Она ће нас сигурно извести из опасности!

Разум ми је говорио да треба да кренемо супротним путем, али шта ако је Валерија у праву. Две мајке сигурно су се разумеле.

Једва смо успели да држимо корак са медведицом која је грабила пред нама. Не знам колико смо дуго ходали за њом, али чини ми се да смо врло брзо избили на обалу језера, ван домета пожара.

Медведица је наставила дуж обале. Само једном се осврнула на нас и наставила даље. Убрзо је нестала.

После извесног времена наишао је један индијански чамац из Форт Резољушна. Кад смо Индијанцима испричали шта нам се догодило и како нас је медведица спасла, нису били нимало изненађени. Објаснили су нам да се много пута до тада већ десило да су се људи у сличним ситуацијама ослонили на инстинкт животиње и били су спасени.

На жалост, у овом пожару настрадало је неколико туриста који нису имали срећу да сретну медведицу, а велики комплекс шуме је уништен. Због летње врелине успели су да га угасе тек после недељу дана.

Тери Вилсон

БИМ И БУМ

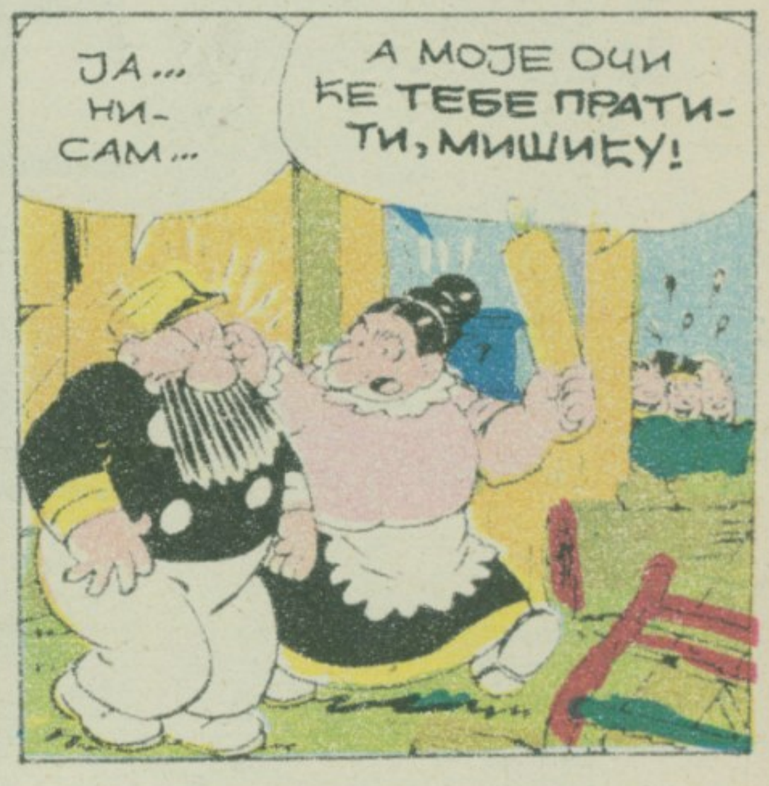

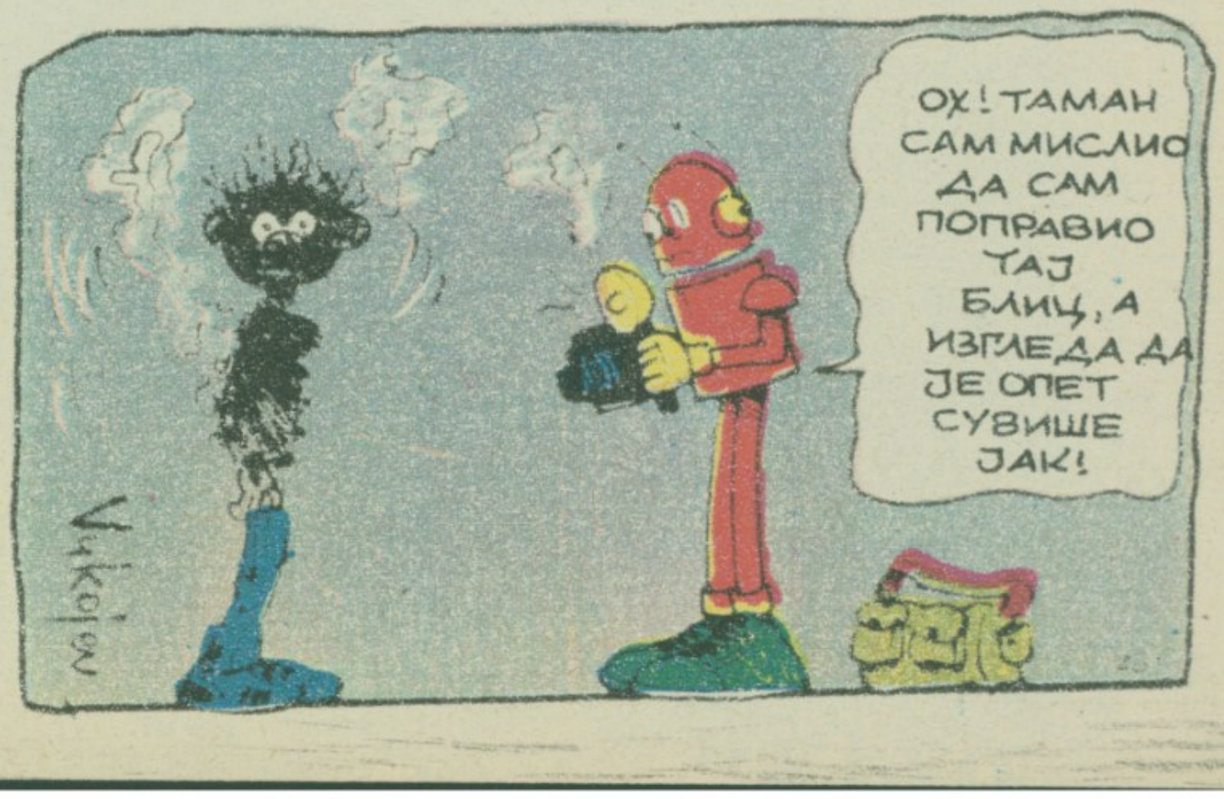

ШРАФКО

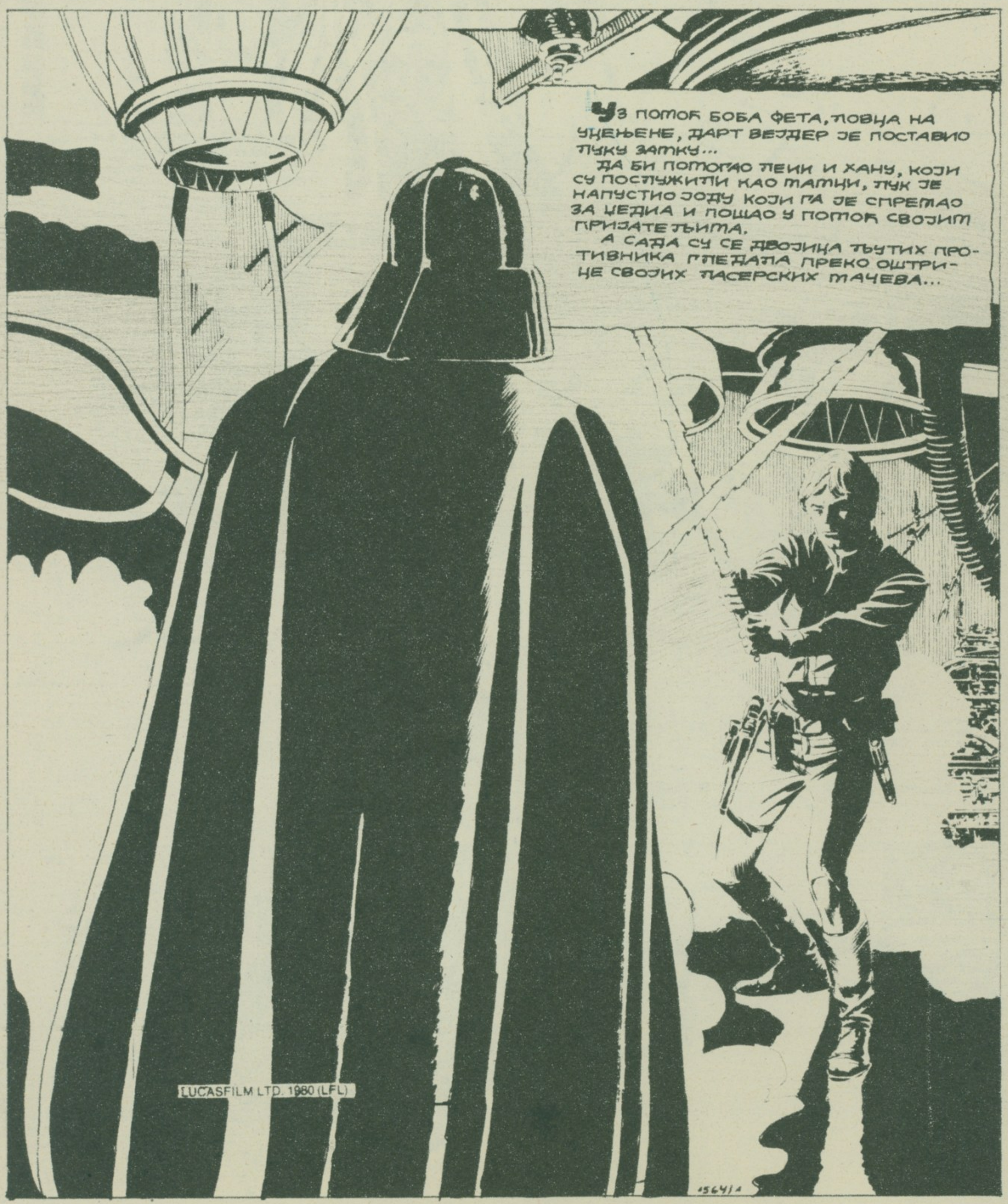

ИМПЕРИЈА УЗВРАЋА УДАРАЦ

ОБРАЧУН

VI ДЕО

"ТРЖЊА, БЕС И СТРАХ ЋЕ ТЕ ОДВЕСТИ НА СТРАНПУТИЦУ!" ОДУПИРУЋИ СЕ НАВАЛИ ТАМНИХ ОСЕЋАЊА, ЛУК ЈЕ КРЕНУО КА ДАРТУ ВЕЈДЕРУ...

НАПАДНИ ТЕ ОНДА... УНИШТИ ТЕ! САМО ТАКО СЕ МОЖЕШ СПАСТИ!

ЛУК ЈЕ ЗА ТРЕНУТАК ОСЕТИО НЕСИГУРНОСТ, А ЗАТИМ СЕ ПРИБРАО И КРЕНУО У НАПАД...

ИЗНЕНАДА, ПОД УТИЦАЈЕМ ТАМНЕ СТРАНЕ СИЛЕ, СТВАРИ У ПРОСТОРИЈИ СУ ПОЧЕЛЕ ДА ЛЕТЕ У ВАЗДУХ...

БЕСКОРИСНО СЕ ОДУПИРЕШ! ПРИДРУЖИ СЕ МЕНИ ИЛИ УМРИ КАО ОБИ-ВАН!

ОСЛОБОЂЕНИ ДЕЛОВИ МАШИНА ПРОБИШЕ ЗИД И ...

... ПОВУКОШЕ ЛУКА У УНУТРАШЊОСТ РЕАКТОРА...

СРЕЋОМ, ЛУК ЈЕ УСПЕО ЈЕДНОМ РУКОМ ДА СЕ ЗАДРЖИ НА ПРИЛАЗНОМ МОСТУ...

КРВАРЕЋИ, ПРИКУПИО ЈЕ ПОСЛЕДЊЕ АТОМЕ СНАГЕ И ПОДИГАО СЕ НА МОСТ ...

ОПЕТ СЕ СРЕО СА ДАРТОМ ВЕЈДЕРОМ КОЈИ ПОДИЖЕ МАЧ И ПРЕТЕЋИ КРЕНЕ ПРЕМА ЊЕМУ...

ПОВРЕЂЕН СИ, ЛУК..? ЗАШТО СЕ И ДАЉЕ ОДУПИРЕШ?

МОРАШ ОСТАТИ МИРАН ... И ПРИБРАН!

ЗА ТО ВРЕМЕ ЛЕИА, ЛАНДО И ОСТАЛИ ПРОБИЈАЛИ СУ СЕ ПРЕМА ХАНГАРУ ГДЕ СЕ НАЛАЗИО "ФАЛКОН." ИЗНЕНАДА, НАИШЛИ СУ НА НЕКОЛИКО ЈУРИШНИКА...

АРТУ! УКЉУЧИ СЕ У КОНТРОЛНУ ТАБЛУ... УНИШТИ СИСТЕМ ЗА УЗБУНУ!

ФРА-ДВЕЕЕЕТ!

ШТА КЕМО САД?

СЛЕДЕЋИ ПУТ БОЉЕ ПАЗИТЕ!

ХАЈДЕМО ОВУДА! МОЖДА ПОСТОЈИ ДРУГИ ПРОЛАЗ ДО "ФАЛКОНА"!

А У ЈЕЗГРУ РЕАКТОРА ОШТРИЦА ВЕЈДЕРОВОГ МАЧА ПОРОДИЛА ЈЕ РУКУ ЛУКА СКАЈВОКЕРА...

ЊЕГА ОШИНУ СТРАХОВИТ БОЛ. ИЗГУБИО ЈЕ РУКУ...

Погледао је спрти у очи...

НЕМАШ КУДА, ПРИДРУЖИ ТИ СЕ... БИТИ БИСТО МОКНИЈИ ОД СВИХ...

ТАКО ЈЕ ПИСАНО! МНОГО ШТО ШТА ТИ ЈЕ ОБИ-ВАН ПРЕКУТАО, КАО НА ПРИТЕР: ГДЕ ТИ ЈЕ ОТАЦ...

Спустивши мач, господар Сита испружи руку...

ТИ СИ МИ УБИО ОЦА!

НЕ, ЛУК! ЈА САМ ТВОЈ ОТАЦ!

НЕ... НЕ... ТО ЈЕ НЕМОГУЋЕ!

АКО ИСПИТАШ СЕБЕ, ОСЕТИЋЕШ ДА ЈЕ ТО ИСТИНА!

НЕ! НЕ!

ЛУК, ТИ МОЖЕШ УНИШТИТИ ЦАРА! СИГУРАН САМ У ТО! ОТАЦ И СИН -- ВЛАДАЛИ БИСТО ГАЛАКСИЈОМ... ПРИДРУЖИ МИ СЕ!

Лук схвати да нема другог избора...

...И ЗАКОРАЧИ У БЕЗДАН...

НИКАДАААА!

Вејдер остаде загледан у таму... готово је! Лука ће сигурно усисати једна од усисних цеви и избацити далеко од планете Беспин!

БЕГУНЦИМА ЈЕ И ДРУГИ ПРОЛАЗ БИО БЛОКИРАН...

ВА-ДООТ ЕРРДИИИТ?

ШТА БРБЉАШ?

БОТЬЕ РЕЦИ КОМПЈУТЕРУ ДА ОТВОРИ ВРАТА!

И...

АРТУ, УСПЕО СИТ НИСАМ НИ СУТЊАО!

ПОЖУРИТЕ!

... ТРЕНУТАК КАСНИЈЕ, ИСПРАЋЕН ЛАСЕРСКОМ ПАЉБОМ, **ФАЛКОН** ЈЕ НАПУСТИО ГРАД У ОБЛАЦИМА...

ЛУК ЈЕ БИО ДОБАР УЧЕНИК. ПА ИАКО ЈОШ НИЈЕ ПОСТАО ЏЕДИ, ИПАК МУ ЈЕ ШКОЛОВАЊЕ КОД ЈОДЕ ПОМОГЛО У ОБРАЧУНУ СА ДАРТОМ ВЕЈДЕРОМ...

ПОТИАКО ГА ЈЕ НАПУШТАТИ СНАГА, ОН СЕ И ДАЉЕ ОДРЖАВАО НА ЈЕДНОЈ ОД АНТЕНА БЕСПИНА...

БЕНЕ... БЕНЕ...

И ДОК СУ ДЕЛОВИ АНТЕНЕ ПОЛАКО ПРОПАДАЛИ У БЕСКРАЈ... ЛУКОВА ТОЛБА СТИГЛА ЈЕ НА ПОГРЕШНО МЕСТО...

БЕН ТИ ВИШЕ НЕ МОЖЕ ПОМОЋИ?

ДОВЕДИТЕ МОЈ БРОД!

ЛЕИА...

... ЧУЈЕШ ЛИ МЕ? ЛЕИА...

А НЕГДЕ ИЗНАД БЕСПИНА ТРИ БРОДА КРЕНУШЕ ДА ГОНЕ ФАЛКОНА...

САДА ИМ ЛАКО МОЖЕМО УТАЋИ!

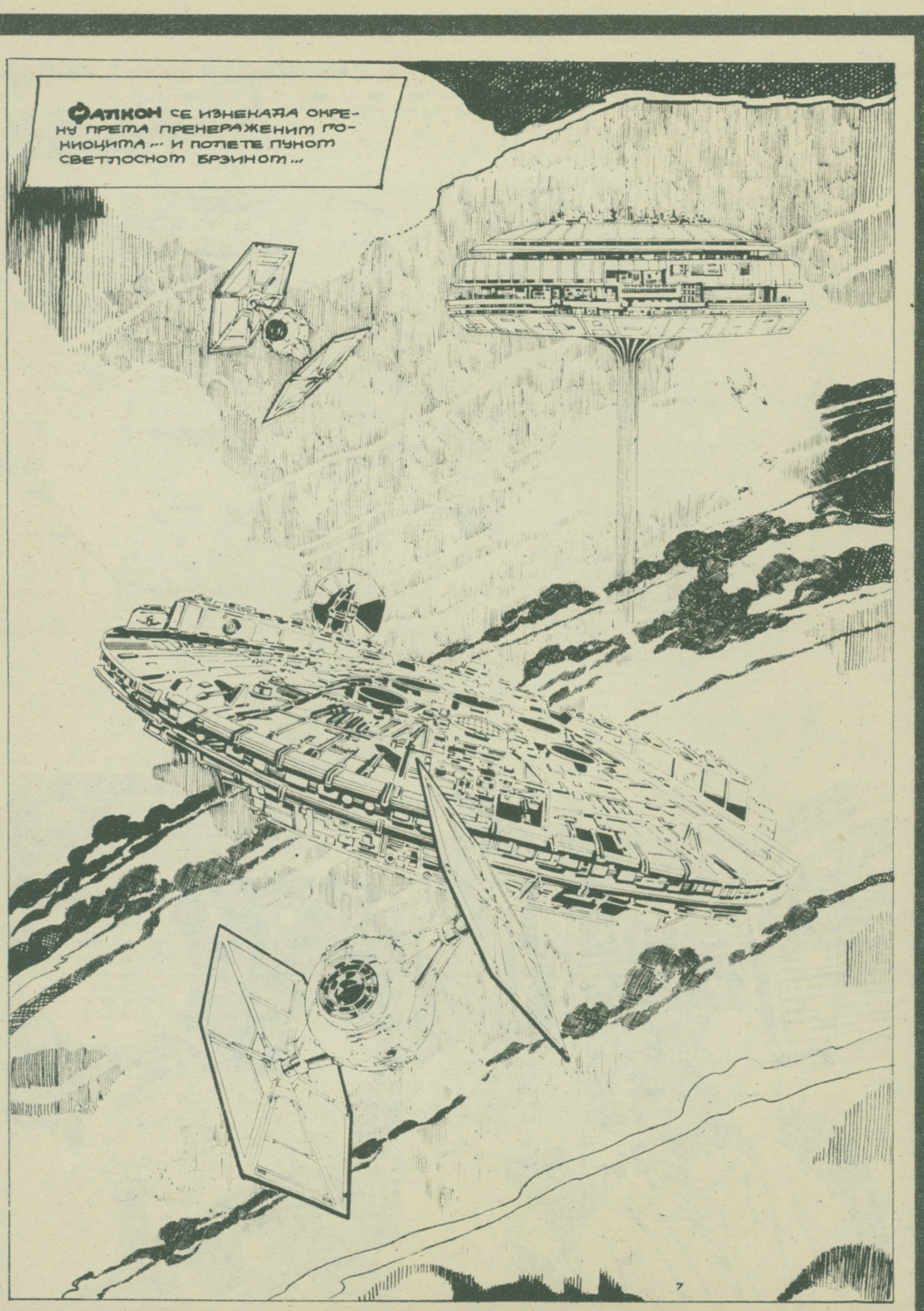
ОХ, Л-ЛУК?

ЛАНДО... МИ МОРАМО НАЗАД!

САД НЕ МОЖЕТЕ НАЗАД! А ГОНИОЦИ?

ВААРРК!

НЕМА РАЗГОВОРА! НАРЕБУЈЕМ ВАМ ДА ОКРЕНЕТЕ БРОД!

ФАЛКОН СЕ ИЗНЕНАДА ОКРЕНУ ПРЕМА ПРЕНЕРАЖЕНИМ ГОЊИОЦИМА... И ПОЛЕТЕ ПУНОМ СВЕТЛОСНОМ БРЗИНОМ...

Антене нису издржале луков тежину и уз тресак се полотише, а...

...лук скајвокер поче да пада...

...његов пад пресекао је ФАЛКОН...

Је ли ланд прихватио Лука?

Одговори на лејина питања морали су да причекају...

Бришимо одавде...

Мислим да ће ваш пријатељ преживети?

Ох, каква срећа!

Морамо припазити када будемо прелазили на суперпогон!

Принцезо, ако су моји људи рекли да је брод поправљен, онда неће бити проблема!

То ми звучи некако познато, нарочито од када се овај огромни утешао!

"ТО ЈЕ ВЕЗДЕРОВО ДЕЛО" ШАПУТАО ЈЕ ЛУК...

ДОБРО, ПИЈЕТ, ПРИПРЕТИ ИМ ДО-ЧЕК!

ГОСПОДАРУ, **ФАЛКОН** ЋЕ УСКОРО БИТИ У ДОМЕТУ НАШЕГ ПРИВЛАЧНОГ ЗРАКА, ПОШТО СМО ИМ ИСКЉУЧИЛИ СУПЕРПОГОН!

А НА **ФАЛКОНУ**...

НЕМОГУЋЕ?

ЈАВРРРК!

СЛЕДЕЋИ ПУТ НЕКУ ТОБИ ДА ТУ ОДОПИТ! БЕНЕ, ЗАШТО ТИ СВЕ НИСИ РЕКАО?

ЉУТИТИ ВУКИ ПОНОВО ЈЕ ПРИСТУПИО ПОПРАВЉИ БРОДА...

ВХРРР-ДЕЕТ БЛИТВООП!

ЗНАМ И ЈА ШТА НЕ ВАЉА! НЕМАМ НОГУ, А И СУПЕРПОГОН ЈОШ НЕ РАДИ!

АРТУ-ДИТУ, ВРАТИ СЕ! НИСИ ЈОШ ЗАВРШИО ДА ЉЕ ОД КОНТРОЛНЕ ТАБЛЕ!

ЧУИ БАКА МАЈСТОРИШЕ ДОЛЕ, ТИ ОВДЕ... ШТА ЋЕ ОД СВЕГА ИСПАСТИ...

ФАЛКОН СЕ ИЗНЕНАДА ЗАТРЕСЕ И...

БЛЕЕЕТ!

РААРГХХ!

УСПЕ-ПО ЈЕ?

ФАЛКОН СЕ НАПОКОН НАШАО У СИГУРНОСТИ...

ДАРТ ВЕЈДЕР СЕ НА СВОМ ОГРОМНОМ БРОДУ САМО ЗАТИШЉЕНО УДАЉИО. КАО ДА СУ МУ "ПОТОНУЛИ СВИ БРОДОВИ"...

НЕШТО КАСНИЈЕ У СИГУРНОМ ДЕЛУ СВЕМИРА, ЛУК СЕ ОПОРАВЉАО ПОСЛЕ ОПЕРАЦИЈЕ КОЈОМ ЈЕ ДОБИО НОВУ, МЕХАНИЧКУ РУКУ...

ГОСПОДАРУ ЛУК, ЛАНДО ЈЕ НАВЕЗИО!

ЧУО И ЈА СТО СПРЕМНИ ДА ПОЛЕТИМО!

ВИДИМО СЕ НА ТАТУИНУ!

НЕ БРИНИ, ЛЕИА! НАЋИ ЋЕМО ХАНА!

ВАРВРК!

И ДОК СЕ ФАЛКОН ПОЛАКО ГУБИО У СВЕМИРУ, НА ЛУКОВОМ БРОДУ ЗАВЛАДАО ЈЕ МИР...

БУДИТЕ ОБАЗРИВИ, ПРИЈАТЕЉИ! НЕКА ВАС СРЕЋА ПРАТИ!

KRAJ

ТЕДИ ТЕД

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ЖЕЛЕО ДА УМРЕ

СТРЕЉАЧКО ТАКМИЧЕЊЕ

МИСЛИТ ДА БЕГО ОТИКИ ОДАВДЕ НЕ ОТКРИВШИ ЧАНДЛЕРОВУ ТАЈНУ, СТОРТИ?

ВЕЋ ТРИ ДАНА, ОТКАКО ЈЕ У ПОГРАНИЧНОМ МЕСТУ, ТЕДИ ЈЕ СЕБИ ПОСТАВЉАО ИСТА ПИТАЊА...

ВЕЋ ПРИ ПРВОМ СУСРЕТУ, ТЕДИ И ЧАНДЛЕР СУ БИЛИ СИМПАТИЧНИ ЈЕДАН ДРУГОМ...

КО ЈЕ, У СТВАРИ, ЧАНДЛЕР? ЗАШТО КРИЈЕ СВОЈУ ПРОШЛОСТ?

ООООО

ИМАМ САМО ЈЕДНУ СЛОБОДНУ СОБУ, АКО ХОЋЕТЕ ДА ЈЕ ДЕЛИТЕ?

НЕ САМО ДА СУ ДЕЛИЛИ СОБУ, ВЕЋ СУ ЗАЈЕДНО И ЈЕЛИ. ЧИНИЛО СЕ ДА СУ СЕ СПРИЈАТЕЉИЛИ...

МОЖДА ЈЕ НЕКАДА БИО КРИМИНАЛАЦ, ПА СЕ ПОПРАВИО? СРЕТАО САМ ТАКВЕ...

НАПУСТИЋУ СЕЛО ПОСЛЕ ТАКМИЧЕЊА!

ПУЦАТЕ ТИ ДОБРО, ТЕДИ?

ДОСТА ДОБРО! ПРВА НАГРАДА ЈЕ СЕДЛО, А ОВО МОЈЕ ЈЕ ВЕЋ СТАРО!

Теди није припетио бљесак у Чандлеровим очима...

Такмичење је одржано истог дана. сваки такмичар је морао да испали шест метака...

Атмосфера је била празнична...

БЕНГ!

БЕНГ!

ВАШ ЈЕ РЕЂА ЧАНДЛЕРЕ КАЛАГАНЕ!

Чандлер ниједном није погодио мету ...

МОГАО САМ И ПРЕТПОСТАВИТИ... ЛОШ САМ СТРЕЛАЦ!

...НЕГО ЈЕ СВАКИ ПУТ ПОГОДИО НЕНТАР...

На реду је био Теди. Не само да је за шест секунди испразнио шаржер...

БРАВО, КАУБОЈУ! НЕМА БОЉЕГ!

ЧАНДЛЕР ЈЕ СВЕ ТО ПОСМАТРАО СА ЧУДНИМ ИЗРАЗОМ У ОЧИМА...

ТЕДИ ЈЕ ПРОГЛАШЕН ПОБЕДНИКОМ...

ПРВА НАГРАДА? СЕДЛО КЕШ ДОБИТИ ПРЕКОСУТРА, КАУБОЈУ?

ЗАШТО ПРЕКОСУТРА?

ТРЕБА МИ ДВА ДАНА ДА ГА ИЗГЛАНЦАМ? ИМАЋЕШ НАЈЛЕПШЕ СЕДЛО НА ЗАПАДУ!

У РЕДУ, ПРИЈАТЕЉУ!

ТЕДИ НИЈЕ НИГДЕ ЖУРИО, ТАКО ДА ТУ ЈЕ БИЛО СВЕЈЕДНО ШТО ЋЕ ОСТАТИ ЈОШ ДВА ДАНА, АЛИ...

ДОБИО САМ ДРУГУ СОБУ...

НЕМАМ НАМЕРУ ДА ЈЕ ДЕЛИМ СА ЈЕДНИМ УБИЦОМ!

УБИЦОМ? ПОГОДИО СИ?

МОЛИМ КОЈИ ТАКО РУКУЈУ ОРУЖЈЕМ МОРУ БИТИ САМО УБИЦЕ? ТИ СИ ЈЕДНО НИШТАВИЛО!

ЈОШ УВЕК СИ ТУ, НИШТАВИЛО?

ИСТО ВЕЧЕ...

ПРЕСТАНИ С ГЛУПОСТИМА И ДОБИ ДА ПОПИЈЕМО НЕШТО!

ЕВО ТИ ТВОЈЕ ПИЋЕ!

ЗАСЛУЖИО СИ ДОБРЕ БАТИНЕ!

ХА, ХА! ЈЕ ЛИ' ОВАКО?

УДАРАЦ ЈЕ БИО ТАКО ЈАК, ДА ЈЕ ТЕДИ ПАО...

БОИНГ!

ДА ЈЕ МЕНЕ ТАКО УДАРИО, ВИО БИ ОДАВНО МРТАВ!

СКИНИ ОРУЖЈЕ, ДРУГАР!

НЕ, НИШТА ВИЛО! БОРИЋЕМО СЕ ТВОЈИМ СРЕДСТВИМА, ПИШТОЉИМА!

РУЂА ЈЕ ОВО БУРНО ПОЗДРАВИЛА...

ТИ НЕМАШ МОЗГА! ДОБИО ЈЕ ПРВУ НАГРАДУ!

ДА НЕКЕШ ДА ПОБЕГНЕШ, КАУБОЈУ? ИМА ЉУДИ КОЈИ СУ ДОБРИ ПРЕД МЕТОМ, АЛИ КАД СЕ НАЂУ У ДВОБОЈУ...

ТЕДИ НИЈЕ МОГАО ДА ИЗБЕГНЕ ДВОБОЈ...

ВАЖИ, ЧАНДЛЕРЕ! ВИДЕЋЕМО СЕ СУТРА!

ТЕДИ СЕ ВРАТИО У СОБУ...

НЕРАЗУМАН ЈЕСТ НИСАМ НИКАД ВИДЕО ДА НЕКО ТАКО ЛОШЕ ГАЂА ЗАШТО СЕ ИГРА СА ЖИВОТОМ?

ИЗБИЋУ МУ ОРУЖЈЕ ИЗ РУКЕ! БРЖИ САМ И ПРЕЦИЗНИЈИ ОД ЊЕГА...

Кад се пробудио, Теди је притетио да нема Чанделеровог коња...

Тождa је тако и боље?

Каубој се преварио. Чандлер је с брежуљка посматрао сепо...

Ускоро ће све бити готово, Чандлере! Дефинитивно готово?

Шшшшш?

Ооооох?

Изненадјујућом брзином, Чандлер је потегао оружје...

БАНГ!

Мало касније, вратио се у сепо...

Није побегао? Стало му је до двобоја? Сетако... Како се тога раније нисам сетио?

Зна да сам брз, а хоће овај двобој? То значи, да жели да утре...

Чудно... Какву тајну чува тај јадник?

Каубој је још једном покушао да га уразуми...

Чанделеру, паметније би било да одустанеш?

Зар се топико плашиш, ништавило?

НЕ ДОЗВОЛИТИМО ДА ЉУДИ ЧЕКАЈУ ? НА "ЛЕТ" ПУЦАЈУ!

САМО КУ ТИ ИЗБИТИ ОРУЖЈЕ ИЗ РУКЕ ...

ТЕДИ НИЈЕ МОГАО ДА ЗНА ДА ЈЕ ЧАНДЛЕР ИСТО ТАКО СПРЕТАН И БРЗ КАО И ОН...

ЈЕДАН!

ДВА!

ТРИ!

ДВА ЧОВЕКА СУ БИТИА СПРЕТНА ДА ПОТЕГНУ ПИШТОЉЕ...

ЧЕТИРИ!

И ТАДА, СВИ СУ СЕ ОДЈЕДНОМ ОКРЕНУЛИ ПРЕМА ТРОЈИЦИ ЈАХАЧА КОЈИ СУ УЈАХАЛИ У СЕЛО...

ЗАР ОНО ТАМО НИЈЕ НАШ ПРИЈАТЕЉ ЧАНДЛЕР?

ТЕД СЕ ОДМАХ ЗАКЛОНИО ИЗА ЈЕДНОГ ЗИДА, ДОК ЈЕ ЧАНДЛЕР ОСТАО ДА СТОЈИ НАСРЕД УЛИЦЕ ...

ШТА ЈЕ? ОЧИГЛЕДНО ЈЕ ДА ОВИ ХОЋЕ ДА ГА УБИЈУ!

Људи су се разишли кућама...

СРЕЋАН САМ ШТО САМ ТЕ НАШАО? УПРЕРАВШ?

ОДАВНО САМ ЧЕКАО ОВАЈ ТРЕНУТАК!

И ТИ?

НЕВЕРОВАТНО? САД САМ СИГУРАН ДА ЖЕЛИ ДА УТРЕ?

Један од њих је пуцао, али је промашио. Чандлер се није ни потерио...

БЕНГ!

Теди то више није могао да гледа...

БАЦИТЕ ОРУЖЈЕ!

?!

ОБИЧНО ТИ НАРЕЂУЈЕШ ТО, КАУБОЈУ? ГЛЕДАЈ СВОЈА ПОСЛА И НЕ МЕШАЈ СЕ!

Пошто је један од њих уперио оружје у Чандлера, Теди је пуцао...

БАНГ!

Убица је пао, а други двојица су се окомили на Теда...

ПЛАТИКЕШ НАМ ОВО?

Тед је пожурио у заклон, али метак га је погодио у десну руку...

Не знам добро да пуцам левом руком... у сосу сам...

Убице су се поделиле...

Прилетшен сам? Немам куд...

Теди је знао да га лева рука може издати. Ипак је пуцао...

Хм, промашио сам?

БАНГ!

БАНГ!

И даље је пуцао, али без успеха...

Стресао се кад је видео да је пиштољ празан...

Ха, ха! Нећеш имати времена да напуниш оружје! Игра је завршена, каубоју!

ТЕДИ ЈЕ ВИДЕО ДА ДВА ЧОВЕКА ИДУ ПРЕМА ЊЕМУ, АЛИ СЕ ИСТОВРЕМЕНО ЧУЛА И ПУЦЊАВА...

БЕНГ!

БЕНГ!

ТИ, ЧАНДЛЕРЕ?

ТЕДИ, ТИ СИ ЗАШТИТИО МЕНЕ, ЗНАЧИ, МОРАО САМ И ЈА ТЕБЕ?

ЗАШТО СИ ХТЕО ДВОБОЈ И ШТО НИСИ РЕКАО ДА СИ ОДЛИЧАН СТРЕЛАЦ?

ШТО СЕ НИСИ ОДМАХ СУПРОТСТАВИО УБИЦАМА?

ОДГОВОР ЈЕ ЈЕДНОСТАВАН, ТЕДИ: ЖЕЛЕО САМ ДА БУДЕМ УБИЈЕН!

ТЕШКОМ ТУКОМ ЧОВЕК ЈЕ ПОЧЕО ДА ПРИЧА...

УВЕК САМ ВОЛЕО ОРУЖЈЕ И КАО ВРЛО МЛАД ПОСТАО САМ ДОБАР СТРЕЛАЦ!

"АЛИ, ЈЕДНОГА ДАНА ОВА ТРОЈИЦА СУ ДОШЛА НА РАНЧ НА КОЈЕМ САМ ЖИВЕО СА МЛАЂИМ БРАТОМ!"

НАЗАД СУ ОТИШЛИ, АЛИ У ТОКУ НАПАДА, СЛУЧАЈНО САМ УБИО СВОГ БРАТА...

ОД ТАДА, ЖИВЕО САМ САМО ЗА ДАН КАДА БУ НЕСТАТИ, КАДА ЋЕ МЕ НЕКО УБИТИ!

ТИ СИ МИ ДАО ТУ ПРИЛИКУ, ТЕДИ!

КАДА САМ ВИДЕО КАКО БАРАТАШ ОРУЖЈЕ, ОДЛУЧИО САМ ДА ТЕ ИСПРОВОЦИРАМ! ЗАТО САМ СЕ ОНАКО ПОНАШАО!

АЛИ, ОНА ТРОЈИЦА ИЗМЕНИЛИ СУ МОЈ ПЛАН! ХТЕО САМ ДА УМРЕМ, АЛИ НЕ ДА И ТИ НАСТРАДАШ!

КАД САМ СХВАТИО ДА ТИ НЕМА СПАСА, ОДЛУЧИО САМ ДА СТУПИМ У АКЦИЈУ!

И СПАСИО СИ МИ ЖИВОТ, ЧАНДЛЕРЕ!

И ТИ СИ МОЈ! АЛИ, ЈА НЕ ЖЕЛИМ ДА ЖИВИМ!

ТРЕБА ЖИВЕТИ!

СЛУЧАЈНО СИ УБИО БРАТА! БИЛО ЈЕ ТО НЕСРЕЋНИМ СЛУЧАЈЕМ... ЗАБОРАВИ!

У ПРАВУ СИ, ТЕДИ! ПОКУШАЋУ!

КАКО СЕ ОСЕЋАШ НА НОВОМ СЕДЛУ, ТЕДИ?

ОДЛИЧНО!

ТЕДИ ЈЕ ПРИМЕТИО ДА ЧАНДЛЕР НИЈЕ НОСИО ОРУЖЈЕ. ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ЖЕЛЕО ДА БУДЕ УБИЈЕН САДА ЈЕ ХТЕО ДА ЖИВИ...

КАД СУ ТЕДИ И ЊЕГОВ НОВИ ПРИЈАТЕЉ СЛЕДЕЋЕГ ЈУТРА НАПУСТИЛИ СЕЛО, ЧАНДЛЕР ЈЕ БИО ДРУГИ ЧОВЕК...

КРАЈ

ГОГАЈ

By Bud Sagendorf

ВРЕМЕ ЈЕ ЗА СПАВАЊЕ, КИКО! НАПОЉЕ С ТИМ КУЧЕТОМ!

НАПОЉЕ ?

НАПОЉЕ ?

?

ЗАТО ШТО ЈЕ ПАС! ЕТО ЗАШТО!

!

ЗАШТО НЕ БИ МОГАО ДА СПАВА У МОЈОЈ СОБИ?

ВИДИШ ДА СЕ ЛИЊА! СЕЈЕ ДЛАКЕ НА СВЕ СТРАНЕ!

ОН НЕ НОСИ ОДЕЛО ПА ДА СЕ ТАКО ЗАШТИТИ!

?

© 1981 King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

ДОСТА ПРИЧЕ! НАПОЉЕ С ЊИМ!

АВ!

!

? ?

Bud Sagendorf 10-25

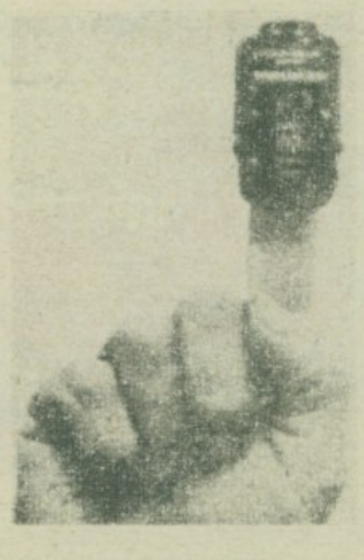
ЧАСОВНИК НА ЛИМУНОВ ПОГОН

Тони Ејчил, часовничар из енглеског града Кидерминстера, слободно време најчешће проводи уз — шољу чаја.

Једном, ни сам не знајући зашто, узео је лимун и у њега забо две електроде: од цинка и бакра. Други крај електрода Ејчил је везао за мали мотор електричног часовника. Резултат овог, рекло би се потпуно бесмисленог опита, запањио је присутне: часовник је почео да ради и на том једном лимуну радио је пет месеци. Часовничар — проналазач одлучио је сада да свој телевизор укључи на бољку рабарбару чији корени и стабло садрже много киселине. Шта ће се од тога добити, засад је још неизвесно.

НАПРСТАК ЗА МЕРЕЊЕ ПУЛСА

Једна фирма за израду медицинских инструмената у америчкој савезној држави Јути произвела је недавно нов „срчани компјутер". Минијатурни апарат, назван „палсетах" тежак је свега 30 грама и ставља се на врх кажипрста као напрстак. После свега једне секунде на бројчанику се може прочитати тачан број откуцаја срца. Овај пулсомер није намењен само болеснима, односно лекарима, већ и спортистима и спортским тренерима. „Палсетах" има и звучну „пратњу" — писне при сваком удару срца. Лекар, односно спортиста, може тако по слуху да одреди учестаност срчаних удара.

НАЈМАЊИ МАЈМУНИ

У шумама Јужне Америке живе најмањи мајмуни на свету. Домороци их називају „несташима". Ових мајмуна има неколико врста, а најсићушнији међу њима прави су патуљци: одрасле животиње нису више од 15 центиметара. Ови патуљасти мајмуни, којих највише има у горњем току Амазона, хране се воћем и инсектима, али се паукова и мрава смртно плаше. Лако се навикавају на живот у заробљеништву. Недавно је у стокхолмском зоолошком врту Стоксен на свет дошао пар патуљастих мајмуна: малишани су толико сићушни да њима и људска шака изгледа као права планина.

КАРЛОВАЧКА ГИМНАЗИЈА ~ 190 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА

Митрополит Стефан Стратимировић (слика лево) и Димитрије Анастасијевић Сабов најзаслужнији су што је у Сремским Карловцима отворена прва гимназија код Срба.

Gimnazium hoc 14 Augusti 1791 inauguratum est, (Ова гимназија је основана 14. августа 1791), остало је записано у Протоколу Гимназије руком трећег по реду њеног директора Карла Румија. Међутим, није сачувана никаква белешка о томе на који је начин извршено свечано стварање Гимназије — 1. новембра 1792. године.

Био је то велик тренутак у животу „малог народа", како су многи туђини називали Србе у Војводини. Срби су коначно први пут у својој историји добили гимназију. А пут је био више него дуг и трновит јер је то било „у оно доба кад је изгубила цену снага јуначких мишића и јуначког срца, а када је настала борба јачих са слабијима духовним оруђем...".

Истина, у малом граду на обалама Дунава већ првих година 18. века. века просвећености, постојале су и радиле смењујући се словенолатинске школе, основане залагањем и уз помоћ народних учитеља и свештеника који су, једини, тада били писмени. Те школе су, што је за ондашње прилике било нормално, трајале онолико колико су се о њима бринули и издржавали их карловачки архијереји и митрополити. Први учитељи су, сећамо се, били „москови", писмени људи из Русије, затим је ту било и Срба...

Осам хвати дрва

Ко зна колико би још жеље и молбе Срба у Војводини, и не само њој, остале неуслишене да за врховног црквеног поглавара није дошао митрополит Стефан Стратимировић. Народни човек, свим својим бићем и утицајем заложио се код бечког двора да се Србима дозволи да имају и једну, за ондашње прилике, високу школску установу — Срби су били забринути што им се деца школују у туђинским школама!

„Како сам одавно осећао и ја и други пријатељи народа својега и отаџбине да би нам требала једна гимназија за наш народ... и то ми се чинило из многих разлога да је прекс нужно да буде овде у Карловцима... и што су ме карловачки грађани често и више пута молили да се ја заузмем да се овде у Карловцима заведу више школе за наш народ...", стоји у једном писму митрополита Стратимировића. Како се и онда мало шта могло урадити без новца, настала је трка за прилозима за оснивање прве гимназије код Срба.

У Карловцима, подно фрушкогорског виногорја, у то време живео је Димитрије Анастасијевић, доцније назван Сабов по занату којим се обогатио — сабови су били кројачи који су шили хаљине по мађарском крају. Дотични Сабов није се много двоумио кад га је митрополит Стратимировић замолио да део свог големог богатства приложи остварењу вековног сна Срба: 10 хиљада форинти у готову и 10 хиљада у обвезницама. Патриотски гест Сабова убрзо су следили многи Срби у Карловцима, и не само у њима, па су за изградњу гимназије приложили још 19.100 форинти.

Тако је почела са радом Велика државна гимназија у Карловцима. У већ пожутелим извештајима може се прочитати да је први директор био Јован Грос са годишњом платом од 300 форинти и осам хвати дрва. Директор Грос морао је у свом четворособном стану да држи пет-шест ученика на „стану и храни". Постоји податак да су неки предавачи због веће плате и бољег положаја напуштали Гимназију и хлеб тражили на другој страни.

Те прве године Карловачке гимназије, што је и разумљиво у ондашњој моћној Аустро-Угарској, биле су под строгим надзором „царствујушчеје Вијене". Немачки је био наставни језик те су ђаци из српских основних школа били принуђени да једну годину проводе у тзв. припремном разреду где би добро савладали немачки и тек онда могли да се упишу у први разред Карловачке гимназије. А школска година је онда почињала 1. новембра и састојала се из два семестра. На почетку семестра, слично као и данас, одржавали су се поправни, пријемни и приватни испити. У овој гимназији је, према неким подацима, приватно полагао и Вук Караџић. Наиме, кад је пожелео да се упише у Карловачку гимназију, комисија је утврдила да је престарао...

Славни ђаци

У извештају професора после једне школске године закључено је да се „немачки језик занемарује у свим разредима у корист латинског". Био је то, несумњиво, отпор према језику туђина, борба за свој. Најпознатији ђак све високошколске установе Бранко Радичевић, по којем је доскора Гимназија носила име, „усуђивао се"

БРАНКОВА

Садашња зграда Карловачке гимназије сагрђена је пре деведесет година — 1891.

ШКОЛА

Када би се ученик напио и професори га ухватили на делу, плаћао је казну од 90 крајцера: пола од тога ишло је гимназијском тамничару а пола за обнављање библиотеке.

да 1838/39. писмени задатак из класичног језика не преведе на уобичајени немачки већ на правилни српски народни језик.

Било је то први и последњи пут у том периоду да се у свесци једног ђака нађе језик „козара", очишћен од црквенословенске благоглаголивости, од полугласа, са убаченом јотом, „српом нечастивога". Нешто касније умало није из школе избачен професор Григорије Лазић зато што је пољубио у руку „антикриста" Вука Караџића. Српски језик је ускоро ипак постао наставни.

Али, вратимо се Бранку. Мада и данас у сачуваној библиотеци, такође првој у Срба, и архиви Карловачке гимназије постоје матрикуле (књиге сведочанства) да је ненадмашни песник „Вачког растанка" био одличан ђак примерног владања, неоспорно је да је Бранко Радичевић задао доста главобоље својим професорима. Млад, пун живота, био је, кажу, душа многих седељки које су касније преточене у стихове. Уосталом, и његова песма „Пут" недвосмислена је осуда строгих професора Карловачке гимназије.

После логике, моралке, латинског језика... ђаци су добар део времена, ван контроле професора која је била уобичајена, проводили у крчмама код „Три зеца", „Код Сунца", „Код три руже", „Код белог вола"... Међутим, ни професори се нису дали па су једном месечно организовали провере да ли су ђаци у својим собама. А казна за пијанчење није била мала — 16 часова затвора о празницима и нерадним данима на хлебу и води, односно искључење из Гимназије после трећег пута.

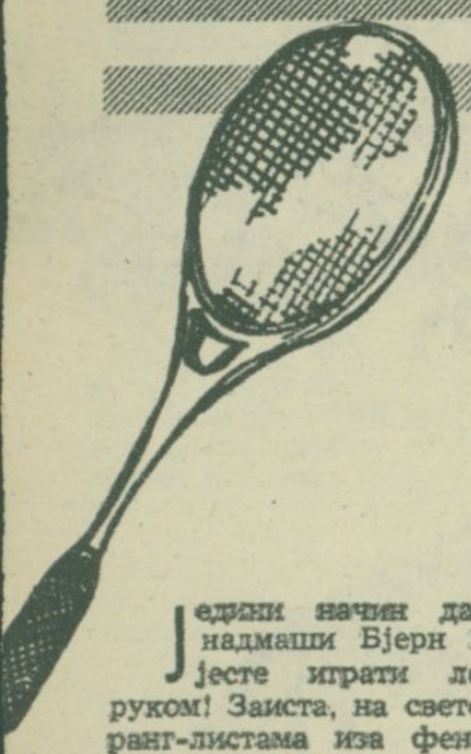
Хроничари су забележили да је, свеједневно, у Гимназији постојала соба за затвор (карцер) као и гимназијски тамничар. Ученик ухваћен у пијанству био је дужан да дневно плаћа 20 крајцера, од чега је пола ишло тамничару а пола за набавку књига за библиотеку. Није онда чудно што је у то време библиотека набављала доста књига! Из тог времена је и ова анегдота: у Гимназији су професори ђаке прва четири разреда ословљавали са ти, а од петог са ви. За време једног одмора, забележено је, у школском ходнику налети на чувеног и омиљеног класичног филолога Цигу Лазића неки ђак. Професор Лазић му, онако професорски мрзовољно, одбруси: „Јеси ли ти, свињо, из четвртог разреда, ил' сте можда Ви из петог разреда?"

Из историје Карловачке гимназије ваља рећи да су је похађали многи Срби, и не само они, из крајева који су били под Турцима. Сиромашнима је био обезбеђен бесплатан смештај у интернату Благодејаније, наравно само ако су били добри ђаци. Неки су пак са својим дететом упућивали и козу да га прехране. С њом је из далеке Лике стигао и нејаки Ђорђе Трбојевић, и постао најбољи ђак Гимназије. На жалост, умро је од туберкулозе у шестом разреду. Оцу проти Данилу директор је написао „Сина Вашег сажаљева сва варош и сва гимназија којем од двадесет и више љета до данас у њој није било равна".

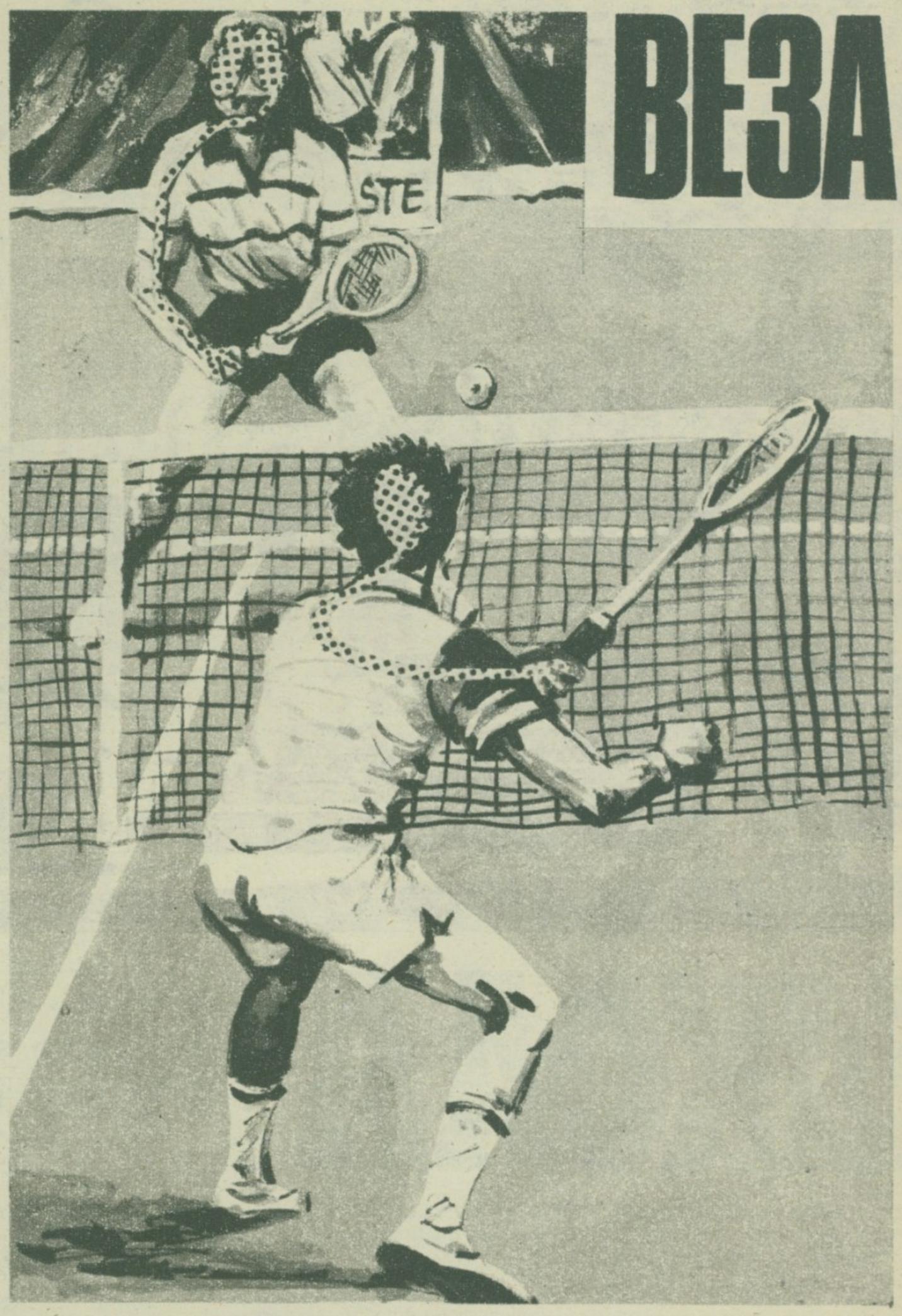
Део списка знаменитих људи који су похађали Карловачку гимназију: Ђорђе Магарашевић, Димитрије Давидовић, Сима Милутиновић Сарајлија, Милован Видаковић, Јован Хаџић, Јосиф Рајачић, Платон Атанацковић, Бранко Радичевић, браћа Руварац, Јован Стерија Поповић, Милорад Шапчанин... убедљив је доказ да је прва српска гимназија одиграла и те како значајну улогу у историји.

П. Милатовић

ДА ЛИ СУ ЛЕВАЦИ БОЉИ ТЕНИСЕРИ?

ЛЕВА ВЕЗА

Једини начин да се надмаши Бјерн Борг јесте играти левом руком! Заиста, на светским ранг-листама иза феноменалног Швеђанина су све сами леваци: Мекинро, Конорс, Танер, Вилас, итд. Да није Борга, леворуки би владали светским тенисом!

Слично је и у стоном тенису: међу десет најбољих шесторица су леваци. У мачевању су дешњаци често у мањини у националним репрезентацијама: од 15 мачевалаца и мачевалки из Француске на Олимпијади 1980. у Москви осморо је било леворуких. Финале мушкараца у флорету на истим Играма протекло је у знаку левака (тројица из СССР и по један из Пољске, Румуније и Француске)!

Леваци имају доста успеха и у боксу...

АНАТОМСКЕ РАЗЛИКЕ

Одавно се тврди да су леваци бржи и да имају јачи ударац. Због чега? Тиме су се позабавили у Институту за спорт и физичко васпитање у Француској др Гиј Аземар, лекар Међународне мачевалачке федерације, и двојица професора, Ибер Рипол и Пјер Симоне, познати истраживачи у области неурофизиологије. Према њиховом мишљењу могуће је да се брже реакције код леворуких заснивају на друкчијој неурофизиолошкој организацији. Хипотезу граде на чињеници, данас врло распрострањеној, да две мождане хемисфере (лева и десна) немају исте улоге.

Може се доказати да је за већину људи лева мождана хемисфера „доминантна“ за такозване симболичке радње: то је половина мозга за расуђивање, логику и говор (језик). Она ради аналитички, ревносно обрађује информације, једну за другом, налик на централну рачунарску јединицу.

Десна хемисфера је специјализована за опажање простора и облика. Она ради више глобално (опште), на целинама чије различите елементе сакупља („хвата“) у њиховим везама. У спортским активностима могла би да буде више умешана од леве хемисфере.

Та подела улога не искључује, наравно, извесну сарадњу. Савремене теорије дају предност комплементарности (допуњавању) међу можданим хемисферама. Најпростије речено: лева одговара на питање — шта? Десна на питање — где?

Ове функционалне разлике објашњавају се и анатомским разликама: истраживања су показала да је планум темпорал — зона мождане коре која игра врло важну улогу у говору — била више развијена, у 65 одсто случајева, у левој хемисфери. У десет одсто примера било је обрнуто, а код преосталих нису примећене значајне разлике. Посебно је занимљиво да се ове анатомске разлике срећу у поменутим пропорцијама и код плода (фетуса), па чак и код неких великих мајмуна, орангутана, на пример. То води до закључка да човек има јаке предиспозиције за говор у левој хемисфери. Како су покретачке команде укрштене и како, према томе, цела десна страна тела зависи од леве хемисфере — и обрнуто — нормално је да је десна рука (којом управља леви мождани режањ) преузела на себе писање, пошто је оно функција говора (језика). То што важи за писање, може да се прошири и на остале активности код којих је неопходна прецизност у покрету. Десна рука је, дакле, она којом изражавамо покрете. Како ни друштвено-културни услови не охрабрују баш леваке, јасно је зашто у свету у коме живимо има чак 90 одсто дешњака.

ДВЕ ВРСТЕ ЛЕВАКА

Не треба, међутим, веровати да су десет одсто преосталих у строгом смислу они код којих је десна хемисфера доминантна за говор. Има „природних“ левака, то ће рећи оних код којих је центар за говор у десној хемисфери и који би требало да пишу левом руком а ипак се служе десном. Утицај породице и школе учинио је своје. У ствари, само је 20 до 30 одсто левака који, насупрот дешњацима, имају центар за говор у десној хемисфери. Парадоксално звучи, али већина левака има мождану организацију као и дешњаци (говор у левој, видно-просторну оријентацију у десној), али је код њих подела улога међу можданим режњевима мање чиста.

Постоје, дакле, бар две врсте левака: они који имају централну организацију као дешњаци и они чије су хемисфере „обрнуте“. Врхунац је то што су управо ти леваци „с мозгом дешњака“ они који имају преимућство у тенису и мачевању. Заиста, за њих као за дешњаке, хватање визуелне информације догађа се у десној половини мозга. Започињање покрета (команда за такву радњу) настаје у тој истој хемисфери за леваке, али у левој за дешњаке (пошто су покретачке команде укрштене)! Последица: док код левака нервни подражај полази директно из десне хемисфере у леву руку, он код дешњака мора да превали пут десна хемисфера — лева хемисфера — десна рука. То заобилажење кроз леву хемисферу износи неколико стотинки секунде што је у спорту какво је мачевање, где реакција кратко и брзо траје, може бити довољно да се стекне предност.

Ако је ова шема тачна, то значи да левак „с мозгом дешњака“ добија на времену између опажања нечега и започињања покрета. Другим речима, у обављању самог покрета настаје његова предност, више него у доношењу одлуке.

— То је више преимућство у брзини него у тачности — процењује др Гиј Аземар. — Левак има предност у брзим акцијама. Он вреба грешку, „рупу“ у одбрани противника. Његова предност је муњевит напад, кад се брзина акције цени више од прецизности. Спортиста дешњак је више надарен за смишљену акцију.

Доведени смо у искушење да упоређујемо стил игре најбољих тенисера данашњице. Борг (дешњак) је фини стратег, савршен техничар, склон да наизменично шаље кратке и

КРАЂА?

До сада се сматрало да је у спортовима као што су мачевање и тенис главно преимућство леворуких над десноруким њихова несвакидашња игра која збуњује. Француски истраживачи желе да покажу да леваци имају и физиолошки одут: путања њихове нервне команде једноставнија је него код дешњака!

дугачке лопте и који својим пасинг-ударцима милиметарском прецизношћу буквално „пробија" противнике. Мекинро (левак), својом инстинктивном игром, непредвидљивим ударцима и брзином у лету, па и збуњујућим сервисима уза саму мрежицу терена — сушта је супротност. Није ли то питање хемисфера? Није ли смело тврдити да су на такозваним „брзим" игралиштима (тврда подлога) — особито на америчким — бољи леваци? И да су они изврсни у игрању у покрету где се тражи брже реаговање? Да ли мачевање као спорт директног судара буди шесто чуло левака? Кад се нађе у лице с противником који напада, левак стиче предност јер брже реагује...

ЗАШТО ИМА ЛЕВАКА?

У спортовима где нема директног супротстављања, леваци немају предност. У атлетици, нарочито у бацањима у десетобоју, леваци су мање заступљени. Ове дисциплине изискују такозвану „хомогену латералност" између руке и ноге, а у мањем степену и ока. Но, леваци су мање „латерални" од дешњака (рецимо, левак је а десна нога му је одразна). У студији о 655 спортиста др Гиј Аземар установио је да се у већини дешњаци служе и десном ногом. Насупрот, леваци су се користили подједнако десном ногом. У целом узорку било је, иначе, само шест одсто леворуких.

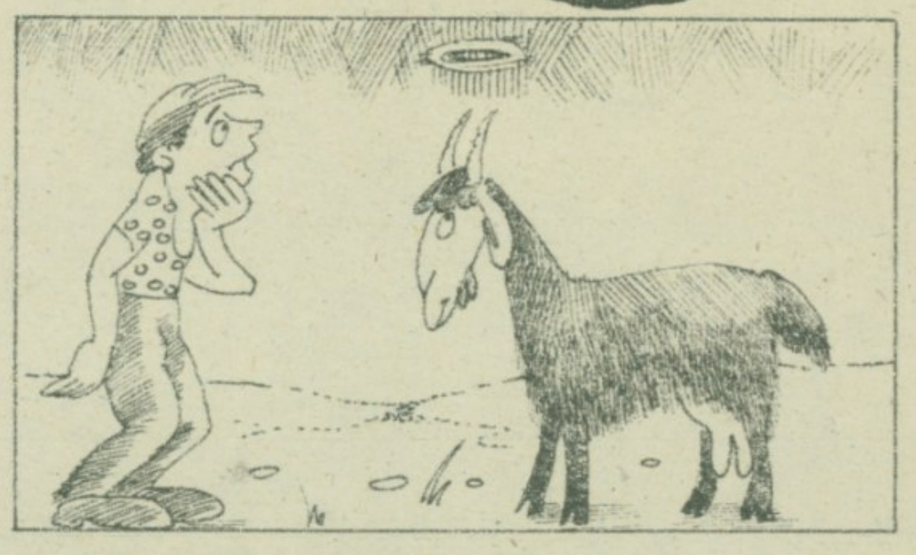
Да би потврдили своја запажања, Аземар, Рипол и Симоне латили су се статистичке анкете на великом узорку, у коме су заступљени спортисти од светске елите до почетника. Упутили су им упитник и на основу њега изучавање распоред дешњака и левака по дисциплинама и достигнутим резултатима. Истовремено тестирали су спортисте специјалисте.

Ипак, остаће таина: зашто има левака? Посебно, зар леваци „с мозгом дешњака" не би морали да буду дешњаци?

— Одговор на ово питање — каже др Аземар — мора бити одгонетнут „у моторичкој авантури" детета, а тренутак када се моторички услови оријентишу у једном или другом правцу, тешко је одредити. Може бити један успешан покрет или, насупрот томе — може одлучити покушај који се завршио неуспехом. С друге стране нервни систем човека је тако еластичан и прилагодљив да практично може да поднесе различите утицаје. Уз то извођење неког покрета може од особе до особе да прође различитим путем.

Приредио:
Станко Стојиљковић

ШАРЕНИ ГЛОБУС

Козе појеле цркву?

Звучи невероватно, у најмању руку необично. Па ипак чињеница је да су цркву у аутралијском сеоцету Таргоминда појеле козе! Била је веома стара, готово сасвим оронула и из њених зидова на све стране вирила је исушена трава од које је поглавито била „сазидана". Гајала је она тако све до пре извесног времена кад се догодило нешто што се можда могло и очекивати — наишла је велика суша, пашњаци су усахли, дрвеће оголело: сеоско стадо од око стотину коза остало је без трунчице хране. Трављати зидови цркве били су једини спас од глади. Једне ноћи, као по договору, искрале су се из својих торова и онако изгладнеле почеле да је прождиру. Кад су мештани стигли, црква је већ била озбиљно оштећена и за њу више ништа није могло да се учини. Становници Таргоминда били су неколико година без цркве, а онда је њих 420 сакупило прилог и изградило нову. Од камена, наравно.

Предострожни Римљани

Споменици у старом Риму били су... обојени. До таквог закључка дошли су стручњаци Националног института за рестаурацију у Риму. Хемијске и спектографске анализе показале су да су обојене биле не само статуе већ и барељефи на славолуку Септимија Севера и Константина, као и Трајанов стуб. Градитељи у старом Риму бојили су споменике не само из естетских разлога, већ и да би их сачували за потомство. Слој боје је с једне стране давао живост скулптури и прикривао ситније недостатке, ако их је било, а с друге — затварао поре у мермеру спречавајући на тај начин продирање влаге и постепено разарање.

На грби је сигурније

На улазу у многе биоскопе под отвореним небом у Индији може се видети табла са сличним или сличним натписом:

„Строго је забрањено гледати филм преко зида седећи на камили или околном дрвећу.

Ако за време представе гледаоца уједе змија или шкорпија, управа биоскопа не сноси одговорност".

Друга тачка ове објаве узрок је што многи посетиоци биоскопа плате улазницу па ипак посматрају филм преко зида седећи на леђима камиле. Тако су сигурнији...

ГЛУПА ГРЕШКА

Група наоружаних пљачкаша чекала је двадесет минута, пола сата, сат... поштански воз са платама радника из оближњег аргентинског града Розарија никако да се појави. Разбојници су на крају одустали.

Где су то пљачкаши погрешили? С осталим особљем станице, везали су и скретничара што им још увек не би упропастило план да њису одлазећи кренули у једном, а не у другом правцу... Воз је, испоставило се, све време стајао километар и по од станице чекајући да се црвени сигнал претвори у зелени.

БИЋЕШ НОВИ

ИАКО ЈЕ ПОЗНАТО ДА ЈЕ КОНСТАНТИН ВЕЛИКИ БИО ПОСЛЕДЊИ ИМПЕРАТОР КОЈИ ЈЕ УЗДРМАНО РИМСКО ЦАРСТВО ДРЖАО ПОД ЈЕДИНСТВЕНОМ ВЛАШЋУ, ОН ЈЕ И ЈЕДИНИ ОД СВИХ КОЈИ СЕ ОДРЕКАО РИМА КАО ЊЕГОВЕ ПРЕСТОНИЦЕ: ОДЛУЧИО ЈЕ ДА ТО БУДЕ ВИЗАНТ, ДАНАШЊИ ИСТАНБУЛ.

Један августовски дан: становништво Византа са узбуђењем и знатижељом прати плуг у који су упрегнута два вола, односно бразду која трасу којом ће да се протежу нове градске зидине. Испред њих на неколико метара иде нико други до император Рима Константин (рођен у Нишу) — касније назван Велики — и копљем одређује правац њиховог кретања. Ту су и његови најодабранији управитељи као и неколико хришћанских и паганских свештеника... Управо овај тренутак означава почетак нове и славне византијске ере.

СЕОБА ВЛАСТИ

Крајем трећег столећа нове ере уздрмана Римска Империја показивала је знакове распадања: побуне и грађански ратови све чешће су је потресали, а немирни и необуздани Варвари својим инвазијама задавали јој сталне главобоље. И сам град Византион трпео је због неслагања међу претендентима на императорски престо и био стална мета лутајућих готских племена. Али и поред тога што се није могао похвалити величином и добрим утврђењима, град је деценијама успешно одолевао нападима свих вештих и лукавих ратника.

У исто време средиште империјалне власти полако се селило из Италије на мирнију, стабилнију, напреднију и настањенију источну страну Медитерана. Тадашњем императору Диоклецијану одговарало је да влада из Мале Азије, тако да су се Византинци нашли у центру империјалних збивања.

Кад је, међутим, 305. године нове ере Диоклецијан напустио престо, власт је поново подељена и о њу су се многи отимали. Обично су грађанског ратови и Византион се изнова нашао на удару оних који су били жељни моћи. Последњи који је освојио овај град и пре тога себе прогласио изричитим владарем још 324. друга града био је Константин, познат још и по томе што је империји повратио јединство.

У његово време римски републикански сблик владавине изгубио је и оно мало преосталог значаја и империја је постала такозвана аутократска монархија. То није било све, друга промена односила се на службени став према религији: паганска божанства и даље су слављена али је хришћанство све више узимало маха и његова црква, свештенство и следбеници признати су и тамо где су раније били прогоњени.

Константин је, кажу, у души био хришћанин. Чак је постојало и веровање да је уочи окршаја са супарником који је такође претендовао на власт био инспирисан визијом крста која му се указала на небу.

ТУНЕЛОМ ДО ЛОЖЕ

Како се Рим тврдоглаво држао старог поретка, обичаја и идеја, император је сматрао да је неопходно установити другу престоницу. Наумио је да то буде негде на месту где се додирују Европа и Азија, и у први мах му се учинило да је за то најпогоднији стари град Троја који се налазио на улазу у Дарданеле. Затим се сетио Византа који је, гледано из свих могућих углова, био најидеалније место. Нове зидине подигнуте по његовом наређењу, у дужини од четири хиљаде метара, протезале су се од луке Златни рог до Мраморног мора и проширале површину на којој се дотад простирао град за готово пет пута.

Становништву старог Византа није имало посебног разлога да се противи новим границама, било им је јасно да је тиме отворен нови пут ка напретку. Њихов број се нагло увећао јер је и сам Константин гласно позивао људе из свих крајева Империја да у што већем броју населе Нови Рим како је он назвао дотадашњи Византион.

Све се ускомешало: у град су заједно са осталима пристигли и најбољи архитекти и уметници онодашњег света, добили су и задатак да дограде и улепшају нови главни град. Већ после четири године градње (330) император је закључио да је довољно учињено и да све скупа треба прославити: објавио је славље. Уследила је церемонија посвећивања новог града која је и овог пута била нека мешавина паганских и хришћанских обичаја.

Међутим, читави кварто-ви били су још неизграђени и неке од грађевина, подигнутих на брзину, већ су почеле да пропадају. Ипак, најсолидније урађен и најим-

РИМ

пресивнији од света био је велики хиподром изграђен по угледу на римски Циркус Максимус. Иако је био искључиво намењен за трке двоколицама, користили су га и за гладијаторске борбе. До њега је стајала Велика палата из које је водио подземни тунел, директно до императорове ложе у амфитеатру. Даље према западу подигнут је Константинов форум и званично проглашен центром новог главног града. У његовој средини постављена је огромна статуа оснивача. Окружавале су га законодавне, судске и остале јавне установе. На месту старог храма богиње Афродите изграђена је нова црква односно храм посвећен „Агија ирини" што на грчком значи „свети мир".

ПОЛУМЕСЕЦ КАО СИМБОЛ

Да би привукао аристократске породице из Рима, Константин је настојао да изгради што више луксузних палата за становање. Истовремено је из неких грчких градова покупио на стотине уметничких дела и дао да се њима украсе улице и грађевине. Уследио је и нови назив за Нови Рим: назвали су га Константинопоље — „Константинов град". Као амблем задржан је полумесец, симбол богиње Артемиде, што је још један доказ да је Константин у својим религиозним погледима био прилично неодређен.

Седам година након посвете града император је умро. Хришћанска црква нагло је ојачала и из дана у дан све више ширила свој утицај. Патријарх, као поглавар константинопољске цркве, убрзо је стао раме уз раме са новим императором... Константин Велики проглашен је за свеца.

А град је све више растао, богатио се и добијао у значају. У међувремену, негде пред крај четвртог века, односи између Истока и Запада дошли су до усијања. То није било чудно, јер су практично постојале две империје, са Константинопољем као престоницом источне стране.

Име Византија за овај град у оквиру Источне империје више се није помињало. Међутим, назив Византинац и византијски и данас се користи кад се говори о људима који су припадали овој империји или о њиховој уметности и култури.

У петом веку император Теодосије II подарио је Константинопољу нове, још масивније зидине које су њему и његовом становништву помогле да вековима успешно одолева новим нападима.

Д. В.

Император Константин са копљем у руци обележавао је границе новог града. За њим је плут узорао бразду којом су касније водиле нове градске зидине. Константинова жеља је била да овај свој град (Византија) прогласи престоницом читаве Римске Империје. Константинопоље се протезало на пет брежуљака и проширен је на још два након императорове смрти.

ЖИ*СТРАНА

СА СВИХ СТРАНА

„Танцерин Дрим“ улази у период активности: прво сингл, па албум, па музика за филм и на крају турнеја по Енглеској.... Фетс Домино се не предаје, приређује поново концерте у великим салама! За оне који га не знају да нажемо да је рођен 26. фебруара 1928. у Њу Орлеансу . . . Повратан на сцену је најавила и Бренда Ли, али колико је онда њој година када је тинејџерка била пре четврт века? . . . Лепа плавуша Дебора Хари мислила је да ће лако направити соло каријеру па је снимила албум „Ку-ку“, али после хладног пријема код публике није била тврдоглава и поново се вратила својој групи Блонди . . . Дејвид Бови није обновио уговор са својом дискографском кућом тврдећи да ће се посветити филму. Па ипак, он неће играти у новом филму Роберта Алтмана — ту ће га заменити Стинг . . . И Пол Сајмон и Арт Гарфанкел су покушали да постигну самосталне музичке каријере али ни један ни други нису дошли до оног нивоа на коме је био „најбољи музички дует на свету“! Зато су, ваљда, прошлог октобра почели поново да наступају заједно . . . За један концерт Ролингстонса у Масачусетсу за који је владало велико интересовање остало је само 300 карата а чекало је 4.000 људи. Онда је избила туча која је имала за последицу да су власти у Бостону забраниле њихов концерт сећајући се гужве у Алтамонту 1969. године кад је било и мртвих . . .

САРАДНИЦИ — ЦРТАЧИ

Немамо тако често прилике да видимо цртеже одличних инструменталиста PACO DE LUCIA I IAN ANDERSON. За то се овога пута побринуо наш млади сарадник из Сарајева Младен Преданић (Џемала Биједића 68).

БУЛЕВАР

Тек што је изашао, први албум групе БУЛЕВАР нашао се на многим топ-листама, а песма „Лош и млад“ се готово сваког дана чује у радио-програмима. То је, уосталом, насловна песма њиховог албума који садржи десет различитих песама.

— Има ли у овој песми нечег аутобиографског? — упитали смо вокалног солисту Дејана Цукића.

— Ни говора! Ми смо сви фини момци. Овом и сличним песмама смо само хтели да увеличамо негативне особине неких младића који се појављују у већим градовима.

— На „булеварима“?

— Па и на булеварима! Ми смо ипак градска младеж. Бурно се живи. Такве су и наше песме. Теме су узете из свакоднев-

ног живота: „Веселе девојчице“, „Лепо је бити с тобом“, „Кад смо на путу“, „Рано јутро“, „Мени треба нешто вруће“, „Гасим ТВ и одлазим“ и др.

Групу БУЛЕВАР сачињавају: **Ненад Стаматовић**, гитара, **Предраг Јаковљевић**, бубњеви, **Бранко Исаковић**, бас, **Драган Митрић**, клавијатура и **Дејан Цукић**, вокални солиста.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЛОШ И МЛАД

Музика: Ненад Стаматовић
Текст Марина Туцаковић
Изводи: група БУЛЕВАР

У неко лоше друштво
Упадох к'о сасвим млад
и пошто-пото реших
да будем прави мали гад.
Размажен и врло богат
ја јединац син
у лошем друштву видео сам циљ.
Лош и млад, црн у души
гадна њуд, мало чудан па и луд.
У неко лоше друштво
упадох к'о сасвим млад
и пошто-пото реших
да будем прави мали гад.
Случајно у лошем друштву
завршио сам фак,
у тој сам школи био добар ђак!
Рефрен: Лош и млад, црн у души
Гадна њуд, мало чудан па
и луд!

МОЈ ИЗБОР

Из једног писма из Француске сазнали смо да млади Југословени у тој земљи радо читају „Политикин забавник“ и да прате хит-страну. Олга Митић нам пише: — Иако живим далеко од своје домовине, редовно читам „Забавник“ и он ми се много допада. Зато и желим да вам се придружим својим избором најрадије слушаних плоча. Имам 15 година и ученица сам другог разреда овдашње гимназије.

ДОМАЋЕ	СТРАНЕ
1. РАЧУНАЈТЕ НА НАС — Ђорђе Балашевић	1. ONLY CRYING — Keith Mashal
2. ИМЕ ДА ДА — Идоли	2. HEART IN NEW YORK — Art Garfunkel
3. НАСТАВНИЦЕ — Зана	3. EL CONDOR PASA — Simon and Garfunkel
4. ДА МИ ЈЕ БИТИ МОРСКИ ПАС — Метак	4. THE WINNER TAKES IT ALL — Abba
5. МОМАК ИЗ ПРОВИНЦИЈЕ — Паук	5. BETT DAVIES EYES

РАЗГОВОР СА ЈЕДНИМ »ПОЛИЦАЈЦЕМ«

Поводом изласка четвртог албума групе „Полис“ (POLICE) »Ghost in the Machine« (Дух у машини) вођено је много разговора са члановима овог ансамбла али су у првом плану били Стинг и Стјуарт Копланд. Трећи члан, гитариста Енди Самерс (Andy Summers) некако је остајао у сенци, па ћемо вам данас пренети део разговора с њим:

Енди је срећно ожењен, има девојчицу од две године, почео је да свира на југу Енглеске у Борнмауту. Његов добар пријатељ из тог периода је и Роберт Фрип (Кинг Кримсон) и зато се говори о заједничком снимању једног албума.

— Да ли твоја соло-деоница у композицији „Доведен до суза“ »Driven to tears« подсећа на Фрипове импровизације у композицији „Шизоидни човек 21. века“?

— То је могуће, мада се ја не сећам поменуте композиције. Али ми се знамо још из детињства. Ја сам почео да свирам у хотелу „Мажестик“ у Борнмауту, а кад сам пошао за Лондон, довео сам замену. То је био — Роберт Фрип. Нас двојица смо се договорили да сада снимимо један албум у дуету. То ће нам узети око три недеље.

— Шта кажеш на нови албум? Какав је то дух у машини?

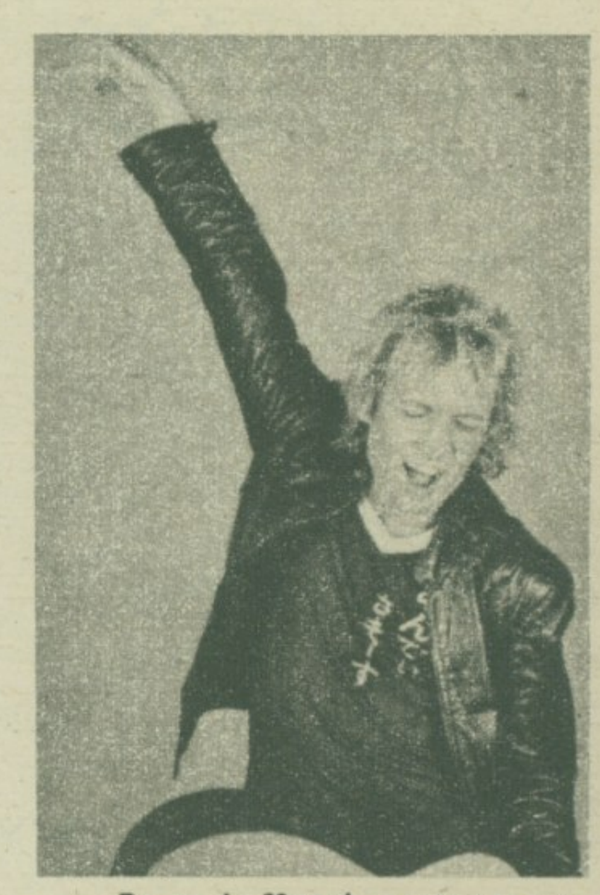
— Били смо под утицајем књиге Артура Кестлера „Нула и бесконачност“. Тамо се каже како сви имамо два мозга, једним се контролише страх, љутња, секс, а други управља нашим утисцима и апстракцијама. То је био лајтмотив наше музике на овом албуму.

— Много сте путовали, много људи сте срели. Шта је на тебе оставило посебан утисак?

— Много тога. Пирамиде у Гизи, на пример. Неколико сеанси мистике на Балију. Видео сам предиван храм у Тамалу, на стени усред мора. Становници Балија свирају чудан иструмент „гамеланг“ који подсећа на ксилофон. Једном смо Стјуарт и ја сели и на обали мора свирали заједно са локалним музичарима. Било је дивно. После смо ишли у Бангкок, у Тајланду, Калкуту и Индију, чак смо приредили бесплатан концерт у Бомбају.

— И како је било?

— Изненадило нас је, на пример, да смо у Индији имали две плоче које су биле на првом месту њихове топ-листе. Осим тога, продато је 46.000 наших плоча, што можда за наше прилике изгледа мало али код њих је то много

— Да ли је Индија оставила неког трага и на вашу музику или бар на размишљања?

— Како да не? Познато вам је ходочашће наших музичара шездесетих година ... тада су сви путеви водили у Катманду! Ја сам такође доживео нешто слично. Једног дана сам се нашао у Непалу и пошао кривудавим путељком узбрдо да посетим необичан будистички храм. Кад сам се приближио врху, одједном као да чујем нашу песму „Гласови у мојој глави“. Помислио сам да ли ја то заиста чујем или ми се само причињава. Када сам се испео на врх, видео сам човека који је у једној кућици продавао сувенире испред храма а крај њега је тихо свирао касетофон.

— Јеси ли му рекао да ти то свираш?

— Јесам, али он ми није поверовао. Каже овуда пролазе разни туристи који причају свашта и човек тешко може да зна шта је истина ...

Једна од најмлађих група не само у Новом Пазару већ уопште зове се МИНИ РОК и сви чланови су ученици основне школе. У просеку имају 14 година и врло често свирају у својој основној школи „Братство-јединство“ али и код старијих другова у средњошколским центрима „Владимир Перић Валтер“ и „З. Хасковић“. Ове године су учествовали на великој гитаријади која се одржава на тромеђи три републике — Србије, Црне Горе и Босне и Херцеговине и ту су успели да уђу у најужи избор за финале. Да вам кажем и ко су чланови МИНИ РОК групе из Новог Пазара: Решад Гусинац (15), соло гитара, Бата Шкиљег (13) вокал, Исмаил Колашинац (13) бас и Ладан Пантелић (15).

Ја сам њихов највећи навијач, али се тренутно налазим у војсци у Дервенти. Ако има какав хонорар, пошаљите ми овамо — добро ће доћи у овим војничким данима.

Мирсад Гусинац,
В. П. 3164/6
74400 Дервента
(хонорар 300 дин.)

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ...

ВЕСТИ ИЗ НОВОГ ПАЗАРА

Берза плоча

Продајем добро очуване ЛП плоче по 100 динара, а мале плоче по цени од 15.— динара. Заинтересованима шаљем подужи списак плоча.

Александар Ђукановић
Филипа Кљајића 2
15300 Лозница

• • •

Купујем добро очуване плоче група AC/DC, LED ZAPPELIN, STATUS QUO као и њихове постере.

Срђан Костић
Милоша Димановића 19
25244 Српски Милетић

Продајем албуме групе АЦ/ДЦ »Highway to Hell«, »Back in black«, »If you want blood« »Powerage« као и LP »Dirty deeds Done Dirt Cheap«. Сви албуми су из Америке осим последњег који је из Немачке.

Зоран Цветковић
Штросмајерова 7
25255 Каравуково

Продајем одлично очуване ЛП плоче „Ја сам само један од многих са гитаром“ (СРЕБРНА КРИЛА), „Одлази циркус“ (РАНИ МРАЗ), „Обавезан смјер“ (Лилихип), »Love for sale« (BONEY M.), »Love explosion« (TINA TURNER), »China town« (THIN LIZZY), »Paradise theatre« (STYH). Цена 80 динара.

Никола Ђурђевић
Димитрија Туцовића 7
14220 Лазаревац

Продајем касете „The Grand Illusion« (STYX), »Greatest Hits« (TEMPTATION), »Concerto for a rainy day« (ELO), »Tony Sheridan and the BEATLES«, LP »Grease« итд.

Маја Чикић
Илирска 3
41330 Новска

ТОМ И ЏЕРИ

ШТА ЋЕ ТИ ТА КУТИЈА, ЏЕРИ?

ДА СЕ МАЛО НАШАЛИМ СА ТОМОМ!

СТАНИТЕ ТАМО, ДРУЖЕ МАЧАК! КАЖЊАВАМ ВАС ЗБОГ БРЗЕ ВОЖЊЕ!

КОГА? МЕНЕ? А КО СТЕ ВИ?

ЈА САМ СУДИЈА!

ТРАС!

ДОБИЈЕТЕ **ОВО** И КАЗНУ ОД ПЕТ СТОТКИ!

ТУП!

ХЕЈ! ПАЗИТЕ МАЛО НА СВОЈУ ПЕРИКУ!

ТИ НИСИ НИКАКАВ СУДИЈА! ТИ СИ ЏЕРИ...

...И ЈА НИСАМ ПРЕКОРАЧИО ДОЗВОЉЕНУ БРЗИНУ!

ЈЕСИ! А ОВО ТИ ЈЕ КАЗНА! АКО НЕ УЋУТИШ, ДОБИЋЕШ ДУПЛО!

ЈЕДАН ЛУЂИ ОД ДРУГОГ!

ТРУП!

ТРАС!

БАМ!

БАНГ!

ФИГУРУ МАГАРЧИЋ

ПЕЗ политикин ЗАБАВНИК

Добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе следеће бројеве:

64144 64157 64168 64176 64182 64219 64246
64258 64259 64263 64283 64288 64367 64381
64390 64425 64432 64436 64484 64523 64531
64535 64551 64552 64566 64568 64569 64596
64613 64630 64661 64717 64747 64777 64799
64803 64809 64823 64876 64884 64889 64901
64920 64933 64942 65010 65029 65039 65042
65217 65241 65245 65320 65331 65333 65368
65385 65401 65406 65424 65427 65447 65457
65494 65536 65546 65551 65609 65628 65634
65649 65650 65669 65696 65707 65715 65722
65757 65759 65796 65808 65822 65845 65866
65876 65884 65893 65939 65959 65972 65978
65983 66005 66032 66045 66048 66051 66056
66066 66078 66085 66093 66102 66147 66154
66136 66157 66162 66168 66182 66206 66217
66232 66233 66270 66325 66327 66336 66337
66382 66391 66413 66430 66441 66501 66506
66518 66537 66549 66591 66598 66603 66611
66626 66627 66629 66637 66638 66658 66667
66702 66718 66728 66745 66780 66781 66783
66879 66836 66839 66866 66904 66906 66912
66915 66934 66943 66957 66973 66978 67008
67058 67059 67080 67094 67096 67103 67105
67112 67115 67125 67131 67154 67161 67165
67169 67187 67189 67192 67241 67252 67280
67276 67281 67294 67296 67333 67337 67339
67346 67351 67364 67369 67374 67375 67382
67387 67388 67403 67409 67440 67453 67495
67496 67499 67519 67591 67596 67600 67634
67659 67665 67669 67696 67704 67718 67742
67766 67773 67790 67805 67825 67836 67842
67853 67873 67897 67981 68006 68061 68119
68126 68130 68156 68163 68172 68220 68239
68250 68277 68293 68301 68305 68314 68319
68332 68343 68351 68357 68367 68427 68551
68443 68465 68465 68476 68493 68494 68500
68501 68535 68548 68567 68692 68698 68713
68717 68788 68797 68803 68824 68830 68870
68921 68936 68941 69013 69044 69052 69061
69063 69077 69079 69081 69112 69122 69133
69145 69181 69217 69221 69229 69234 69297
69301 69322 69342 69358 69360 69372 69373
69380 69392 69410 69431 69437 69451 69460
69463 69484 69511 69520 69522 69524 69537
69552 69589 69593 69596 69613 69618 69630
69650 69668 69697 69741 69750 69797 69798
69966 69977 69996
70029 70051 70053 70063 70073 70080 70087
70090 70097 70106 70116 20171 70223 70225
70259 70260 70283 70280 70301 70318 70334
70337 70364 70382 70385 70388 70393 70407
70412 70441 70478 70484 70523 70543 70557
70576 70585 70586 70607 70617 70627 70629
70640 70665 70666 70676 70677 70720 70724
70754 70780 70781 70807 70815 70842 70846
70856 70861 70890 70893 70919 70930 70938
70941 70945 70979 70993 71004 71005 71022
71036 71049 71053 71058 71072 71080 71110
71184 71192 71235 71262 71276 71297 71310
71323 71338 71370 71376 71383 71394 71407
71429 71436 71478 71482 71493 71505 71515
71517 71571 71591 71603 71616 71618 71634
71643 71649 71565 71659 71686 71689 71697
71701 71702 71703 71711 71753 71778 71811
71819 71833 71845 71848 71897 71899 71904
71917 71931 71935 71940 71942 71944 71953
71964 71983 71987 72011 72012 72014 72015
72018 72079 72091 72115 72128 72144 72170
72194 72200 72209 72210 72228 72265 72268
72281 72288 72304 72335 72346 72348 72421
72471 72474 72483 72483 72491 72532 72542
72568 72583 72600 72609 72620 72663 72667
72669 72671 72701 72752 72809 72813 82854
72874 72880 72918 72924 72932 72945 72963
72993 73005 73009 73011 73021 73040 73048
73036 73088 73163 73116 73130 73175 73229
73231 73235 73261 73277 73278 73279 73285
73332 73377 73422 73449 73492 73511 73552
73578 73593 73602 73608 73611 73613 73636
73640 73641 73650 73661 73668 73676 73681
73694 73699 73704 73707 73742 73748 73760
73784 73768 73782 73785 73815 73817 73831
73853 73859 73876 73879 73932 73954 73983
74022 74028 74062 74079 74105 74107 74114
74116 74121 74132 74139 74161 74163 74183
74187 74192 74223 74233 74238 74241 74247
74282 74294 74316 74323 74324 74329 74344
74349 74372 74375 74401 74422 74424 74426
74433 74435 74441 74469 74492 74510 74533
74539 74555 74556 74557 74559 74583 74589
74612 74620 74621 74642 74651 74652 74689
74707 74710 74711 74719 74722 74724 74751
74828 74825 74813 74827 74930 74939 74950
74958 74975 75004 75021 75032 75045 75056
75053 75090 75038 75103 73107 75204 75219
75233 75259 75275 75278 75312 75318 75319
75347 75349 75354 75355 75372 75412 75443
75458 75481 75504 75508 75520 75525 75543
75578 75588 75597 75616 75627 75634 75638
75644 75645 75652 75703 75726 75738 75761
75783 75803 75804 75809 75813 75816 75828
75888 75882 75946 75960 75952 76005 76013
76117 76025 76032 76090 76132 76160 86171
78175 76198 76189 76203 76205 76214 76232
76237 76242 76251 76253 76254 76277 76314
76319 76330 76350 76372 76391 76412 76446
76455 76460 76537 76551 76570 76573 76601
76608 76609 76619 76624 76648 76650 76659
76678 76687 76735 76739 76743 76746 76762
76783 76838 76836 76920 76978 76899 76902
77032 77036 77041 77053 77094 77097 77108
77083 77519 77550 77580 77589 77595 77607
77613 77662 77688 77875 77519 77550 77580
77589 77595 77607 77613 77652 77689 77875
77676 77684 77739 77741 77748 77792 77794
77800 77807 77821 77833 77855 77889 77893
77908 77932 77933 77943 77946 77975 77977
77989 77991 78010 78018 78024 78033 78049
78037 78111 78132 78254 78280 78316 78332
78346 78356 78358 78364 78372 78373 78381
78388 78400 78432 78453 78484 78489 78500
78562 78584 78594 78605 78665 78727 78748
78777 78798 78803 78821 78842 78834 78890
78832 78830 78864 78970 79000 79001 79013
79030 79042 79043 79045 79058 79074 79099
79120 79149 79197 79228 79240 79259 79270
79290 79356 79411 79419 79434 79439 79461
79470 79488 79498 79572 79573 79583 79595
79603 79611 79627 79630 79683 79740 79762
79746 79769 79882 79901 79908 79914 79916
79933 79937 79954 79978 79983
80017 80020 80039 80042 80047 80076 80081
80084 80108 80134 80156 80162 80174 81211
80212 80256 80270 80296 80298 80326 80329
80355 80379 80422 80425 80441 80466 80467
80479 80485 80501 80539 80558 80567 80605
80608 80620 80625 80642 80636 80662 80679
80687 80688 80701 80716 80748 80779 80792
80796 80852

Фигуру МАГАРЧИЋ ћемо ис-поручити у тону децембра

PEZ®

PEZ је члановима клуба ове године поклонио 12.000 ексклузивних PEZ фигура. Сваки месец је жреб одредио 1.000 добитника

На слици је 12 PEZ фигурица, које су биле подељене у овој години.
Бирамо већ нових 12 фигурица, које ћемо вам представити у јануару 1982. године.

HP Kolinska

Kolinska

ОБРАЧУН

ИЗ МИНУЛИХ ВРЕМЕНА

УВРЕЗБЕНИХ

Тридесетих година прошлог века у Загребу се највише причало о једном двобоју који никада није ни одржан.

Вест је обиграла Загреб за једну ноћ. Нимало чудно: тридесетих година прошлог века град је имао бар десетоструко мање становника него данас. Изјутра су и жене застајале на улици и сашаптавале се:

— Јесте ли чули кај је синоћ било? Мисли тај Дегенфелд да може чинити што му је воља!

Најпричљивије су биле брице. Они су знали све детаље сукоба у позоришту претходне вечери. Радећи, живо су измењивали мисли са муштеријама. Сва домаћа срца била су на страни жупника, али тај вражји Дегенфелд, официр је, зна да барата оружјем. Један берберин чак је испраћао муштерије до врата подсећајући их на двобој:

— Дакле, госпон, данас у један'ест!

ГУЖВА У ПОЗОРИШТУ

Радило се о двобоју чији је мотив био необичан, а узрок сложен. Личну част требало је да у двобоју брани први човек туропољске жупе Данијел Јосиповић и аустријски официр, извесни Дегенфелд. За њих је то било питање образа, а за узнемирене духове у граду ствар националног поноса и поистовећивање са борбом за национална права.

У ствари, цела гужва је и настала на националној основи. Закувала се месец — два раније. Између официра аустријске команде у Загребу и студената права дошло је до туче. Прво је неколико младића остало до поноћи у кафани, а кад су се нашли на улици и кренули кући, винце је ударило у лице. Весела младост окренула је песму. Корак лево, корак десно, један глас је басирао, други шкрипао, чуло се и подвриштање и... из мрака се појавио часник који је патролирао. Зауставио их је.

Студенти су прихватили прекор, али часник није био сигуран да неће наставити са песмом кад се удаљи. Реч по реч и умало није дошло до физичког обрачуна. Изгредници су се обрели у притвору. Изгледало је да ће све бити у реду; момци су откупљали и отишли кући. Ипак, то је за њих била увреда коју неће дуго заборавити.

После месец дана рана се отворила: у градском позоришту на Гричу студенти су за време представе добацивали часницима. Увреде су враћане. Ствар је једва се докопао куће. Официри су целе ноћи дреждали испод његовог прозора позивајући га да изађе. Пред зору су се разишли, а увече пожурили на позоришну представу. Оштрили су се за бој. Препали су се видећи читав буљук млађарије са тојагом скривеном испод капута! Мирисало је на гужву. Управник позоришта ухватио се за главу. Шта да ради? Позориште ће бити демолирано. Јављено је аустријској команди. У службеном извештају који је потом сачињен као кривци су означени аустријски официри.

Команда је интервенисала и бура се стишала. Веровало се да је ратна секира закопана јер сукоба није било. А онда, 19. новембра 1834. експлодирало је. И то због — обичне капе! Зна се где: у позоришту!

ЧАКО, ДОЛЕ!

Те вечери међу публиком су се нашли аустријски капетан Дегенфелд и наш човек, тридесетогодишњи туропољски жупан Данијел Јосиповић. Дегенфелд је имао на глави високу официрску капу од које задњи редови нису могли да прате представу. Капа, такозвана — чака, сметала је и Јосиповићу који је неко време кривио врат, а кад му је додијадило, гласно је довикнуо:

— Чако, доле!

Капетан није остао глув на увреду. Јосиповић му је вратио лоптицу, Дегенфелд је послао назад и... два човека постала су предмет пажње у замраченој сали. Гледалиште је уживало у двобоју речима. Представа је прекинута. Настављена је тек кад је Дегенфелд скинуо капу. На томе би се и завршило да сам живот не тка причу.

По наређењу вишег официра, Дегенфелд је био дужан да се после представе одмах врати у касарну. Он то, међутим, није извршио. Са неколико официра кренуо је у вечерњи кафански живот. Друштво се селило из једне у другу кафану, па тако бануло и у ону где је жупник свратио с пријатељима да се провесели.

Чим је Јосиповић угледао добро накресаног Дегенфелда, било му је јасно да неће бити добро. Одиста, капетан је почео да га стрељa погледом. Кад су припити Аустријанци кренули кући, лакнуло му је. Закратко. Један официр назвао је присутне Хрвате руљом и кукавицама. Клатећи се, Дегенфелд се вратио од врата и пришао Јосиповићевом столу.

— Изазивам вас на двобој! — погледао га је дрско. — Ко од нас двојице не дође сутра у једанаест пре подне на мегдан, хуља је и нечастан човек!

Увреда је била тешка. Јосиповић је климнуо главом.

До поноћи Загреб је знао шта се догодило и шта предстоји. Следећег дана у једанаест знатижељници су похрлили на место двобоја. Налазило се на периферији града. Највише се окупило дечурлије.

Противници су дошли у заказано време. Пратили су их сведоци. Дегенфелд се држао бахато. Видећи смиреног и одлучног Јосиповића, брзо је спласнуо. Предложио је да се двобој одржи на скровитом месту. Јосиповић је одбио. Захтевао је да као изазвани одабере оружје и начин борбе. Предложио је да се пуца револвером са три метра удаљености.

Дегенфелд се пресекао: пуцање са три метра удаљености не оставља могућност човеку да преживи. Самоуверености је нестало. Није очекивао да ће се жупник појавити. Схватио је да ће изгубити главу. Сад се требало искобељати из невоље у коју се сам увалио. Али како? Погледао је противника.

— Избор оружја препуштам сведоцима!

Јосиповић није хтео да пропусти прилику. Притерао га је уза зид.

— А, не господине! Ваши пратиоци нису и ваши сведоци!

Дегенфелд није имао куд: или двобој, или живот. Живот му је био драгоцен. Одлучио је да се двобој одржи у Загребу, у Ботаничкој башти, у 5 сати ујутро. Оружје: револвер, удаљеност: 10 корака.

Ујутро је Загреб био на ногама. Сви су хтели да виде како ће се завршити. Дегенфелд је дошао у пратњи официра, Јосиповић са сведоцима. Ишао је за њима и добацивао све до касарне. И следећих дана кад би се појавио у граду, дочекивали су га подругљиви повици. Премда су двобоји били забрањени у команди су га гледали попреко што није бранио официрску част.

Тринаестог децембра исте године Дегенфелд је затражио да напусти војну службу. Захтев је одобрен. Изгубио се у непознатом правцу и о њему се никада више ништа није чуло.

Миленко Тодоровић

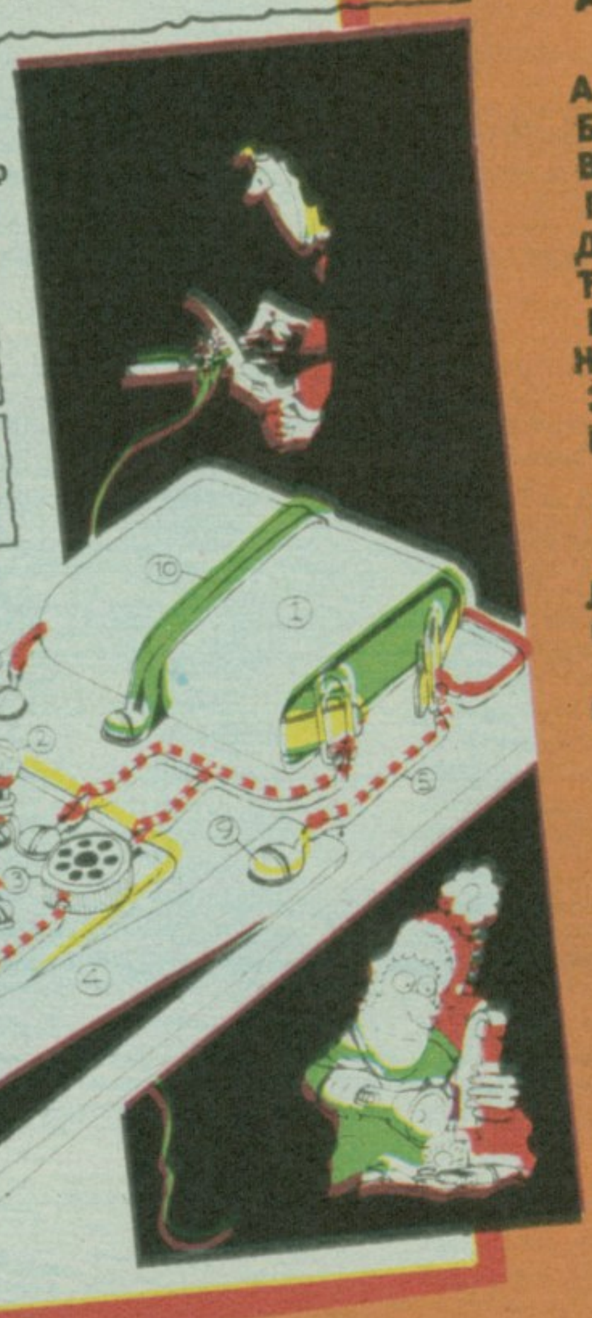
Ушшин кушак

НАПРАВИТЕ ТЕЛЕГРАФ

КАКО СЕ УПОТРЕБЉАВА МОРЗЕОВА АЗБУКА

Овакав начин слања порука користи се још од 1840. године, када је Самјуел Морзе изумео телеграф. Најважније је да се са оним с ким саобраћате помоћу телеграфа договорите о ритму: између појединих слова оставља се кратка пауза, а између речи дужа. Почетник може врло брзо постићи завидну брзину слања четрдесет слова у минуту, а примања упола мање (јер време одлази на записивање). Професионалци раде четири до пет пута брже!

МОРЗЕОВА АЗБУКА

А	.—
Б	—...
В	.––
Г	––.
Д	—..
Ђ	––.––
Е	.
Ж	...–
З	––..
И	..
Ј	.–––
К	–.–
Л	.–..
Љ	.––––.
М	––
Н	–.
Њ	––.––
О	–––
П	.––.
Р	.–.
С	...
Т	–
Ћ	––..–
У	..–
Ф	..–.
Х	....
Ц	–.–.
Ч	–.––.
Џ	––.–
Ш	––––.

Бројеви

1	.————
2	..–––
3	...––
4	....–
5	.....
6	—....
7	––...
8	–––..
9	––––.
0	—————

Чак и они који се не могу похвалити великом спретношћу моћи ће да направе овај мали телеграф, па да се са другом, братом или сестром до миле воље играју слања „хитних“ или „тајних“ порука. Наравно, научићемо исс и Морзеову азбуку.

За један одашиљач не треба вам никакав специјални материјал. Пронађите згодну дашчицу за постоље, десетак спајалица, неколико шрафова, дрвце од сладоледа, гумицу за тегле, мало изоловане жице, парченце лима. Све то можете наћи у некој татиној фиоци за кућни алат. Једино што треба купити јесте: батерија од 4,5 волта (четвртаста), сијалица за батеријске лампе и зујалица (ако зујалице нема у продавницама електроматеријала, потражите је у неком радио-аматерском клубу). Ево како треба направити предајник:

● Поставите батерију (1) на један крај дашчице. Са сваке њене стране зашрафите шраф дугачак око 15 мм, па затегните гумицу (10) која ће учврстити батерију да се не помера.

● Посматрајте цртеж 1: Исправите спајалицу, па је једним делом омотајте око сијаличног грла (2), а преостали део спајалице око једног од два шрафа која сте ушрафили на дашчицу на месту где ће се наћи сијаличица — то значи негде на средини постоља. Сијалица треба шпицем свог грла да додирује онај други шраф.

● Сада поред сијаличног места залепите зујалицу.

● Узмите комадић лима који ће служити као тастер и мало га закривите (4), а онда га на једном крају пробушите шрафом и причврстите као што је приказано на цртежу 2.

● Сада је на реду прављење пребацивача којим ћете моћи по жељи да се служите сијалицом или зујалицом. Помоћи ће вам цртеж 3. Савијте две спајалице и учврстите их за дашчицу шрафовима (7). Сада пажљиво преломите на два дела дрвце од сладоледа, па на свако залепите по спајалицу (11), а дрвца учврстите за дашчицу као што је приказано на великом цртежу, ексерима, тако да могу да се померају лево-десно, па да спајалицама додирују оне спајалице везане за сијалицу или зујалицу.

● Кад је све учвршћено на постоље, преостаје вам још повезивање жицом да би се остварило напајање из батерије. Жицу треба исећи на комаде дугачке око 15 центиметара, па све крајеве оголите и омотајте око шрафова као што је показано на великом цртежу, па онда шрафове учврстите до краја у дашчицу. Свој предајник повезаћете са предајником друга тако да притиском на тастер њему светли сијалица или зује зујалица и обратно. То повезивање приказано је на великом цртежу тако што су жице означене словима A, B и C. Ако узмете довољно дугачке жице — моћи ћете да се договорите седећи у две просторије!

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

окупацион

ФРЕНК ХЕРБЕРТ

ГЕНЕРАЛ ЈЕ БИО ЗГРАНУТ: ГОДИНА КОЈУ ЈЕ НАВЕО АМБАСАДОР ЛО МОГАСАИВИ-ДИАНТУ ПОКЛАПАЛА СЕ ТАЧНО С ПОЧЕТКОМ ПРВИХ ВЕЛИКИХ ЦИВИЛИЗАЦИЈА НА ЗЕМЉИ!

Погледао је на флуоресцентне казаљке свог часовника: 2:25 по поноћи. Навукао је кућну хаљину, одјурио у купатило где се испљускао хладном водом и погледао у огледало своје грубо лице с тамним подочњацима. Није ни чудо, помислио је, ваљда је то нормално за особу која заузима положај шефа удружених генералштабова.

Воткинс је салутирао кад се генерал појавио на вратима.

— Господине генерале, Председник је сазвао хитан састанак кабинета. Разлог: непознат свемирски брод ушао је у орбиту Земље. Већи је од наших највећих за око стотину пута! Спрема се да нападне.

Сензација, помислио је генерал, баш као у часописима за домаћице. Воткинс вероватно претерује.

— Кола већ чекају да вас одведу у Белу кућу — додаде Воткинс разочаран што није импресионирао генерала.

— Спремите ми шољу кафе док се облачим — промрља Левелин.

Џонс је киднапован

Представници пет других земаља, сви чланови кабинета, девет сенатора, шефови тајних служби као и свих осталих важнијих административних канцеларија скупили су се у специјално обезбеђеној соби за конференције која је и поред луксузног изгледа пред стављала најобичније склониште од бомбардовања. У удубљењима на зидовима стајале су уметничке слике који су замењивале прозоре. Генерал Левелин седео је преко пута Председника, на другој страни дугачког стола. Председник је започео састанак. Прво је устао један помоћник и поднео кратак извештај о току догађаја: професор астрономије са Чикашког универзитета приметио је брод у 20.00 часова. Професор је обавестио друге опсерваторије, а неко је сматрао за потребним да обавести владу. Сада је летелица већ била видљива свима. Лебдела је на небу попут другог месеца. Стручњаци су јој проценили величину: 19 миља дужине и 12 миља ширине, незнатно овалног облика. Брод се кретао на хидрогенску пару, а био је невидљив за радарску контролу и није одговарао ни на какв облик комуникације.

Мишљење већине било је да се ради о непријатељском броду који је дошао да заузме Земљу.

Мишљење мањине — то је само опрезан посетилац из свемира.

Око два часа пошто је ушла у орбиту џиновска летелица је испустила извиђачки брод величине од око 500 метара у пречнику који се спустио до Бостона и са аутобуске станице „усисао" човека по имену Вилијем Џонс.

После овог догађаја неки из мањине придружили су се већини. Ипак, Председник је одлучио да стави „вето" на сваки предлог у вези са нападом на брод док се не сазна каква му је намера.

Подржали су га страни представници који су одржавали сталну телефонску везу са својим владама.

— Погледајте само величину тог брода — рекао је Председник.

— Кад бисмо га напали... па то би било као да мрав напада слона!

— Постоји могућност да кружи над Земљом зато што су веома опрезни — рече помоћник у Стејт департману. — Не постоји никакв доказ да у овом часу черече и рашчлањују тог Џонса, као што је неко набацио.

— Величина указује на то да су спремни на мирна решења — рече генерал — али мислим да је у том броду једна огромна инвазиона армија. Могли бисмо испалити све атомско оружје које нам је надохват руке, па ипак...

Председник је одмахнуо и прекинуо га.

Ко ли ће изаћи?

Генерал седе. Рука га је болела од ударања по конференцијском столу, а грло требало од убеђивања.

У осам ујутро свемирски брод је опет спустио малу извиђачку летелицу која је надлетала подручје Вашингтона. У 8:18 извиђачка летелица ступила је у контакт с Вашингтонским аеродромом на беспрекорном енглеском језику и затражила дозволу за слетање. Збуњени контролор лета рекао је да морају да сачекају док војне снаге не рашчисте подручје. Са друге стране стигао је љубазан пристанак.

Генерал Левелин и неколико пуковника и генерала изабрани су да сачекају дошљаке. У 8:51 стигли су на аеродром. Летелица-извиђач бледоплаве боје и овалног облика лагано се спустила на тле. Мала окна на површини брода почела су да се отварају и затварају, док су се разне степенице и шипке извлачиле и увлачиле. После десетак минута оваквих активности отвориће се врата, рампа испаде и извуче се док не додирну земљу. Опет мртва тишина.

Свако оружје које је у том часу било могуће нанишанити и допремити до Вашингтона као и пројектили са даљинским управљачима са свим континената били су управљени на васионски брод и извиђачку летелицу. Група борбених џетова прелетала је небо. Изнад њих кружио је велики бомбардер у чијој се утроби крила БОМБА. Сви су чекали само на генералов знак.

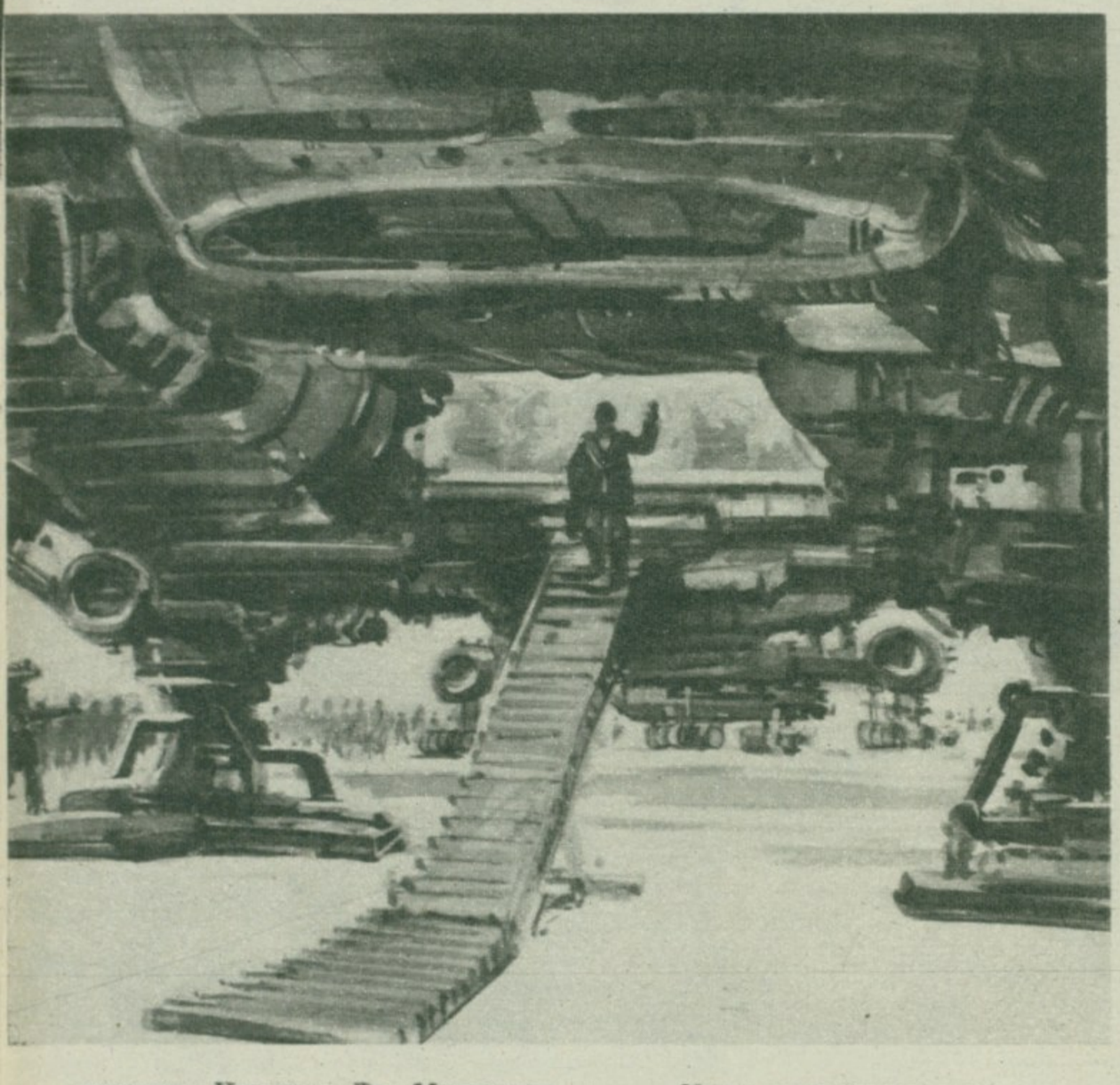
Нешто се покренуло на врху рампе. Четири људска бића појавила су се на отвору. Носили су пругасте панталоне, добро скројене кошуље и сакое, као и шешире. Кожни пословни коферчићи употпуњавали су слику.

Први соларни кбислині

Генерал им крену у сусрет. „Изгледају као прави бирократи", Човек тамне косе и кошчатог лица први је проговорио:

— Ја сам почасни амбасадор са

е снаге

планете Кролиа, Ло Могасаивидианту. — Говорио је енглески без нагласка.

— Предајем своја акредитивна писма — рекао је пружајући коверат.

Генерал Левелин узе коверат.

— Ја сам генерал Хенри Левелин — мало је застао — представник планете Земља.

Кролијанац се поклони.

— Дозволите ми да вам представим пратиоце — па се окрену и поче: — Ово је Аик Туготокикалапа, затим Мин Синобајатагуки и Вилијем Џонс, донедавно становник Бостона, планета Земља.

Генерал је препознао човека с фотографије у новинама који је био отет у Бостону. Први соларни квислинг, помисли генерал.

— Желео бих да се извиним због кашњења при слетању — настави кролијански амбасадор. — Често се дозвољава да прође доста времена између припреме и извршне фазе колонијалних програма.

Аха! Колонијални програм, помисли генерал. Већ се спремао да дâ знак за почетак напада кад амбасадор настави.

— Закашњење у спуштању била је неопходна мера предострожности. Знате, после тако дугог времена, и поред набољих информација, наши подаци се могу показати застарелим. Ових неколико часова послужили су нам да прибавимо нове узорке, кроз разговор са господином Џонсом, да бисмо наше податке ускладили с новим временом.

Генерал је био збуњен. Дубоко је удахнуо осећајући тежину историјске одлуке на својим плећима.

— Имам само једно питање, господине амбасадоре: долазите ли ви као пријатељи или као освајачи?

Поиледајте око себе!

Кролијанове очи се раширише од запрепашћења. Окренуо се Земљанину:

— То сам и очекивао... добро сте ми рекли! — па бесно настави: — Колонијалне канцеларије! Недовољно особља! Спорост! Прави бирократски мољци! Само блебећу и жале се, а ништа не раде...

Генерал се намршти:

— Ништа не разумем...

— Свакако да не разумете — љубазно ће амбасадор. — Али да су наше канцеларије за колонизацију биле у контакту и следиле... — па одмахну руком. — Генерале, погледајте око себе. Генерал погледа око себе на амбасадора и људе око њега. Очигледно, људска бића. Онда ба ци поглед на официре иза себе и уплашена лица цивила иза ограде аеродрома. Затим се окрену Кролијанцу: — Људи са Земље очекују ваш одговор: долазите ли као пријатељи или као освајачи?

Амбасадор се насмеши и узвикну: „Истину говорећи, господине, то питање једноставно нема одговора. Ви свакако примећујете да смо ми истог рода и порекла.

Генерал је чекао.

— Такође, требало би свакако да знате — настави Кролијанац — да смо ми већ ЗАУЗЕЛИ Земљу пре око седам хиљада година.

укрштене речи

ГРАДОВИ ХЕРОЈИ ★ БЕОГРАД

На ушћу две реке (називе исписати испод **бројева 1** и **7)** никла је тврђава (име испод **броја 3**) а потом је на месту праисторијског насеља растао и израстао Београд који је 1974. проглашен градом-херојем. Одмах након ослобођења наше земље од фашистичких хорди из другог светског рата на периферији града, данас у насељу Железник, омладина је радним акцијама подигла фабрику тешких машина-алатљика која носи назив једног хероја из последњег рата (име испод **броја 4**). Житељи милионске престонице наше земље тренутак предаха могу да потраже у многобројним уређеним парковима (називе два од њих потребно је уписати испод **бројева 2** и **6**). Надомак града налази се и планина са велелепним спомеником Незнаном јунаку (поред **броја 5**)...

АУТОР ВЕ-МАК	1	2	3	ФОСФОР / ЧЕШКИ КОМПОЗИТОР БЕЈИХ		НА ПОСТАН НАЧИН	ЦРНАЧКО ПЛЕМЕ У АФРИЦИ	НАЈВЕЋА ЖИВА ПТИЦА ТРКАЧИЦА	СТАНОВНИЦА ИРАНА
ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТ (МН.)									
АМЕРИЧКА СПИСАТЕЉИЦА ЏЕЈН						ХЕМИЈСКИ ЕЛЕМЕНТ (В) / СНОВИ			
ГРАД И ЛУКА У ШПАНИЈИ									
СРЕДСТВО ЗА СКИДАЊЕ ЛАКА							"КИНЕСКИ" ИЛИ "ЈАПАНСКИ" ПАСУЉ	РАШЧЛАЊАВАЊЕ	
НОВИ ТИП БРОДА "КРИТАТИ БРОД"	ПЕРУАНСКА ПЕВАЧИЦА СУМАК				ИМЕ ПИСЦА САТОКОВ-ЛИЈЕ / ВРПЦЕ				
ТРГОВАЧКИ ПУТНИК						ПИЋНА ЗАМЕНИЦА **4**			
ПЛАЖ (ПЕСНИЧКИ)									ПР-ВАК
РЕКА У ИНДИЈИ				**5** / "ВОЛГ"					
ИМЕ ПИСЦА КОЛЈАРА							И.С. / МИСТИЧАНСКО МУШКО ИМЕ		
ЕНГЛЕСКИ ШАХИСТ РЕЈМОНД				МУШКО ИМЕ / ГЛУМИЦА НАДА					**6**
УЗВИК			"БОР" / ТЕРАЈУЋИ УМАКТИ		ПРИЛИЧНО ЈАК КРУПАН				
ПРЕКРШАЈ У ФУДБАЛУ					ЛУТЕЦИЈУМ / МЕКСИЧКИ СПИСКАРЈЕВО			НУТА / ПОВРИСАТИ СОБУ	
"ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"	АНИ ЖИРАРДО	ПЛАНИНА КОД СКАДРА **7**							
ЧУВЕНИ БРАЗИЛСКИ ФУДБАЛЕР							ПИРО УНГАР / ЈОД		
ПОПОДНЕВНА СЕДЕЉКА				ФР. МАТЕМАТИЧАР / ГРАДИЛА У АЛБАНИЈИ					
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК	ПРЕХТАЈДА / "КОЊСКА СНАГА"						21. И 17. СЛОВО ЋИРИЛИЦЕ / КАТИЈУМ		
ТРЕНА НА ОКУ									
ТРГОВАЦ СВИЛОМ							ИВАН КРИЛОВ		

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Д, довод, ако, рвач, У, аз, визионари, н, д, Салим, анулација, Никшић, јак, Н, НС, рат, Дуино, сив, уздање, „Др", слет, л, ех, Тасовац, о, брза, нерв, и, Нил, Лон, Ј, трибуни, ас, имелаш, ОГ, А, Олт, „Прва бразда", хартија, Б.

1.
На плочи са које се уздиже споменик Првој пролетерској бригади записано је: „На овом месту основана је 22. децембра 1941. године Југословенска народна армија“.

2.
Детаљ из Музеја Прве пролетерске бригаде са статуом врховног команданта друга Тита, рад вајара Антуна Аугустинчића.

3.
У овој згради, у време оснивања Прве пролетерске бригаде, налазила се команда места Рудо.

4.
Недалеко од ове цркве био је смештен Врховни штаб НОВ и ПОЈ на челу са другом Титом.

5.
Једна од рујанских улица данас

6.
Једини остатак старог Рудог који више не постоји

7.
Овде, на левој обали Лима, некада се налазило старо Рудо које је основао Кара Мустафа-паша Соколовић. Уништиле су га куга, пожари и поплаве.

ПРИЧЕ О НАШИМ ГРАДОВИМА

РУДО

На месту где је данас град Рудо, биле су, не тако давно, шуме, њиве и ливаде. Старо Рудо налазило се некада с друге, леве стране зеленог и хучног Лима. Од њега нема готово ни трага: само један стари минарет осамљено штрчи пут плавог неба. Тако, путник намерник и не претпоставља да је пре неколико векова на супротној обали бујао живот, све док нису дошле недаће...

Али, пре силних страдања, нашао се човек који је свом родном крају даровао ни мање ни више него — цео град. Опет ће у историји османлијске Босне име једног Соколовића бити записано светлим писменима.

Наиме, 1555. године, наочитом вакуфнамом, тј. задужбинском повељом, Кара Мустафа-паша Соколовић утемељује варош Рудо. Изданак хришћанске породице Соколовић из истоименог села недалеко од Рудог, од којих ће чак седамнаест потомака готово апсолутно управљати Турским Царством, сигурно се успињући несигурним степеницама османлијске власти, имућни и моћни Мустафа-паша желео је, попут свог рођака славног Мехмед-паше, да се одужи завичају и помогне људима у њему. На готово пустој тратини, међу брдима и водама без мостова, подиже нов град, ослобађа га царских дажбина, све на познатом путу Дубровник — Цариград. И док су Соколовићи ратовали од Суматре и Цејлона, преко Багдада и Египта, до Бенгала и Гибралтара, далеко у Босни, на обали Лима, расло је Мустафа-пашино Рудо. Наравно, не би био Соколовић, а да у свом родном крају не подигне мост, који, на жалост, није доживео постојаност и дуговечност као онај на Дрини. Његов оснивач је убијен у дворским интригама у Стамбол-граду, али остало му је име.

Захваљујући њему на левој обали Лима занатлије израђују цењену робу која караванима путује на све четири стране света, трговци путују, продају је и доносе у сада бивши град новине и богатство. „Ова касаба је дивно насеље на обали Лима, на пространом и зеленилом обраслом месту с виноградима и баштама“, записао је 1664. године Евлија Челеби. „Место броји четири стотине тврдо грађених кућа, приземних и на спрат, с виноградима и баштама, а све су покривене шиндром. То су лепи и отмени двори с кућним купатилима... Има три основне школе, две дервишке текије, два свратишта (хана), једно удобно јавно купатило и педесет дућана. Новац који се убере од кирије тих дућана, ханова и купатила троши се за поправљање и одржавање мостова“.

Али, овај некада чувени град на Лиму имао је и своје три коби: кугу, ватру и воду. Поштедела га није ниједна; кута је односила животе готово до истребљења, огањ га спалио до голе земље, а поплаве или поводњи односили и животе, и земљу, и куће, и летину.

Године 1807, у данима првог српског устанка, Рудо је запаљено. Дрвене куће и дућани горели су брзо и незадрживо. Од Мустафа-пашине џамије остали су само минарет и нешто зидова.

Оно што није разорила ватра отплавила је вода у јесен 1896. године односећи пред собом све: капије, авлије, колевке, стоку, људе, целе куће. Тамо где је био стари, изгорели и с муком поправљени град, сад је остао муљ, а они који су преживели тај поводањ голи и боси... Неки су отишли у друге вароши, а они који су остали у тој долини поред Лима подигоше на десној страни, на брегу, нови град, тамо где воде Лима никада не могу досећи. Без икакве сличности са својим истоименим

3

4

КРЕНУЛИ СУ СА ЛИМА

7

претком, тако је почео да живи градић који ће једног зимског дана, у данима када се на целу земљу обрушила несрећа страшнија и од куге, ватре и воде заједно, поносно и снажно ући на најсветлија врата наше историје. Наравно, то је 22. децембар 1941. године, дан када је практично на оном невеликом тргу у Рудом основана ЈНА.

У једном од својих сећања на тај дан и Прву пролетерску бригаду, друг Тито је, између осталог, рекао:

„Двадесет другог децембра 1941. године, на тргу малог места Рудо постројило се око хиљаду бораца од шеснаест до педесет и више година живота. Гледао сам пред собом већ сиједе прекаљене ратнике и покрај њих омладинце и омладинке, међу којима су многи још били дјеца. Говорио сам им о томе зашто стварамо ову пролетерску јединицу и какви морају бити њени борци, говорио сам им о улози коју ће они имати и о тешким борбама које нам предстоје, о сигурној побједи над окупаторима и домаћим издајницима и о сретнијој будућности која очекује наше народе — о циљевима за чије постигнуће не смијемо жалити никаквих жртава.

У очима и на лицима свих бораца видио сам одлучност за борбу и огромно повјерење у нашу Партију, која је организовала и водила ту борбу. У исто вријеме, код многих сам више осјетио него видио тугу и бригу за онима који су остали у њиховом завичају. Ми смо се морали под борбом повлачити, а многи су оставили своје родитеље и породице којима је пријетила опасност од репресалија окупатора и четника. Нешто слично сам и сâм осјећао, јер сам био свјестан велике одговорности пред свим тим драгим борцима, младим и старим, који су добровољно пошли у непознате крајеве и борбе.

Много пута, кад сам послије већих борби сусретао Прву пролетерску бригаду, срце ми се стезало кад у редовима бораца не бих видио нека од познатих лица. На њихова мјеста долазили су све нови и нови борци из других крајева. У четворогодишњој борби, на многим бојиштима, Прва пролетерска бригада дала је преко седам хиљада живота. Али непријатељ је то осмоструко платио, јер су храброст бораца и борбени и морални квалитети Прве пролетерске бригаде били на великој висини. Зато је она била веома омиљена не само у свим јединицама Народноослободилачке војске већ и у народу, свуда гдје се појавила. Изграђујући се у процесу борбе војнички и политички — бригада је била веома ефикасна школа кадрова. Она је дала многобројне војне и политичке руководиоце за друге наше ратне јединице. Она је, поред тога, веома савјесно политички дјеловала и међу становништвом, ширећи неуморно идеје о циљевима наше народноослободилачке борбе, а у првом реду о остварењу чврстог братства и јединства народа које је значило не само гарантују за успјешну борбу против окупатора него и неопходан услов за стварање нове, снажне и јединствене Југославије".

До 15. маја, када је наша земља коначно ослобођена, Прва пролетерска је прешла, увек с оружјем у руци, преко 24 хиљаде километара. Из њених редова су 82 народна хероја.

На месту где је формирана и одакле је отишла у бојеве данас се уздиже здање Музеја Прве пролетерске бригаде који је, њој у част, подигла војна пошта 1112 ЈНА.

Иван Лончар

Снимио:
Љубомир Патрногић

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавниче,

РЕДАКЦИЈА ПРОГРАМА ЗА ДЈЕЦУ ТЕЛЕВИЗИЈЕ САРАЈЕВО

БИРАЈТЕ ДЕСЕТ НАЈЛЕПШИХ ДЕЧИЈИХ СВЕТСКИХ РОМАНА!

МАЛИ ЧИТАОЦИ!
ОДЛУЧИТЕ СЕ ЗА ЈЕДАН ДЕЧЈИ РОМАН КОЈИ БИСТЕ ПОНЕЛИ СА СОБОМ НА ПУСТО ОСТРВО.
КОЈИ ЈЕ ТО РОМАН — ЈАВИТЕ НАМ СВОЈ ИЗБОР, ЈЕР ВАША НОВА ЕМИСИЈА »НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК«, КОЈА ЋЕ СЕ ЕМИТОВАТИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ ПРЕ ПОДНЕ ОД 10. ЈАНУАРА ДО 7. МАРТА 1982. ГОДИНЕ, ЖЕЛИ ДА ОБЕЛОДАНИ И ОБЈАВИ ВАШУ ЛИСТУ ОД ДЕСЕТ НАЈЛЕПШИХ И НАЈОМИЉЕНИЈИХ СВЕТСКИХ РОМАНА ЗА ДЕЦУ. ИНТЕРЕСУЈЕ НАС ВАШ УКУС, ЗАТО НЕ ОКЛЕВАЈТЕ, ИЗВЕСТИТЕ НАС ДОПИСНИЦОМ КОЈИ СТЕ РОМАН ИЗАБРАЛИ И ПОШАЉИТЕ НА АДРЕСУ:

ТЕЛЕВИЗИЈА САРАЈЕВО
(»ДЕСЕТ НАЈЉЕПШИХ РОМАНА« — ЗА ЕМИСИЈУ »НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК«)
71000 САРАЈЕВО

НЕСТРПЉИВО ОЧЕКУЈЕМО ДА НАМ СЕ ЈАВИТЕ!

„ПО ШТУКИНОЈ ЗАПОВИЈЕСТИ И ПО ТВОЈОЈ ЖЕЉИЦИ!“

ОД 10. ЈАНУАРА ДО 7. МАРТА 1982. ГОДИНЕ ЕМИСИЈА „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“ ИСПУЊАВА ВАШЕ ЖЕЉЕ НЕДЕЉОМ ПРЕ ПОДНЕ.
ДА ЛИ СТЕ ИКАД ПОЖЕЛЕЛИ ДА РЕГУЛИШЕТЕ САОБРАЋАЈ У СВОМЕ ГРАДУ?
ДА ЛИ БИСТЕ ЖЕЛЕЛИ ДА ПЕВАТЕ СА ГОРАНОМ БРЕГОВИЋЕМ?
ДА ЛИ ЈЕ ВАША НЕИСПУЊЕНА ЖЕЉА ДА ЈАШЕТЕ НА КОЊУ?
ШТА, У СТВАРИ, ВИ НАЈВИШЕ ЖЕЛИТЕ — ЈАВИТЕ НАМ СЕ СА ВАШИМ ЖЕЉАМА!
НАША АДРЕСА ЈЕ ИСТА КАО ЗА ЕМИСИЈУ „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“ САМО ДОДАЈТЕ НАЗНАКУ „ПО ШТУКИНОЈ ЗАПОВИЈЕСТИ И ПО ТВОЈОЈ ЖЕЉИЦИ“!

ЗМАЈ ПОД ЗАБРАНОМ

Писао сам ти већ једном, али ти ниси објавио моје писмо. Надам се да ћу овог пута имати више среће и да ћу моћи да сазнам нешто о Едварду Русијану. Замолио бих те и да ми одговориш да ли је однедавно заиста забрањено летење змајем?

Слободан Билећа

Пилот и конструктор авиона Едвард Русијан рођен је 1886. године у Горици. За авијацију се заинтересовао као сасвим млад човек па је одлучио да сам направи авион. Био је то „Анзани“ који је имао тако слаб мотор, непуних 19 KW, да уопште није успео да полети. Зато је Русијан одлучио да са својим пријатељем Михаилом Мерчепом оде у Париз и набави јачи. По повратку из Париза конструисали су у Загребу једнокрилац „Гноме“ у који су уградили мотор од 35 KW и елису „Интеграл“. Први пробни лет овим авионом Русијан је извео на војном вежбалишту Черномерец код Загреба. Задовољан успехом овог лета извео је још неколико пробних и један јавни у Загребу. Два месеца касније, тачније 27. децембра 1910. године, Русијан је погинуо приликом извођења јавног лета у Београду.

Забрана летења змајем донета пре неколико месеци још је на снази.

ЗВИЖДЕ, НЕ ГОВОРЕ!

Да ли делфини могу да говоре? Наравно, ако их неко томе научи?

Алма и Ђана, Сарајево

Ма каквог учитеља имали, делфини не могу да се науче да опонашају људски говор, пре свега због анатомске грађе која се знатно разликује од наше. Ипак, међу собом, делфини „разговарају“ служећи се искључиво звиждуцима.

НАЈБОЉА ЈЕ ВОДА

Шта најбоље ублажава жеђ: алкохолно пиће, воћни сок или обична вода?

Предраг Живковић, Симе Симића 123 Симићево

Не знамо да ли ћемо можда да те разочарамо, али жеђ најбоље гаси обична вода. Алкохол и сок могу чак и да је појачају.

ПРЕТПЛАТА НА »ФРОНТ«

Интересује ме како могу да се претплатим на лист ЈНА „Фронт“, колико кошта примерак, која је адреса редакције и број жиро-рачуна? Да ли на „Фронт“ могу да се претплате и цивилна лица?

Миленко, Нови Сад

„Фронт“ излази сваког петка а цена примерка је 10 динара. Да би се претплатио на њега, пиши на адресу: Недељни илустровани лист „Фронт“, 11001 Београд, Пролетерских бригада 13, Поштански преградак 06-1015. Редакција ће ти послати број жиро-рачуна на који можеш да уплатиш претплату.

ХОКЕЈ НА ЛЕДУ

Кад је одржана прва утакмица хокеја на леду и између кога?

Борис Буља, Љубљана

Прве утакмице хокеја на леду одржане су у канадском граду Монтреалу 1880. године. Такмичили су се студенти „Мек Гил“ универзитета и чланови Атлетског удружења. На подручје Југославије је хокеј на леду је стигао 1894. захваљујући посредству С. Бучара. Прве утакмице одржале су се тек двадесетак година касније. Надметали су се Хрватски академски шпортни клуб (HAŠK) и Први хрватски клизачки клуб. Победио је HAŠK са 2:0.

ИМЕ ОДМИЛА

Шта значи моје име?

Наташа Стојовић, Косовска Митровица

Име Наталија (од латинског Natalis — Божић) у руском је добило облик одмила Наташа. Ово име постало је популарно захваљујући личностима из руских романа, пре свега Наташи Ростовој из Толсто-

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА“

„Супер систем развоја тела“ је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела.“ Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: **„BODY BUILDING“ P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК**

јевог „Рата и мира“. Јунакиња романа „Рудин“ од Ивана Тургењева такође се зове Наташа.

ЗАБОРАВНА АНИТА

Пишем ти већ четврти пут и надам се да се овог пута моје писмо неће наћи у кошу. Ево у чему се састоји мој проблем: на летовању у Бијелом Пољу упознала сам неколико вршњака, Биљану, Сању и Сафета из Сарајева. На жалост, заборавила сам да им оставим своју адресу и узмем њихову. Зато те најлепше молим да објавиш моју адресу — можда ће је неко од њих прочитати.

Анита Гаврић,
Љутице Богдана 2/6
Београд

ПЛУРАЛИЈА ТАНТУМ

Неколико пута чуо сам за плуралија тантум али не знам шта то значи. Можеш ли да ми објасниш?

Драгиша Савић,
Жарка Зрењанина 109
Томашевац

Плуралија тантум су именице које имају само множину. То су, примера ради: гусле, груди, кола, клешта, Карловци, Влашићи.

ЊЕГОШ

Желео бих да знам тачан датум рођења и смрти Петра Петровића Његоша?

Срђан Јовановић,
Дечане

Петар Петровић Његош рођен је 1. новембра 1813. у Његушима а умро је 19. октобра 1851. на Цетињу.

САМО ПОТВРДА

Молим те реци ми гдје да се обратим за полагање испита за мопед (до 49 cm³) и колика је цијена полагања?

Бранко Жижек,
Осијек

За вожњу бицикла са мотором до 50 cm³ потребна ти је само потврда о познавању саобраћајних прописа коју ће ти издати надлежни органи пошто положиш испит пред возачком комисијом.

Биљана Маркоска, 91000 Скопље, Партизански одреди 143/38 — 14 година, одговара на сва добијена писма

Мишо Адамовић, 77260 Дрвар, Јоле Марић 38 — жели да му се јави Свјетлана са којом се упознао на летовању у Трпњу средином јула прошле године, становали су у истој улици...

Јелена Димитријевић, 34000 Крагујевац, Копаоничка 1/II ст. 4 — воли све што воле млади

Споменко Пљеваљчевић, 71486 Годијено — 17 година **Новица Трифуновић, 12221**

Мијаиловац — 14 година, воли панк, рок, поп и џез, сакупља постере и значке **Ђеловац, Гоце Делчева 15** —

Сузана Костић, 34300 Аранђеловац — 14 година, воли музику и спорт, сакупља значке и разгледнице

Радојка Вуковић, 81338 Морињ/Бока которска, Костања ца — 15 година, воли забавну и диско музику, навијач Звезде и Вајте

Жељка Вучковић, 55300 Славонска Пожега, А. Тајкова 12 — 13 година, сакупља значке и постере

Душица (14) и Звонимир (16) Недељковић, 38410 Сува Река, 29. новембра 16 — воле све што воле млади

Љиљана Маравић, 11090 Београд, Богдана Жерајића 9 — 14 година, воли забавну музику, сакупља стари и страни новац и значке

Драгана Жикић, 19000 Зајечар, Призренска 41 — 14 година, сакупља значке, одговара свима

Биљана Килибарда, 71000 Сарајево, Тузланска III бр. 1 — 14 година, сакупља значке и марке

Колико он кошта сазнаћеш у Ауто-мото друштву „Славонац“, Чепинска 48 у твом граду, којем ћеш се обратити и ради полагања.

БРКОВИ ИСПОД РЕНДГЕНА

Једна моја другарица ми је рекла да се на рендгенским снимцима оцртавају брада и бркови. Ја се не слажем с њом па те молим да нам помогнеш и кажеш која је од нас две у праву?

Соња Свилар,
Београд

На рендгенским снимцима брада и бркови се не оцртавају па си, према томе, ти у праву.

СКЛОНИТЕ СЕ С ПУТА!

Молио бих те да ми одговориш колико има врста мрава. Интересује ме и да ли постоји нека врста која напада људе и стоку. Истовремено те молим да објавиш да желим да размењујем значке.

Слободан Мијушковић,
Булевар Револуције 125
Београд

Од 4600 врста мрава није позната ниједна која би, било људе било животиње, напала из чистог мира. Међутим, у тропским преде-

лима дешава се да мрави за време сеобе поједу све што им се нађе на путу. Пошто је ово добро познато становницима тих предела, ретко се догоди да неко од њих страда — сви се клоне непрегледних колона мрава.

КАТАЛОЗИ

Молио бих те да ми кажеш где бих могао да набавим каталог о старим новчићима?

Драган Антонић,
Димитрија Абрамовића 6/II
Нови Сад

Најбољи и најпотпунији каталог који обухвата модерни, ковани новац целог света је: »Standard catalog of world coins« Честера Крауса и Клифорда Мишлера (Chester L. Krause i Cliford Mishler) и издаје га »Krause publications« из Висконсина. »Standard catalog of

world paper money« Алберта Пика (Albert Pick) и истог издавача је најпотпунији каталог кад је у питању папирни новац. Оба ова каталога издају се у СР Немачкој.

Сажетији али ипак добар преглед може да се нађе и у мањем и јевтинијем »A catalog of modern world coins« који издаје »Western Publications Co.« из Висконсина.

Оба каталога излазе сваке године допуњена новим издањима новца из разних земаља и са промењеним ценама у зависности од кретања на међународном нумизматичком тржишту.

За наш новац препоручили смо ти „Каталог новца Србије и Црне Горе 1868—1918“. В. Михаиловића и Д. Глогоњца. Издат је у Београду 1973. године.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:
Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	65.—
СР НЕМАЧКА	DM	115.—
ШВАЈЦАРСКА	Šfr.	107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr.	267.—
ШВЕДСКА	Škr.	271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

WALT DISNEY

МИКИ

